

Հ Ի Մ Ն Ա Վ Ո Ր ՈՒ Մ Ն Ե Ր

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 2018 ԹՎԱԿԱՆԻ
 ԳԵՐԱԿԱ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ

NN ը/կ	Հիմնավորումներ
ՀՀ կառավարության աշխատակազմ	
1.	<p style="text-align: center;">«Էլեկտրոնային ծառայությունների մատուցումը դյուրացնելու համար արխիվային նյութերի թվայնացում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Նշված միջոցառումը իրականացվում է հիմք ընդունելով ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հուլիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3-րդ գլխի 3.6 բաժնի 3-րդ կետի 5-րդ ենթակետի բ) պարբերությունը, որի նպատակն է «Թվային Հայաստան» հիմնադրամի կողմից երեք տարվա կտրվածքով թվայնացնել արխիվային նյութերը՝ ինտեգրելով թվայնացված նյութերը գործող ավտոմատացված համակարգերին:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Կթվայնացվեն արխիվային նյութերը՝ էլեկտրոնային ծառայությունների մատուցումը դյուրացնելու համար:</p>
Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկ ենթակառուցվածքների և բնական պաշարների նախարարություն	
2.	<p style="text-align: center;">Հայկական ԱԷԿ-ի N 2 էներգաբլոկի շահագործման ժամկետի երկարաձգման ծրագրի արդիականացման և ավարտական փուլի իրականացման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) 2015 թվականի մայիսի 12-ին ուժի մեջ են մտել Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Ռուսաստանի Դաշնության կառավարության միջև ստորագրված Հայկական ատոմային էլեկտրակայանի N 2 էներգաբլոկի շահագործման ժամկետի երկարաձգման հարցում համագործակցության մասին և Հայաստանի Հանրապետության տարածքում ատոմային էլեկտրակայանի շահագործման ժամկետի երկարաձգման աշխատանքների ֆինանսավորման համար Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանը պետական արտահանման վարկ տրամադրելու մասին համաձայնագրերը: Համաձայն համաձայնագրի իրականացվում են Հայկական ԱԷԿ-ի երկրորդ էներգաբլոկի շահագործման ժամկետի երկարաձգման ծրագրով նախատեսված աշխատանքները:</p> <p>2018 թվականի ընթացքում կիրականացվեն Հայկական ԱԷԿ-ի երկրորդ էներգաբլոկի կառավարման և պաշտպատական համակարգի արդիականացում, չորրորդ տուրբոազրեգատի երկու կոնդենսատորների փոխարինում, S-3 և S-4 տրանսֆորմատորների փոխարինում, երրորդ տուրբոգեներատորի փոխարինում, երրորդ տուրբոազրեգատի արդիականացում և Հայկական ԱԷԿ-ի երկրորդ էներգաբլոկի շահագործման ժամկետի երկարաձգման ծրագրով նախատեսված այլ աշխատանքներ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Հայկական ԱԷԿ-ի երկրորդ էներգաբլոկի շահագործման ժամկետի երկարաձգման ծրագրով նախատեսված աշխատանքներն իրականացնելու դեպքում ակնկալվում է արդիականացնել Հայկական ԱԷԿ-ի երկրորդ էներգաբլոկի երրորդ տուրբոազրեգատի արդիականացման ավարտ և չորրորդ տուրբոազրեգատի երկու կոնդենսատորների փոխարինում: Կատարված արդիականացումները հնարավորություն կընձեռեն մեծացնել Հայկական ԱԷԿ-ի տուրբինային արտադրամասի նախագծային հզորությունը:</p>

3.	<p align="center">Իրան-Հայաստան 400 կՎ լարման էլեկտրահաղորդման օդային գծի և ենթակայանի կառուցման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Իրան-Հայաստան 400 կՎ լարման երկշղթա էլեկտրահաղորդման գծի կառուցումը նպատակաուղղված է գազ-էլեկտրաէներգիայի դիմաց ծրագրով հայկական կողմի ստանձնած պարտավորությունների կատարման ապահովմանը, ինչպես նաև էներգետիկայի բնագավառում տարածաշրջանային փոխշահավետ համագործակցության զարգացմանը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Նոր էլեկտրահաղորդման գծի կառուցմամբ նկատելիորեն կբարելավվի ծառայության որակը, զգալիորեն կխթանվի էներգետիկայի բնագավառում տարածաշրջանային փոխշահավետ համագործակցության զարգացումը, ինչպես նաև կստեղծվի նախապայման՝ ԱՊՀ երկրների էլեկտրաէներգետիկ համակարգի հետ զուգահեռ աշխատանք կազմակերպելու համար: Արդյունքում Իրան-Հայաստան էլեկտրաէներգիայի փոխանակման հզորությունը ներկայիս 300 ՄՎտ-ից կհասցվի 1000-1200 ՄՎտ-ի:</p>
4.	<p align="center">Հայաստան-Վրաստան 400 կՎ լարման էլեկտրահաղորդման օդային գծի կառուցման մեկնարկի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Հայաստան-Վրաստան 400 կՎ լարման էլեկտրահաղորդման օդային գծի կառուցման նպատակը Վրաստանի և Իրանի էներգահամակարգերի հետ կայուն աշխատանքի ապահովումն է՝ նպատակ ունենալով բոլոր երեք երկրների էներգահամակարգերի համատեղ աշխատանքը զուգահեռ ռեժիմում: Հայաստան-Վրաստան էլեկտրահաղորդման օդային գծի կառուցմամբ զգալիորեն կխթանվի էներգետիկայի բնագավառում տարածաշրջանային հյուսիս-հարավ /ՌԴ-Վրաստան-ՀՀ-ԻԻՀ/ փոխշահավետ համագործակցության զարգացումը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Նոր էլեկտրահաղորդման գծերի կառուցմամբ նկատելիորեն կբարելավվի ծառայության որակը, զգալիորեն կխթանվի էներգետիկայի բնագավառում տարածաշրջանային փոխշահավետ համագործակցության զարգացումը, ինչպես նաև կստեղծվի նախապայման՝ ԱՊՀ երկրների էլեկտրաէներգետիկ համակարգի հետ զուգահեռ աշխատանք կազմակերպելու համար: Առաջին փուլի արդյունքում Հայաստան-Վրաստան էլեկտրաէներգիայի փոխանակման հզորությունը ներկայիս 200 ՄՎտ-ից կհասցվի 350 ՄՎտ-ի:</p>
5.	<p align="center">Վերականգնվող էներգետիկ աղբյուրների կիրառմամբ արտադրական հզորությունների տեղծման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) 2013 թվականի հոկտեմբերի 23-ին ՀՀ նախագահի կողմից հաստատված «Հայաստանի էներգետիկ անվտանգության ապահովման հայեցակարգում» վերականգնվող էներգատեսուրների արդյունավետ օգտագործմանն ուղղված միջոցառումներում նշված է, որ Հայաստանը ստանձնել է պարտավորություններ մինչև 2020 թվականը վերականգնվող առաջնային էներգիան հասցնել սպառվող ողջ էներգիայի 20 տոկոսին:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Ակնկալվում է, որ վերականգնվող էներգետիկ աղբյուրների կիրառմամբ արտադրական նոր հզորությունների ստեղծման արդյունքում միջնաժամկետ հեռանկարում էներգետիկ համակարգում կստեղծվեն նորագույն և մաքուր («կանաչ») տեխնոլոգիաների կիրառմամբ արտադրական մի շարք նոր հզորություններ, այդ թվում արևային էներգիայի կիրառմամբ, որոնք զգալիորեն կթեթևացնեն էներգետիկ համակարգում գործող արտադրական հզորությունների բեռը՝ նվազեցնելով կախվածությունը ներկրվող ածխաջրածնային վառելիքներից: Այդպիսով կդիվերսիֆիկացվի ՀՀ տնտեսությունը՝ էներգակիրների մատակարարման (ներկրման և(կամ) արտադրության) այլընտրանքային ուղիների ապահովման և նորագույն տեխնոլոգիաների կիրառման տեսակետից և կբարձրանա էներգետիկ անկախության աստիճանը:</p>

<p>6.</p>	<p>ԱՃԹՆ/EITI-ի (Արդյունահանող ճյուղերի թափանցիկության նախաձեռնություն) շրջանակներում՝ հանքարդյունաբերության ոլորտում իրականացվող միջոցառումների վերաբերյալ առաջին ազգային զեկույցի կազմման և հրապարակման, ոլորտի իրական սեփականատերերի բացահայտման ճանապարհային քարտեզի մշակման և հրապարակման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Հայաստանի Հանրապետությունը 2016 թվականից հանդիսանալով ԱՃԹՆ-ն թեկնածու անդամ, պարտավորություն է ստանձնել կատարել ԱՃԹՆ-ի 2016թ. Ստանդարտի պահանջները, որի մեջ է մտնում նաև հանքարդյունաբերության ոլորտում իրականացվող միջոցառումների վերաբերյալ առաջին ազգային զեկույցի և ոլորտի իրական սեփականատերերի բացահայտման ճանապարհային քարտեզի կազմումը և հրապարակումը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Հիմք կդրվի առավել թափանցիկ, հաշվետվողական պետական և գործարար համակարգերի ստեղծմանը, ինչը խթան կհանդիսանա կառավարության, տնտեսության մասնավոր հատվածի և քաղաքացիական հասարակության միջև երկխոսության կայացմանը:</p>
<p>7.</p>	<p>Հանքարդյունաբերության ոլորտի զարգացման ռազմավարության մշակման նպատակով ավստրոռուշի ուսումնասիրությունների իրականացման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Իրավական ակտի անհրաժեշտությունը բխում է ՀՀ կառավարության 2017-2022թթ. ծրագրի 3.4 կետի «Բնական պաշարներ» բաժնի 1.3 ենթակետի /19.06.2017թ. ՀՀ կառավարության N 646-Ա որոշում/ պահանջից, որով նախատեսված է մշակել հանքարդյունաբերության ոլորտի զարգացման ռազմավարությունը և դրանից բխող միջոցառումների ծրագիրը: Միջոցառումն իրականացվելու է Համաշխարհային բանկի և դոնոր կազմակերպությունների կողմից տրվող դրամաշնորհների հաշվին: Միջոցառումը կիրականացվի համապատասխան տեխնիկական առաջադրանքի հիման վրա ՀՀ ֆինանսների նախարարության կողմից, հայտարարված մրցույթում հաղթող ճանաչված կազմակերպության միջոցով:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Հանքարդյունաբերության ոլորտի զարգացման ռազմավարության մշակման հենքի նախապատրաստում:</p>
<p>Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսների նախարարություն</p>	
<p>8.</p>	<p>«Տնտեսության վրա հարկաբյուջետային քաղաքականության բազմակողմանի ազդեցությունների գնահատման նպատակով նոր գործիքակազմի ներդրում» խնդրի ՀՀ կառավարության 2018 թվականի գերակա խնդիր սահմանելու անհրաժեշտության վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Հարկաբյուջետային քաղաքականության արդյունավետության, մակրոտնտեսական քաղաքականության ոլորտում իրականացվող կանխատեսումների և վերլուծությունների որակի բարձրացման, ինչպես նաև տնտեսության վրա հարկաբյուջետային քաղաքականության բազմակողմանի ազդեցությունների գնահատման նպատակով անհրաժեշտություն է առաջացել ներդնել նոր գործիքակազմ: Այդ նպատակով նախատեսվում է դոնոր կազմակերպությունների կողմից տեխնիկական աջակցության ներգրավում, ինչի շնորհիվ հնարավոր կլինի իրականացնել վերոնշյալ աշխատանքները:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է հարկաբյուջետային քաղաքականության արդյունավետության, մակրոտնտեսական քաղաքականության ոլորտում իրականացվող կանխատեսումների և վերլուծությունների որակի բարձրացում և կատարելագործում:</p>
<p>9.</p>	<p>«Բյուջետային ծրագրերի ծախսերը կազմելու հաշվարկման գործընթացի ավտոմատացման աշխատանքների իրականացում» խնդրի ՀՀ կառավարության 2018 թվականի գերակա խնդիր սահմանելու անհրաժեշտության վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Ներկայումս պետական բյուջեի կազմման գործընթացում բազմաթիվ գործառնություններ ավտոմատացված չեն, որի արդյունքում բյուջետային ծրագրերի կազմման փուլում մեծանում է բյուջետային հսկողության ռեսուրսատարությունը, մեծանում է սխալների կատարման և խեղումների հավանականությունը, հետագայում ծրագրերը հնարավորություն չեն ունենում</p>

	<p>ավտոմատ համակցել կատարողական համակարգերի (էլ-գանձապետարան, գնումներ) հետ: Վերջինս նվազեցնում է պետական ֆինանսների կառավարման արդյունավետությունը: Դրանով պայմանավորված 2017 թվականին նախաձեռնվել է բյուջետային ծրագրերի ծախսերը կազմելու հաշվարկման գործընթացի ավտոմատացման աշխատանքների իրականացումը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Ակնկալվում է, որ 2019 թվականին կներդրվի պետական ծախսերը կազմելու ավտոմատացված համակարգ, որը նաև հնարավորություն կընձեռի այն ինտեգրելու պետական կառավարման համակարգում գործող այլ ավտոմատացված համակարգերի հետ՝ տեղեկատվության փոխանակման նպատակով:</p> <p>Վերը նշված գերակա խնդրի իրականացման ուղղությամբ 2018 թվականին նախատեսվում է իրականացնել հետևյալը՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - պետական ծախսերը կազմելու՝ պետական բյուջեն ձևավորելու գործընթացի ավտոմատացված համակարգ մշակելու և վերջինիս պետական կառավարման համակարգում գործող այլ ավտոմատացված համակարգերի հետ ինտեգրելու՝ տեղեկատվության փոխանակման հնարավորություն ստեղծելու համակարգի մշակում և ներդրում ըստ փուլերի: <p>Նշված գերակա խնդրի լուծման համար 2018թ. պետական բյուջեով լրացուցիչ ֆինանսական միջոցներ չեն պահանջվելու:</p>
10.	<p>«ՊՈԱԿ-ների գործունեության թափանցիկության և արդյունավետության բարձրացման նպատակով վերջիններիս հաշիվների գանձապետարանի միջոցով վարում» խնդրի ՀՀ կառավարության 2018 թվականի գերակա խնդիր սահմանելու անհրաժեշտության վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Ներկայումս պետությանը և համայնքներին պատկանող դրամական միջոցները հիմնականում համախմբված են գանձապետական միասնական հաշվում: Բացառություն են կազմում ՊՈԱԿ-ների, ՀՈԱԿ-ների և պետական ու համայնքային մասնակցությամբ ընկերությունների հաշիվների մնացորդները, որոնք շրջանառվում են բանկային համակարգի միջոցով: Այս հանգամանքը չի ապահովում այս միավորների գործունեության պատշաճ թափանցիկությունը և միջոցների (որոնք կազմում են պետական ֆինանսների բաղկացուցիչ մասը) օգտագործման արդյունավետությունը: Դրանով պայմանավորված, ՊՈԱԿ-ների դրամական հոսքերի կառավարման արդյունավետությունը բարձրացնելու, ֆինանսական կարգապահությունը բարելավելու, ՊՈԱԿ-ների գործունեության թափանցիկության ավելի բարձր աստիճան ապահովելու և դրանով իսկ պետական ֆինանսների կառավարման արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով անհրաժեշտ է ապահովել ՊՈԱԿ-ների հաշիվների վարումը գանձապետարանի միջոցով:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Ակնկալվում է, որ 2018 թվականի ավարտին ՊՈԱԿ-ների հաշիվների վարումը կկազմակերպվի գանձապետարանի միջոցով: Վերը նշված գերակա խնդրի իրականացման ուղղությամբ 2018 թվականին նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ քայլերը՝ ծրագրային ապահովման ձեռքբերում, թեստավորում և ներդրում:</p> <p>Նշված գերակա խնդրի լուծման համար ՀՀ 2018 թ. պետական բյուջեով լրացուցիչ ֆինանսական միջոցներ չեն պահանջվելու:</p>
11.	<p>«Գնումների էլեկտրոնային համակարգի արդիականացում» խնդրի ՀՀ կառավարության 2018 թվականի գերակա խնդիր սահմանելու անհրաժեշտության վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Էլեկտրոնային եղանակով գնումներն իրականացվում են էլեկտրոնային գնումների Armeps համակարգի միջոցով: Համակարգի գործնական կիրառման ընթացքում անհրաժեշտություն է առաջացել արդիականացնելու համակարգը և համապատասխանեցնելու էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի ժամանակակից չափորոշիչներին:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է ունենալ էլեկտրոնային գնումների արդիականացված համակարգ:</p>

	<p>Նշված գերակա խնդրի լուծման համար 2018 թ. պետական բյուջեով լրացուցիչ ֆինանսական միջոցներ չեն պահանջվելու:</p>
12.	<p align="center">«Նախարարությունների մակարդակով միջանկյալ համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ պատրաստելու նպատակով միջանկյալ համախմբման գործիքների և մեթոդաբանության մշակում և պիլոտավորում ՀՀ մեկ նախարարությունում» խնդիրը ՀՀ կառավարության 2018 թվականի գերակա խնդիր սահմանելու անհրաժեշտության վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) «Հանրային հատվածի կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառման մասին» ՀՀ օրենքի 18-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն հաշվապահական հաշվառումը կարգավորող իրավական ակտերով նախատեսված դեպքերում վերահսկող կազմակերպությունը պարտավոր է պատրաստել և ներկայացնել համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ: Առանձին ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման համակարգերի ներդրման փուլը իրականացվում է սկսած 01.01.2016 թ.-ից և նախատեսվում է իրականացնել 2016-2018 թթ. ընթացքում: Այս փուլի նպատակը հանրային հատվածի առանձին կազմակերպություններում միջազգային չափանիշներին համահունչ հաշվեգրման հիմունքով հաշվառում վարելու և ֆինանսական հաշվետվություններ պատրաստելու մշակույթի ձևավորումն է:</p> <p>Համակարգի ներդրման հաջորդ փուլը միջանկյալ (նախարարությունների մակարդակով) համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ պատրաստելու համակարգերի ներդրման փուլն է, որը իրականացվելու է առաջիկա մի քանի տարիների ընթացքում: Նախատեսվում է մշակել համապատասխան իրավական դաշտ՝ միջանկյալ համախմբման գործիքներ և մեթոդաբանություն՝ նախարարությունների մակարդակով համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստելու համար, որը զուգահեռաբար պիլոտավորվելու է ՀՀ մեկ նախարարությունում: Երկրորդ փուլի նպատակը նախարարությունների մակարդակով համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ստացման ընթացակարգերի ձևավորումն է:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է ունենալ համապատասխան իրավական դաշտ՝ միջանկյալ համախմբման գործիքներ և մեթոդաբանություն՝ նախարարությունների մակարդակով համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստելու համար:</p>
13.	<p align="center">«ՏՀԶԿ-ի «Հարկվող բազայի խեղաթյուրում և շահույթի տեղաշարժ (արտահանում)» ծրագրին (BEPS ծրագիր) ՀՀ անդամակցություն» խնդիրը ՀՀ կառավարության 2018 թվականի գերակա խնդիր սահմանելու անհրաժեշտության վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Ներկայումս, Հայաստանի Հանրապետությունը կարող է կիրառել BEPS ծրագրի առանձին գործողությունների վերաբերյալ արդեն իսկ մշակված հայեցակարգերը և մոտեցումները, սակայն չի կարող անմիջականորեն մասնակցել վերջիններիս մշակմանը: Մինչդեռ, ՏՀԶԿ-ի «Հարկվող բազայի խեղաթյուրում և շահույթի տեղաշարժ (արտահանում)» ծրագրին (BEPS ծրագիր) ՀՀ անդամակցությունը եզակի հնարավորություն կընձեռի Հայաստանի Հանրապետությանը հավասար ձայնի իրավունքով անմիջականորեն մասնակցելու աշխարհի շուրջ 100 երկրների, այդ թվում ՏՀԶԿ/Մեծ քսանյակի երկրների հետ համատեղ, հարկման բազայի խեղաթյուրմանը և շահույթների տեղաշարժին (BEPS) ուղղված օրենսդրական աշխատանքներին:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է դառնալ ՏՀԶԿ-ի «Հարկվող բազայի խեղաթյուրում և շահույթի տեղաշարժ (արտահանում)» ծրագրի (BEPS ծրագիր) անդամ: Նշված գերակա խնդիրը լուծելու համար 2018թ. պետական բյուջեով միջոցներ նախատեսված չեն:</p>

14.	<p>«Միջազգային լավագույն փորձին համահունչ էլեկտրոնային առևտրի շրջանակներում առաջացող հարկային հարաբերությունների իրավակարգավորմանն ուղղված միջոցառումների իրականացում» ՀՀ կառավարության 2018 թվականի գերակա խնդիր սահմանելու անհրաժեշտության վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) «Էլեկտրոնային առևտուր» գործողությունը հանդիսանում է BEPS ծրագրի 1-ին գործողությունը, որով նախատեսված հարկային հարաբերությունները կարգավորող դրույթների տեղայնացումը հնարավորություն կտա Հայաստանի Հանրապետությունում ներդնել էլեկտրոնային առևտրի միջոցով իրականացվող գործարքների հարկման՝ միջազգային լավագույն փորձին համահունչ իրավական կարգավորումներ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է մինչև 2018 թվականի դեկտեմբերի 15-ը քննարկել BEPS ծրագրի 1-ին գործողությամբ սահմանված կարգավորումների՝ ՀՀ օրենսդրության մեջ տեղայնացման հնարավորությունները: Նշված գերակա խնդրի լուծման համար 2018թ. պետական բյուջեով լրացուցիչ ֆինանսական միջոցներ չեն պահանջվելու:</p>
15.	<p>«Առնվազն թվով 6 պետությունների հետ կրկնակի հարկումը բացառող համաձայնագրերի ստորագրումն (ուժի մեջ մտնելն) ապահովելու նպատակով անհրաժեշտ միջոցառումների իրականացում» խնդիրը ՀՀ կառավարության 2018 թվականի գերակա խնդիր սահմանելու անհրաժեշտության վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Ներկայումս Հայաստանի Հանրապետությունը թվով 46 պետությունների հետ ունի կնքված կրկնակի հարկումը բացառող համաձայնագրեր: Այդուհանդերձ, տնտեսության և միջպետական առևտրի զարգացման ու տնտեսական կապերի աշխարհագրության ընդլայնմանը զուգահեռ անհրաժեշտություն է առաջանում մշտապես ընդլայնել նաև կրկնակի հարկումը բացառող համաձայնագրերի շրջանակը՝ դրանով իսկ խթանելով տնտեսական աճը և արտահանման ծավալների աճը: Այդ կապակցությամբ ՀՀ կառավարության ծրագրով նախատեսվել է, որ մինչև 2018 թվականի ավարտը կրկնակի հարկումը բացառող համաձայնագրերի քանակը կընդլայնվի թվով 8-ով:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է մինչև 2018 թվականի ավարտը առնվազն 6-ով ավելացնել կրկնակի հարկումը բացառող համաձայնագրերի քանակը: Նշված գերակա խնդրի լուծման համար 2018թ. պետական բյուջեով լրացուցիչ ֆինանսական միջոցներ չեն պահանջվելու:</p>
Հայաստանի Հանրապետության տրանսպորտի, կապի և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների նախարարություն	
16.	<p>Խթանել հայկական SS-ի կամ SՀS-ի արտադրանքի մրցունակ բրենդի ձևավորմանը և ապահովել միջազգային շուկաներում պահանջարկ ունեցող արտադրանքը պատշաճ ներկայացնելուն, ինչպես նաև խթանել այլ համակարգերի հետ ինտեգրմանը միջոցառման իրականացման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Խթանել հայկական SS-ի կամ SՀS-ի արտադրանքի մրցունակ բրենդի ձևավորմանը և ապահովել միջազգային շուկաներում պահանջարկ ունեցող արտադրանքը պատշաճ ներկայացնելուն, ինչպես նաև խթանել այլ համակարգերի հետ ինտեգրման միջոցառումը իրականացվում է հիմք ընդունելով ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հուլիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3-րդ գլխի 3.6 բաժնի 3-րդ կետի 3-րդ ենթակետի 2-րդ ենթակետը, որի նպատակն է SՀS ոլորտի գործարար համայնքի հետ պարբերաբար կազմակերպել քննարկումներ՝ առկա խնդիրների վերհանում և լուծման մեխանիզմները մշակելու համար, զարգացնել</p>

	<p>ուսումնական կենտրոններում ՏՀՏ ոլորտի որակյալ մասնագիտական կարողությունները՝ վերագրված ընկերությունների ներգրավմամբ, ապահովել Գյումրի և Վանաձոր քաղաքներում ժամանակակից գիտելիքահենք և ինովացիոն ենթակառուցվածքներով հագեցած տեխնոլոգիական կենտրոնների արդյունավետ գործունեության և խրախուսել գիտության և մասնավոր հատվածի միջև համագործակցությունը՝ առևտրայնացնելով գիտական հետազոտությունների արդյունքները:</p> <p>Միաժամանակ, գերակա խնդրի նպատակն է հանդիսանում նաև Գերմանիայում կայանալիք «Cebit 2018» ցուցահանդեսին և Հնդկաստանում կայանալիք «WCIT 2018» համաժողովին տեխնոլոգիական ոլորտի հայաստանյան կազմակերպությունների մասնակցությունն ապահովելու նպատակով անհրաժեշտ ոչ ֆինանսական աջակցության տրամադրումը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Արդյունքում կստեղծվի ավելի բարենպաստ պայմաններ ՏՀՏ ոլորտի գրավչության բարձրացման և ներդրումների ներգրավման ուղղությամբ, կձևավորվի ՀՀ բրենդը ներկայացնող արտադրանք և զարկ կտրվի գիտություն-մասնավոր հատված համագործակցությանը, կխթանի ՏՀՏ ոլորտի կադրերի պատրաստմանը և վերապատրաստման, ինչպես նաև կխթանի ՀՀ Շիրակի և Լոռու մարզերում տեխնոլոգիատար ընկերությունների ու աշխատատեղերի ստեղծման, տեղեկատվական և բարձր տեխնոլոգիաների ոլորտների որակյալ մասնագիտական ներուժի պահպանման ու զարգացման:</p>
17.	<p>2018 թվականին պետություն-մասնավոր համագործակցությամբ տվյալների մշակման ժամանակակից կենտրոնների ստեղծման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>2018 թվականին պետություն-մասնավոր համագործակցությամբ տվյալների մշակման ժամանակակից կենտրոնների ստեղծման ծրագիրը մշակվում է հիմք ընդունելով ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հուլիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3-րդ գլխի 3.6 բաժնի 3-րդ կետի 4-րդ ենթակետի բ) պարբերությունը և նպատակը ՀՀ-ում տեղեկատվական տեխնոլոգիական ծրագրերի և տարբեր բովանդակությամբ տվյալների անվտանգ, անխափան և հուսալի ժամանակակից պահոցներ և ծառայություններ ստեղծելն է:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Ծրագրի իրականացման արդյունքում ՀՀ տարածքային և տարածաշրջանում ընկերությունների ծառայությունների և ծրագրերի, ինչպես նաև տեղական բովանդակությամբ տվյալների պահոցի ստեղծմանն ուղղված պետություն-մասնավոր հատվածի համագործակցության հարթակների ձևավորումն, կենտրոնների ստեղծման նպատակով մրցութային փաթեթի մշակումն է և մրցույթի անցկացում:</p>
18.	<p>Զարգացնել և ստեղծել ՏՀՏ-ի ծառայությունների մատուցման էլեկտրոնային հարթակներ միջոցառումների իրականացման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>ՀՀ տնտեսության ճյուղերում ՏՀՏ-ի և ՏՀՏ-ի լուծումների կիրառման ընդլայնում միջոցառումը իրականացվում է հիմք ընդունելով ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հուլիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3-րդ գլխի 3.6 բաժնի 3-րդ կետի 5-րդ ենթակետը, որի նպատակն է դյուրացնել կազմակերպությունների կողմից հաշվետվությունների ներկայացման գործընթացը՝ թղթային ձևաչափից անցնելով էլեկտրոնային ձևաչափին, ստեղծել հաշվետվությունների առցանց վերլուծության ժամանակակից համակար և երեք տարվա կտրվածքով թվայնացնել արխիվային նյութերը՝ ինտեգրելով թվայնացված նյութերը գործող ավտոմատացված համակարգերին:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Կոյուրանա հաշվետվությունների ներկայացման գործընթացը և հնարավորություն կստեղծվի իրական ժամանակում գնահատել տեղեկատվության հավաքագրման և վերլուծության արդյունքները, ինչպես նաև կթվայնացվի արխիվային նյութերը՝ էլեկտրոնային ծառայությունների մատուցումը դյուրացնելու համար:</p>

19.	<p>Ներդնել ակտիվների կառավարման միասնական համակարգ, այդ թվում՝ ճանապարհների երկարաժամկետ սպասարկման և շահագործման պայմանագրերի միջոցով</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդիրը պայմանավորված է Ճանապարհների սպասարկման և շահագործման պայմանագրերի վերանայման արդյունքում միջպետական և հանրապետական նշանակության ավտոճանապարհների սպասարկման արդյունավետության բարձրացման անհրաժեշտությունից:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է ճանապարհների սպասարկմանը ուղղված միջոցների ավելի արդյունավետ օգտագործում, ճանապարհների որակի բարձրացում, միջազգային փորձի ներդրում:</p>
20.	<p>Գույքագրել, քարտեզագրել և թվայնացնել ՀՀ ճանապարհային ցանցը</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) ՀՀ ճանապարհային ցանցի գույքագրում, քարտեզագրում և թվայնացում, ճանապարհների էլեկտրոնային շտեմարանների ստեղծում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը ՀՀ ճանապարհային ցանցի վերաբերյալ տեղեկությունների հասանելիություն, ճանապարհային ցանցի էլեկտրոնային տարբերակի պահպանման հնարավորություն:</p>
21.	<p>Հյուսիս-հարավ ճանապարհային միջանցքի ներդրումային ծրագրի շարունակություն</p> <p>1. Անհրաժեշտությունը (նպատակը) Հյուսիս-հարավ ճանապարհային միջանցքի ներդրումային ծրագրի 2-րդ տրանշի շինարարական աշխատանքների իրականացում 3-րդ տրանշի շինարարական և կոմունիկացիաների տեղափոխման աշխատանքների իրականացում:</p> <p>1.1. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները Տրանշ 2-ի շինարարական աշխատանքների շարունակություն, տրանշ 3-ի կոմունիկացիաների տեղափոխման համար կատարվում են ուսումնասիրություններ, իսկ տրանս 4-ի իրականացման համար բանակցություններ են ընթանում շահագրգիռ կազմակերպությունների հետ:</p> <p>2. Կարգավորման առարկան Հյուսիս-հարավ ճանապարհային միջանցքի ներդրումային ծրագրի շարունակություն</p> <p>3. Ակնկալվող արդյունքը Ծրագրի իրականացումը հնարավորություն կտա ամբողջացնելու Հյուսիս-հարավ ճանապարհային միջանցքի Աշտարակ-Լանջիկ և Միսիան-Քաջարան հատվածում ժամանակակից չափանիշները բավարարող ավտոմոբիլային ճանապարհ ունենալու հեռանկարը:</p>
22.	<p>ՀՀ համայնքների համապատասխան միջպետական նշանակության ավտոճանապարհներին կամ մարզկենտրոններին կապող առնվազն մեկ լավ կամ բավարար վիճակում գտնվող ճանապարհով ապահովման վերաբերյալ</p> <p>1. Անհրաժեշտությունը (նպատակը) Նշված գործընթացի անհրաժեշտությունը բխում է ՀՀ կառավարության 2017թ. Հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3-րդ մասի 3.6-րդ գլխի 2-րդ կետի 3-րդ ենթակետի <գ> պարբերություն պահանջից: ՀՀ-ում համայնքների համապատասխան միջպետական նշանակության ավտոճանապարհներին կամ մարզկենտրոններին կապող առնվազն մեկ լավ կամ բավարար վիճակում գտնվող ճանապարհով ապահովում:</p> <p>1.1. Առկա խնդիրների առաջարկվող լուծումները ՀՀ-ում ներկայումս համայնքային նշանակության ավտոմոբիլային որոշ ճանապարհները գտնվում են անբավարար վիճակում, ինչը խոչընդոտ է հանդիսանում այդ համայնքներից դեպի մարզկենտրոնների կամ այլ համայնքների հետ առևտրի զարգացմանը, ինչպես նաև բավարար չափով չի ապահովում այդ ճանապարհներով անվտանգ երթընկությունը:</p>

	<p>2. Կարգավորման առարկան 43.4 կմ երկարությամբ միջհամայնքային ճանապարհների հիմնանորոգման միջոցով ապահովել այդ համայնքներից առնվազն մեկ լավ կամ բավարար վիճակում գտնվող ճանապարհների առկայություն:</p> <p>3. Կիրառման դեպքում ակնկալվող արդյունքը ՀՀ-ում համայնքների համապատասխան միջպետական նշանակության ավտոճանապարհներին կամ մարզկենտրոններին կապող առնվազն մեկ լավ կամ բավարար վիճակում գտնվող ճանապարհով ապահովում:</p>
<p>Հայաստանի Հանրապետության գյուղատնտեսության նախարարություն</p>	
<p>23.</p>	<p style="text-align: center;">Հանրապետության պարենային անվտանգության մակարդակի բարձրացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Հայաստանի Հանրապետության պարենային անվտանգության առաջնահերթ խնդիրն է անհրաժեշտ սննդամթերքների ֆիզիկական և տնտեսական մատչելիության ապահովումը, Ներկայումս հանրապետությունում առաջնահերթ անհրաժեշտ պարենամթերքների ինքնաբավության մակարդակը, էներգետիկ արժեքով գնահատված, կազմում է շուրջ 60 տոկոս: Պարենային անվտանգության ապահովման հիմնական խնդիրներից և ուղղություններից է ագրոպարենային համակարգի զարգացումը, բուսական և կենդանական ծագում ունեցող տեղական արտադրության պարենամթերքի ֆիզիկական մատչելիության ապահովումը: Մի շարք պարենամթերքների ինքնաբավության մակարդակը հանրապետությունում չափազանց ցածր է, դա հիմնականում վերաբերում է ցորենին, անասնապահական ծագման մթերքներին (բացառությամբ մանր եղջերավորների մսի և ձվի): Հետևաբար պարենային անվտանգության մակարդակի բարձրացումը կարևորագույն գերակա խնդիր է:</p> <p>2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Կբարձրանա գյուղատնտեսությունում տնտեսվարողների բարձր վերարտադրության սերմերով ապահովվածության մակարդակը, որը բուսաբուծական արտադրանքի ծավալների ավելացման և արդյունավետության բարձրացման կարևոր երաշխիքներից մեկն է: Բույսերի պաշտպանության միջոցառումների իրականացման արդյունքում վնասատուների պատճառած կորուստը կնվազի 70-85 %-ով: Ագրոքիմիական հետազոտությունների և բերրիության բարձրացման ծրագրի շտրիկով 170 համայնքի համար կնշակվեն ագրոքիմիական քարտեզներ, որոնք հիմք կծառայեն հիմնավորված նորմաներով պարարտացման համար: Գյուղատնտեսական կոոպերատիվների ձևավորմանը և զարգացմանն ուղղված միջոցառումների իրականացումը կնպաստի գյուղատնտեսական ռեսուրսների առավել արդյունավետ օգտագործմանը, տնտեսվարողների գործունեության պայմանների բարելավմանը, ընդլայնված վերարտադրության ապահովմանը, գյուղատնտեսական արտադրության և սպասարկումների առավել արդյունավետ կազմակերպմանը, կոոպերատիվներին կտրամադրվի գյուղատնտեսական տեխնիկա: Կխթանվի նոր ինտենսիվ այգիների հիմնման գործընթացը, շուրջ 200 հեկտարով կավելանան պտղատու այգետարածքները, Հանրապետության համայնքային մակարդակով «Գյուղատնտեսական կենդանիների պատվաստում» ծրագրի շրջանակներում շուրջ 10.7 մլն կանխարգելիչ պատվաստումների և ավտորոշիչ միջոցառումների իրականացումը կնպաստի կենդանիների վարակիչ հիվանդությունների նկատմամբ կայուն անասնահամաճարակային վիճակի ստեղծմանը՝ մոտ 99.9 %-ով, անասնաբուժասանիտարական տեսակետից բարձրորակ անասնապահական մթերքի և հումքի արտադրության ապահովմանը, կխթանի արտահանման և ներկրման գործընթացին, կնպաստի տնտեսության զարգացմանը՝ բարելավելով ազգաբնակչության սոցիալական վիճակը: Գյուղատնտեսության ոլորտին տրամադրվող վարկերի տոկոսադրույքների սուբսիդավորման նոր մեխանիզմներով ծրագրի իրականացման արդյունքում գյուղատնտեսությունում ավելի քան 2000 տնտեսավարողի կտրամադրվի շուրջ 9.4 մլրդ դրամի մատչելի տոկոսադրույքներով վարկեր: Պայմաններ կստեղծվեն գյուղատնտեսության ոլորտում ապահովագրական համակարգի ներդրման համար:</p>

	<p>Բնական կերահանդակների արդյունավետ օգտագործման, դաշտային կերարտադրության բարելավման, անասնաբուծության արդյունավետության բարձրացման, գյուղատնտեսությունում կոռուպցիայի խթանման, արտադրական կարողությունների և արժեչոթայի զարգացմանն ուղղված համայնքների գյուղատնտեսական ռեսուրսների կառավարման և մրցունակության երկրորդ ծրագրի շրջանակներում գյուղատնտեսական կոռուպցիայի և ֆերմերային տնտեսությունների ձևավորմանը և զարգացմանն ուղղված միջոցառումների իրականացումը կնպաստի գյուղատնտեսական ռեսուրսների առավել արդյունավետ օգտագործմանը, տնտեսվարողների գործունեության պայմանների բարելավմանը, ընդլայնված վերարտադրության ապահովմանը, գյուղատնտեսական արտադրության և սպասարկումների առավել արդյունավետ կազմակերպմանը:</p>
24.	<p align="center">Գյուղատնտեսությունում օգտագործվող կարևորագույն ռեսուրսների մատչելի գներով մատակարարում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի լուծման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է գյուղատնտեսության մեջ օգտագործվող կարևորագույն ռեսուրսների, մասնավորապես, հանքային պարարտանյութերի մատչելի գներով մատակարարման ծրագրի շարունակմամբ, գյուղատնտեսությունում տնտեսվարողների համար գործունեության բարենպաստ պայմանների ստեղծման, ազդոտելիսիկական պահանջների կատարման անհրաժեշտությամբ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծման դեպքում՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - գյուղատնտեսությունում տնտեսվարողների համար պայմաններ կստեղծվեն գյուղատնտեսական մշակաբույսեր մշակման ժամանակ ազդոտելիսիկական պահանջների կատարման համար, - կբարձրանա գյուղատնտեսության ոլորտում օգտագործվող հանքային պարարտանյութերի մատչելիության մակարդակը, - կբարձրանա գյուղատնտեսական մշակաբույսերի բերքատվությունը և արտադրության արդյունավետությունը, կավելանան արտադրության ծավալները և տնտեսվարողների եկամուտները, - կբարձրանա գյուղատնտեսական մթերքների մրցունակությունը և ինքնաբավության մակարդակը, - պայմաններ կստեղծվեն հողային ռեսուրսների նպատակային օգտագործման մակարդակի բարձրացման համար:
25.	<p align="center">Անասնապահության ճյուղի կայունացմանն ուղղված միջոցառումների իրականացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը Անասնաբուծության զարգացումը պահանջում է հանրապետությունում տոհմային տնտեսությունների ձևավորման, մաքրացել տոհմային կենդանիների գլխաքսնակի ավելացման և տավարաբուծական մասնագիտացում ունեցող տնտեսություններում բուծվող կենդանիների տոհմամթերատու հատկանիշների բարելավմանն ուղղված պետական աջակցության միջոցառումների իրականացում: Եվրասիական տնտեսական միությանը անդամագրվելուց հետո Հայաստանի Հանրապետությունը ստանձնել է վարել տոհմային անասնաբուծության ոլորտում իրականացվող միասնական քաղաքականություն, որում առաջնահերթ նշանակություն է տրվում տոհմաբուծարանների ստեղծմանն ու գործունեությանը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Տոհմային բարձրարժեք կենդանիների վերարտադրությունից ստացված տոհմային մատղաշը փոխառված պայմաններով կվաճառվի հանրապետության տավարաբուծական տնտեսություններին, ինչը հնարավորություն կընձեռի տոհմային տնտեսություններին շարունակել ՀՀ ներկրված բարձրարժեք տոհմային կենդանիների մաքուր բուծման գործընթացը: Գերակա խնդրի լուծման դեպքում հնարավորություն կընձեռնվի սկիզբ դնել տոհմաբուծարանների ստեղծման գործընթացին, որը, հետագա տարիներին ընդլայնելով, հիմք կհանդիսանա տոհմաբուծարանների ցանցի ձևավորմանը:</p>

	Նախատեսվում է 2018 թվականից մեկնարկել այս ուղղությամբ իրականացվող աշխատանքները և մինչև 2018 թվականի ավարտը հիմնել առաջին տավարաբուծական տոհմաբուծարանը՝ Հայաստանի ազգային ազրարային համալսարանի՝ Բալահովտի ուսումնասիրորձնական տնտեսության բազայի վրա:
26.	<p align="center">Գյուղատնտեսության տեխնիկական հավաքակազմի արդիականացմանն ուղղված միջոցառումների իրականացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը Գյուղատնտեսության զարգացման և արդյունավետության բարձրացման գործում առանձնակի կարևորվում է տեխնիկական վերագինման, գյուղատնտեսական տեխնիկայի օգտագործման և սպասարկման արդյունավետության բարձրացման խնդիրները: Մեքենատրակտորային հավաքակազմի վերագինման գործում առկա դժվարությունները հիմնականում պայմանավորված են տեխնիկական շահագործող սուբյեկտների և գյուղացիական տնտեսությունների ֆինանսական սուղ հնարավորություններով, ներմուծվող մեքենայացման միջոցների բարձր գներով, գյուղատնտեսական տեխնիկայի մատակարարման մատչելի մեխանիզմների բացակայությամբ: Հանրապետությունում շահագործվող գյուղատնտեսական տեխնիկայի շուրջ 90%-ն օգտագործվում է 20 տարվանից ավելի և անցել է ամորտիզացիայի համար սահմանված ժամկետները: Գյուղատնտեսական տեխնիկայի մաշվածության հետևանքով կտրուկ ավելանում է նորոգումների և տեխնիկական սպասարկումների ծախսը, որի հետևանքով բարձրանում են նաև ծառայությունների սակագները:</p> <p>2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Հանրապետությունում մեքենատրակտորային կայաններ՝ որոնց կողմից կիրականացվի հանրապետության գյուղատնտեսությունում մեքենայական աշխատանքների ծառայության մատուցում: Ֆինանսական վարձակալության՝ լիզինգի պետական աջակցության ծրագրի իրականացմամբ նախադրյալներ կստեղծվեն մատչելի մեխանիզմների կիրառմամբ գյուղատնտեսությունում տնտեսավարողների վճարունակ պահանջարկի բավարարման՝ գյուղատնտեսական տեխնիկայի հավաքակազմի որոշակի նորացման համար: Գյուղատնտեսական տեխնիկայի կայանների հիմնման պիլոտային ծրագրի իրականացման շրջանակներում կձևավորվեն մեքենատրակտորային կայաններ՝ որոնց կողմից կիրականացվի հանրապետության գյուղատնտեսությունում մեքենայական աշխատանքների ծառայության մատուցում: Ծրագրի իրականացումը հնարավորություն կստեղծի ձևավորել նաև գյուղատնտեսական տեխնիկայի սպասարկման կենտրոններ:</p>
27.	<p align="center">Գյուղատնտեսության ոլորտում ժամանակակից տեխնոլոգիաների ներդրմանն ուղղված միջոցառումների իրականացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը Արտադրության կազմակերպման առումով, բնատնտեսական և այլ առանձնահատկություններով պայմանավորված, գյուղատնտեսության ոլորտը հանդիսանում է բարձր ռիսկային: Յուրաքանչյուր տարի կարկուտի պատճառով վնասվում են հանրապետության այգետարածքների 10-15 %-ը, որոշ դեպքերում կարկտահարված տարածքներում բերքի կորուստը կազմում է 80-100 %: Կարկտահարությունից վնասված բերքը կորցնում է ապրանքային տեսքը, որի պատճառով դժվարանում է դրա իրացումը, զգալիորեն նվազում տնտեսավարողների եկամուտները: Ոռոգման համակարգերի շարքում կաթիլային ոռոգման համակարգը ամենա արդյունավետներից է: Զարգացած երկրներում այն համարվում է այգու մշակության կարևոր նախապայման: Սակայն դրա ներդրումը սահմանափակ ֆինանսական միջոցներ ունեցող հանրապետության գյուղատնտեսությունում տնտեսավարողների համար լուրջ խոչընդոտ է: Տնտեսության զարգացման ներկայիս փուլում գյուղատնտեսական աշխատանքների արդյունավետության բարձրացման համար խիստ անհրաժեշտ է ժամանակին ստանալ բնակլիմայական անբարենպաստ ազդեցության վերաբերյալ մոնիթորինգային տվյալներ և արագ արձագանքել հետևանքների մեղմմանը: Այդ նպատակին է ծառայելու աշխարհագրական տվյալների թվայնացված համակարգի ներդրման ծրագիրը:</p>

	<p>2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Հակակարկտային ցանցերի ներդրման ծրագրի իրականացման արդյունքում նախադրյալներ կստեղծվեն մատչելի մեխանիզմների կիրառմամբ տարեկան շուրջ 1350 հա խաղողի և պտղատու այգիների հակակարկտային ցանցերի ներդրման համար, հակակարկտային ցանցեր կիրառված տնտեսավարողների մոտ գրեթե կրացառվի կարկուտի հասցված վնասների ռիսկը, կբարելավվի բերքի որակը, կավելանա տնտեսավարողների եկամուտները, կբարձրանա ապահովագրության համար գրավչությունը:</p> <p>Կայթիլային ոռոգման համակարգերի ներդրումը կնվազեցնի մշակության ժամանակ ծախսվող նյութական միջոցները և մարդկային ռեսուրսները, կբարձրացնի բերքատվությունը, կնպաստի հանրապետության ջրային, էներգետիկ և հողային ռեսուրսների առավել արդյունավետ օգտագործմանը:</p> <p>Աշխարհագրական տվյալների թվայնացված համակարգի ներդրման երկրորդ փուլի աշխատանքների իրականացման արդյունքում հանրապետության բոլոր մարզերի կտրվածքով կիրականացվի գյուղատնտեսական նշանակության հողերի լիարժեք քարտեզագրում, վերջիններիս վերաբերյալ կկազմվի առավել ամբողջական պատկերացում:</p>
<p>28.</p>	<p align="center">Գյուղատնտեսական մթերքներ վերամշակող ճյուղի աջակցություն և ագրոպարենային արտադրանքի իրացման գործընթացի բարելավում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գյուղատնտեսական մթերքներ վերամշակող ոլորտը հանրապետության արդյունաբերության առաջատար ճյուղերից է, վերջինիս տեսակարար կշիռն ամբողջ արդյունաբերության համախառն արտադրանքի մեջ 2016 թվականի տվյալներով կազմել է 37.3%, իսկ մշակող արդյունաբերությունում՝ 59.6%:</p> <p>Գյուղատնտեսական մթերքներ վերամշակող արդյունաբերությունը հանդիսանում է գյուղատնտեսական մթերքների երաշխավորված իրացման և վերարտադրության ապահովման կարևորագույն ոլորտներից մեկը և տնտեսության այդ ոլորտի զարգացման մակարդակը մեծապես պայմանավորում է գյուղատնտեսության զարգացումը:</p> <p>Մյուս կողմից ագրոպարենային ոլորտի արդյունավետության և մրցունակության մակարդակի բարձրացումը, մարքեթինգային գործունեության իրականացումը և ներդրումների ավելացումը պահանջում է ապրանքայնության մակարդակի բարձրացում, որը հնարավոր է միայն իրացման և արտահանման գործընթացի տարբեր օղակների գործունեության բարելավման միջոցով:</p> <p>Վերջինս պահանջում է պետություն-մասնավոր հատված համագործակցության մի շարք քայլերի ձեռնարկում՝ ուղղված մթերումների գործընթացի բարելավմանը, այդ բնագավառում պայմանագրային հարաբերությունների կատարելագործմանը, մթերված գյուղատնտեսական հումքի արժեքը գյուղացիական տնտեսություններին կարճ ժամկետում վճարման ապահովմանը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Կբարձրանա ագրոպարենային ոլորտի գրավչության և ապրանքայնության մակարդակը, որը կլիթանի ագրոպարենային ոլորտում ներդրումների ավելացմանը, արդյունքում կբարձրանա արդյունավետությունը, կավելանան արտադրության և իրացման ծախսերը: Դա կնպաստի նաև գյուղական բնակավայրերում եկամուտների ավելացմանը և աղքատության մակարդակի կրճատմանը:</p>
<p>29.</p>	<p align="center">Գինեգործության վարկանիշի և մրցունակության բարձրացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>ՀՀ գործող օրենսդրությամբ թորած ակոնոլային խմիչքների և խմորման նյութերից էթիլային սպիրտի արտադրության իրականացման իրավունք ձեռք բերելու համար սահմանված տարեկան տուրքի դրույքաչափը կազմում է 15 մլն դրամ, իսկ կոնյակի և բրենդիի սպիրտների ներմուծումը ծանուցման ենթակա գործունեություն չի համարվում, և այդ գործունեության իրականացման իրավունքի համար պետական տուրք սահմանված չէ, որի պատճառով անհանգստացնող չափերի է հասել կոնյակի և բրենդիի սպիրտների ներմուծումը: 2016 թվականին ներմուծվել է 7996.4 հազ. լիտր կոնյակի սպիրտ, որը համարժեք է շուրջ 88.0 հազ. տոննա խաղողի, և նշված ծախսերով կոնյակի սպիրտների ներմուծումը կարող է լուրջ խնդիրներ ստեղծել հանրապետությունում</p>

	<p>արտադրվող խաղողի բերքի իրացման և մթերումների կազմակերպման համար: Բացի այդ սահմանված տարեկան տուրքի 15 մլն դրամ դրույքաչափը անհավասար մրցակցային պայմաններ է ստեղծում խոշոր և մանր ընկերությունների համար:</p> <p>Մյուս կողմից ակցիզային հարկի գործող դրույքաչափերը չեն նպաստում հանրապետությունում կոնյակի իրացման ծավալների ավելացմանը (ակցիզային հարկի գործող դրույքաչափերի փոփոխության նախորդ տարում՝ 2012 թվականին կոնյակի իրացման ծավալները կազմել են 1888.7 հազ. լիտր, իսկ հավաքագրված ակցիզային հարկը՝ 2244.5 մլն դրամ: Հաջորդ տարիներին կոնյակի իրացման ծավալներն ու հավաքագրվող ակցիզային հարկի մուտքերը աստիճանաբար նվազել և 2016 թվականին կազմել են համապատասխանաբար 885.8 հազ. լիտր և 2096.1 մլն դրամ կամ 2012 թվականի համեմատ հանրապետությունում կոնյակի իրացման ծավալները նվազել են 1002.9 հազ. լիտրով կամ ավելի քան 2 անգամ, իսկ հավաքագրված ակցիզային հարկը նվազել է 148.4 մլն դրամով կամ 6.6 տոկոսով):</p> <p>Գինեգործության ոլորտի զարգացումը, խաղողի նկատմամբ առկա պահանջարկի մեծացումը, թողարկվող արտադրանքի որակի և մրցունակության մակարդակի բարձրացումն ու իրացման ծավալների ավելացումն անհնար է ապահովել առանց դրանց նպաստող հարկային քաղաքականության իրականացման և հավասար մրցակցային միջավայրի ապահովման ուղղությամբ քայլերի ձեռնարկման:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գինեգործության ոլորտի տնտեսավարողների համար կապահովվի հավասար մրցակցային միջավայր, պետական տուրքի և ակցիզային հարկի դրույքաչափերի փոփոխությունների վերաբերյալ առաջարկությունները միտված կլինեն ոլորտի զարգացմանը, արտադրության ու իրացման ծավալների և պետական բյուջեի մուտքերի ավելացմանը, խաղողի նկատմամբ առկա պահանջարկի մեծացմանը, խաղողագործության ապրանքայնության մակարդակի բարձրացմանը և խաղողի մթերման հիմնախնդրի մեղմմանը:</p>
<p>30.</p>	<p align="center">Ագրոպարենային ոլորտում արտաքին ներդրումների ներգրավման գործընթացի ակտիվացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Ագրոպարենային ոլորտի զարգացումը, մասնավորապես արդիական տեխնոլոգիաների և կառավարման առաջավոր մեթոդների կիրառումը պահանջում է զգալի միջոցների ներդրում, որն անհնար է ապահովել առանց արտաքին ռեսուրսների ներգրավման: Վերջինս պահանջում է այդ գործընթացի ակտիվացման քայլերի ձեռնարկում, մասնավորապես գյուղատնտեսության բնագավառում համագործակցության մասին միջազգային համաձայնագրերի շրջանակներում իրականացվող միջոցառումներին և նախաձեռնություններին մասնակցության ապահովում, միջազգային կազմակերպությունների և օտարերկրյա պետությունների մասնագետների և պատվիրակությունների այցերի կազմակերպում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Ագրարային ոլորտում երկկողմ և բազմակողմ համագործակցության, միջազգային կազմակերպությունների հետ համագործակցության, միջկառավարական հանձնաժողովներին մասնակցության ակտիվացման, միջազգային ցուցահանդեսներին մասնակցության ապահովումը կնպաստի ագրարային ներդրումների ավելացմանը և արդյունքում ոլորտում արտադրության արդյունավետության բարձրացմանը և արտադրության ծավալների ավելացմանը:</p>
<p>31.</p>	<p align="center">Սննդամթերքի անվտանգության համակարգի կատարելագործում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի նպատակը անվտանգ սննդամթերքով սպառողների ապահովվածության մակարդակի բարձրացումն է, սննդամթերքի անվտանգության միջազգային չափանիշների ներդրումն ապահովող իրավասորենստրակական ակտերի շակումն ու ընդունումը, համակարգերի ներդրման գործընթացի կազմակերպումը:</p>

	<p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Հանրապետությունում սննդամթերքի, ինչպես նաև առաջին անգամ արտադրվող կամ շուկայահանվող նորահայտ և հատուկ նշանակության սննդամթերքի ու սննդային հավելումների շուկայահանման, ինչպես նաև սննդի շղթայում ընդգրկված տնտեսավարողների գործունեության իրականացման վայրի մասին իագոր մարմնին տեղեկատվության տրամադրման ընթացակարգերի սահմանում: Միջազգային պահանջներին համապատասխան՝ մարդու սպառման համար նախատեսված սննդամթերքի վերահսկողության ընթացակարգերի ու պահանջների սահմանում: Տեղական շուկայում և տեղական սպառողներին սննդամթերքի անվտանգության միջազգային ընդունված չափորոշիչներին համապատասխանող սննդամթերքով ապահովում, սննդամթերքի արտադրության և պետական հսկողության ապահովման միջազգային ընդունելի գործելակերպի ստեղծում:</p>
32.	<p style="text-align: center;">Խաղողի տնկարկների քարտեզագրման աշխատանքների իրականացում, «Խաղողի տնկարկների կադաստրի» հիմնում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Խաղողի տնկարկների կադաստրի ստեղծումը մաս է կազմում այն համալիր աշխատանքների, որոնք ուղղված են Հայաստանի խաղողագործության և գինեգործության զարգացմանը ընդհանրապես և խաղողագինեգործական արտադրանքի որակի բարձրացմանն ու մրցունակության կայուն ապահովմանը՝ մասնավորապես: Նմանատիպ կադաստրի ստեղծումը ուղղված է նաև կեղծարարության դեմ պայքարին: Ամպերեկոլոգիական տեսանկյունից հիմնավորված խաղողի տնկարկների տեղաբաշխումը և վերահսկումը ընդունված է համաշխարհային պրակտիկայում և վաղուց իրականացվել է աշխարհի զարգացած խաղողագինեգործական երկրներում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում կստեղծվի էլեկտրոնային միասնական տեղեկատվական համակարգ, որում կտեղակայվի մշտապես թարմացվող տեղեկատվություն խաղողի տնկարկների, բերքի մթերմամբ և հումքի մշակությամբ զբաղվող բոլոր շահառու կողմերի մասին: Կվերհանվի և կուսումնասիրվի խաղողագործական շրջաններում խաղողագործական, գինեգործական և պատմամշակութային տարբերվող համատեքստ ունեցող միկրո և մակրոշրջանները, կլիթանվի աշխարհագրական նշումով գինիների արտադրության համակարգի մշակումը և ներդրումը: Մստեղծված համակարգը հնարավորություն կտա գույքագրելու հանրապետության խաղողի տնկարկները, վերահսկելի դարձնել գինեգործական արտադրանքի որակը և կանխել հնարավոր կեղծարարությունները:</p>
33.	<p style="text-align: center;">Մսնդի շղթայի օպերատորների շրջանում ըստ ոլորտների որակի կառավարման համակարգերի ներդրման աշխատանքների իրականացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի մասին» ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3.5-րդ կետի «Գյուղատնտեսություն» բաժնի «Մսնդամթերքի անվտանգություն» ենթաբաժնի 1-ին կետի 2-րդ ենթակետի պահանջով՝ մասնավորապես ըստ ոլորտների, որակի կառավարման համակարգերի փուլային ներդրում՝ առանձնահատուկ ուշադրություն դարձնելով արտահանվող առանձին ապրանքատեսակների որակի ստուգմանը: Մսնդի շղթայի օպերատորների շրջանում որակի կառավարման համակարգերի ներդրմանն ուղղված իրազեկվածության մակարդակի բարձրացման նպատակն է ներկայացնել տնտեսավարողներին որակի կառավարման համակարգերի արդյունավետությունը: Միջազգային պրակտիկայում ընդունված է Վտանգների վերլուծության և հսկման կրիտիկական կետերի համակարգի կիրառումն արտադրության փուլում, որը թույլ է տալիս կատարել անցում ռիսկերի գնահատման և կառավարման ներդրված համակարգի հիման վրա վտանգի հայտնաբերման ու</p>

	<p>կանխարգելման սկզբունքներով գործունեության կազմակերպմանն ու իրականացմանը: Հետևաբար, նման համակարգերի ներդրումը վերջնական արտադրանքի համապատասխանությունը իրավական ակտերի պահանջներին ստուգելու փոխարեն հնարավորություն կտա կանխարգելել վտանգները արտադրության փուլերում և չկրել տնտեսական կորուստներ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է ըստ ոլորտների ունենալ իրազեկված սննդի շղթայի օպերատորներ, որակի կառավարման համակարգի աուդիտի իրականացում, գնահատված որակի կառավարման համակարգի աուդիտի գործընթաց, ինչը կնպաստի մակրոտնտեսական մակարդակով սպառողներին առաջարկվող սննդամթերքի անվտանգության, մրցունակության և արտահանման ծավալների բարձրացմանը:</p>
34.	<p style="text-align: center;">Տրանսպորտային միջոցների սանիտարական անձնագրերի տրամադրում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի մասին» ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3.5-րդ կետի «Գյուղատնտեսություն» բաժնի «Սննդամթերքի անվտանգություն» ենթաբաժնի 2-րդ կետի 2-րդ ենթակետով, մասնավորապես նախատեսվում է փուլերով իրականացնել տրանսպորտային միջոցների սանիտարական անձնագրավորման և փուլերով կիրառել առանց սանիտարական անձնագրերի տրանսպորտային միջոցներով սննդամթերք տեղափոխող սննդի շղթայի օպերատորների նկատմամբ պատասխանատվության միջոցներ: Տրանսպորտային միջոցների սանիտարական անձնագրավորման նպատակն է բացառել տեղափոխման փուլում սննդամթերքի աղտոտման վտանգը և սպառողին մատակարարել անվտանգ սննդամթերք:</p> <p>2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է ժամանակացույցի համաձայն ունենալ սանիտարական անձնագրավորված տարանսպորտային միջոցներ, ինչը կնպաստի իրավական ակտերով սահմանված չափանիշներին համապատասխան կահավորված տրանսպորտային միջոցներով սննդամթերքի տեղափոխում, սննդամթերքի անվտանգության մակարդակի բարձրացմանը:</p>
35.	<p style="text-align: center;">Մսի իրացման և գնման ոլորտում պարտադիր սպանդանոցային մորթի ապահովում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի մասին» ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3.5-րդ կետի «Գյուղատնտեսություն» բաժնի «Սննդամթերքի անվտանգություն» ենթաբաժնի 3-րդ կետի 2-րդ ենթակետի պահանջով՝ մասնավորապես, մշակել և ներդնել սպանդանոցների նկատմամբ հսկողության, անասնաբուժասանիտարական փորձաքննության և մսի դրոշմման վարչարարության կատարելագործմանն ու արդյունավետության բարձրացման մեխանիզմներ: Պարտադիր սպանդանոցային մորթի ժամանակացույցով սահմանված սպանդանոցային ծագման մսի իրացման նախապատրաստական աշխատանքների իրականացում՝ Ծառայության կենտրոնական և մարզային մակարդակներում տեղական սպանդանոցային ծագման միս վերամշակողների հետ քննարկումներ, գործընթացների նկատմամբ հետևողական վերահսկողության ապահովում: Անասնաբուժասանիտարական փորձաքննության, մսի դրոշմման և անասնաբուժական ուղեկցող փաստաթղթերի տրման գործընթացների նկատմամբ հետևողական վերահսկողության ապահովում և հսկողության գործընթացում թվայնացման աշխատանքների իրականացում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է ունենալ սպանդանոցային ծագման մսի իրացման վերաբերյալ իրազեկված տնտեսավարող սուբյեկտներ, արդյունքում մսի իրացման և գնման ոլորտում փուլային ներդրված պարտադիր սպանդանոցային մորթին անցում:</p>

36.	<p style="text-align: center;">Գյուղատնտեսական կենդանիների համարակալման և նույնականացման ծրագրի մշակման աշխատանքների իրականացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի մասին» ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3.5-րդ կետի «Գյուղատնտեսություն» բաժնի «Մանրամթերքի անվտանգություն» ենթաբաժնի 4-րդ կետի 2-րդ ենթակետի պահանջով՝ նախատեսվում է ներդնել թվայնացված համակարգ և ապահովել վտանգի բացահայտման ու վարակիչ հիվանդությունների մոնիթորինգային հսկողություն՝ գյուղատնտեսական կենդանիների նույնականացման, հաշվառման ու համարակալման նպատակով, կենդանիների համարակալման նույնականացման և գրանցման համակարգի մշակման համապարփակ նկարագրությանն ուղղված աշխատանքներ, կենդանիների համարակալման նույնականացման և գրանցման ծրագրի իրականացման թվայնացված համակարգի ներդրման աշխատանքների շարունակություն:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի իրականացումից ակնկալվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում ունենալ գյուղատնտեսական կենդանիների նույնականացված, հաշվառված ու համարակալված թվայնացված համակարգ, ինչը կնպաստի ունենալ համակարգված տվյալների բազա հանրապետությունում առկա գյուղատնտեսական կենդանիների վերաբերյալ, որը կնպաստի կենդանիների վարակիչ հիվանդությունների համաճարակային վիճակի բարելավմանը, մարդու և կենդանիների համար ընդհանուր հիվանդություններից բնակչության պահպանմանը:</p>
37.	<p style="text-align: center;">Ըստ արտադրատեսակների և գործունեության իրականացման տեսակների, սննդի շղթայի օպերատորների ռեյտինգավորման համակարգի ներդրման աշխատանքների իրականացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի մասին» ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3.5-րդ կետի «Գյուղատնտեսություն» բաժնի «Մանրամթերքի անվտանգություն» ենթաբաժնի 5-րդ կետի 1-ին ենթակետի պահանջով՝ մասնավորապես նախատեսվում է ներդնել սննդի շղթայի օպերատորների ռեյտինգավորման համակարգ: Նախատեսվում է իրականացնել պետական վերահսկողության կազմակերպման և իրականացման գործընթացների թվայնացման աշխատանքներ, իրականացնել սահմանային և տարածքային պետական վերահսկողության արդյունքներով ըստ արտադրատեսակների և արտադրողների ռիսկերի վերհանում և վերլուծություն:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի իրականացումից ակնկալվում է ունենալ պետական վերահսկողության կազմակերպման և իրականացման գործընթացների թվայնացված համակարգ, սահմանային և տարածքային պետական վերահսկողության արդյունքներով ըստ արտադրատեսակների և արտադրողների վերլուծված ռիսկայնության վերաբերյալ տվյալներ:</p>
38.	<p style="text-align: center;">Մանրամթերքի անվտանգության ոլորտում ռիսկերի գնահատման մոդելի մշակման և ռիսկերի կառավարման մեխանիզմների աշխատանքների իրականացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի մասին» ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3.5-րդ կետի «Գյուղատնտեսություն» բաժնի «Մանրամթերքի անվտանգություն» ենթաբաժնի 5-րդ կետի 2-րդ ենթակետի պահանջով՝ մասնավորապես նախատեսվում է ներդնել սննդամթերքի անվտանգության ոլորտում ռիսկերի գնահատման մոդել և կիրառել</p>

	<p>նիսկերի կառավարման մեխանիզմներ: Նախատեսվում է իրականացնել ՄԱԿ-ի պարենի և գյուղատնտեսության կազմակերպության աջակցությամբ նիսկերի գնահատման կարողությունների զարգացման ծրագրի հաստատում, նիսկերի գնահատման կարողությունների զարգացման ծրագրի իրականացում, անասնաբուժության, սննդամթերքի անվտանգության և բուսասանիտարիայի ոլորտներում Հայաստանի Հանրապետությունում նիսկ գնահատելու և վերլուծելու կարողություններ ունեցող մարմինների գնահատում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի իրականացումից ակնկալվում է ունենալ միջազգային փորձագետների կողմից Հայաստանի Հանրապետությունում սննդամթերքի անվտանգության ոլորտում նիսկերի գնահատված իրավիճակը և սննդամթերքի անվտանգության ոլորտում նիսկերի կարողությունների զարգացման մշակված ծրագիր: Գնահատված անասնաբուժության, սննդամթերքի անվտանգության և բուսասանիտարիայի ոլորտներում ՀՀ-ում նիսկ գնահատելու և վերլուծելու կարողություններ ունեցող մարմիններ:</p>
39.	<p>ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության սննդամթերքի անվտանգության պետական ծառայության լաբորատոր կարողությունների զարգացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի մասին» ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3.5-րդ կետի «Գյուղատնտեսություն» բաժնի «Սննդամթերքի անվտանգություն» ենթաբաժնի 5-րդ կետի 3-րդ ենթակետի պահանջով՝ մասնավորապես նախատեսվում է բարձրացնել սննդամթերքի անվտանգության լաբորատոր հսկողության մակարդակը և զարգացնել սննդամթերքի անվտանգության, անասնաբուժական ու բուսասանիտարական լաբորատոր ծառայությունների համակարգը: Շարունակել «Հանրապետական անասնաբուժասանիտարական և բուսասանիտարական լաբորատոր ծառայությունների կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի միջազգային ISO 17025 պահանջներին համապատասխան հավատարմագրման գործընթացը, փուլային անցում կատարել մարզերում Ծառայության լաբորատոր կարողությունների զարգացնելու նպատակով, «Հանրապետական անասնաբուժասանիտարական և բուսասանիտարական լաբորատոր ծառայությունների կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կարողությունների հավատարմագրման ոլորտների շրջանակների ընդլայնմանն ուղղված աշխատանքների իրականացում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է «Հանրապետական անասնաբուժասանիտարական և բուսասանիտարական լաբորատոր ծառայությունների կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի միջազգային ԻՍՈ 17025 ստանդարտով հավատարմագրում և միջազգային չափորոշիչներին համապատասխան լաբորատոր ծառայությունների մատուցում, լաբորատորիաների ցանց ստեղծելու համար կարիքների բացահայտում և մեխանիզմների մշակում:</p>
40.	<p>Ներմուծման արտահանման ընթացակարգերի և այդ գործընթացներում նիսկայնության մեթոդաբանության վերանայում և պարզեցում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի մասին» ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3.5-րդ կետի «Գյուղատնտեսություն» բաժնի «Սննդամթերքի անվտանգություն» ենթաբաժնի 6-րդ կետի 2-րդ ենթակետի պահանջով՝ մասնավորապես անհրաժեշտ է վերանայել և պարզեցնել ներմուծման արտահանման ընթացակարգերը և այդ գործընթացներում նիսկայնության մեթոդաբանությունը, Ծառայության գործունեության էլեկտրոնային համակարգի գործարկում և սպասարկում:</p>

	<p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է ունենալ վերանայված և պարզեցված ներմուծման արտահանման ընթացակարգեր և այդ գործընթացներում ռիսկայնության մեթոդաբանություն, Ծառայության գործունեության գործարկված էլեկտրոնային համակարգ՝ ինչը կնպաստի սահմանային վերահսկողության գործընթացների և ժամկետների կրճատմանը:</p>
41.	<p align="center">Արտադրանքի և որակի կառավարման համակարգերի հսկողության բարձր մակարդակ ունեցող երկրներից որոշակի սննդամթերքի տեսակների ներմուծման դեպքում վարչարարության պարզեցում և ժամկետների կրճատում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի մասին» ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 3.5-րդ կետի «Գյուղատնտեսություն» բաժնի «Սննդամթերքի անվտանգություն» ենթաբաժնի 6-րդ կետի 3-րդ ենթակետի պահանջով, մասնավորապես անհրաժեշտ է պարզեցնել արտադրանքի և որակի կառավարման համակարգերի հսկողության բարձր մակարդակ ունեցող երկրներից որոշակի սննդամթերքի տեսակների ներմուծման դեպքում վարչարարությունը, ինչպես նաև կրճատել ժամկետները, սահմանային վերահսկողության գործընթացներում նմուշառման կարողությունների զարգացում, բեռների մաքսային ձևակերպումների տարածքներում նմուշառման կարողությունների ստեղծմանն ուղղված աշխատանքներ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է ունենալ պարզեցված արտադրանքի և որակի կառավարման համակարգերի հսկողության բարձր մակարդակ ունեցող երկրներից որոշակի սննդամթերքի տեսակների ներմուծման դեպքում վարչարարություն, ինչպես նաև կրճատել ժամկետները, զարգացած սահմանային վերահսկողության գործընթացներում նմուշառման կարողություններ:</p>
<p align="center">Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն</p>	
42.	<p align="center">Արտահանման շուկաների հասանելիության ընդլայնում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը բխում է ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ն որոշման հավելվածով հաստատված ՀՀ կառավարության ծրագրի 3.1 բաժնի «Արտահանում» ենթաբաժնի 1-ին կետի 2, 3, 5 և 6 ենթակետերի պահանջներից: Արտահանման զարգացման քաղաքականությունը ՀՀ կառավարությունը նպատակադրում է իրականացնել հիմնականում 2 ուղղությամբ՝ 1) ԵԱՏՄ շրջանակներում նոր արտահանման շուկաների հասանելիության բարձրացում և 2) երկկողմ հարթության մեջ թիրախային երկրների հետ առևտրի արտոնյալ ռեժիմների ձեռքբերում՝ միաժամանակ ձևավորելով նպաստավոր միջավայր արտահանող արտադրողների (մասնավորապես՝ ոսկերչության ոլորտում) մրցունակության բարձրացման նպատակով:</p> <p>Նշված խնդրի անհրաժեշտությունը բխում է հայկական ապրանքների մուտքը այլ երկրների շուկաներ ազատականացնելու և արտաքին առևտրի քաղաքականության գործիքների կիրառման հստակ կանոններ սահմանելու նպատակներից, որի ուղղությամբ աշխատանքներ են իրականացվում ԵԱՏՄ ձևաչափով օտարերկրյա պետությունների հետ արտոնյալ, այդ թվում՝ ազատ առևտրի համաձայնագրերի կնքման ուղղությամբ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի լուծման ուղղությամբ քայլեր կձեռնարկվեն ԵԱՏՄ շրջանակներում Իրանի ու Չինաստանի հետ բանակցային գործընթացներին մասնակցության, Հնդկաստանի, Իսրայելի, Սինգապուրի և Եգիպտոսի հետ ազատ առևտրի մասին համաձայնագրերի բանակցությունների մեկնարկի, Վիետնամի հետ կոնյակի մատով և Ծոցի երկրների հետ ՀՀ-ին միակողմանի արտոնությունների տրամադրման մատով աշխատանքների, ԵԱՏՄ երկրներում ոսկերչական</p>

	<p>իրերի հարգադրոշման փոխանանձեղիությունն ապահովելու ուղղությամբ:</p> <p>Գերակա խնդրի շրջանակներում 2018 թվականին տարվող աշխատանքներն ընդհանուր առմամբ կնպաստեն որպես Հայաստանի տնտեսական աճի շարժիչ՝ արտահանման զարգացմանը և ՀՆԱ նկատմամբ ապրանքների և ծառայությունների արտահանման հարաբերակցության գծով ՀՀ կառավարության թիրախավորման ձեռքբերմանը:</p>
43.	<p style="text-align: center;">Արտահանման խրախուսման մեխանիզմների կատարելագործում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը բխում է ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ն որոշման հավելվածով հաստատված ՀՀ կառավարության ծրագրի 3.1 բաժնի «Արտահանում» ենթաբաժնի 1-ին և 2-րդ կետերի դրույթներից: Հայաստանն արտահանման վրա հիմնված տնտեսական աճի մոդելով առաջնորդելու քաղաքականության համալիրում արդյունավետ խթանող գործիքակազմերը լրացնում են միջավայրային ու շուկաների հասանելիության ընդլայնման ուղղություններով տարվող աշխատանքները:</p> <p>Արտահանման խրախուսման ուղղությամբ քայլեր կձեռնարկվեն մասնավորապես՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - eLAB էլեկտրոնային համակարգի ներդրման և որակավորման ստուգման ծրագրեր իրականացնող և միջլարորատոր փորձարկումներ կազմակերպող միջազգային պրովայդեր կազմակերպության ներկայացուցչության ստեղծման իրավական հիմքերի ձևավորման, - ԵԱՏՄ շրջանակներում ծառայությունների միասնական շուկայի ընդլայնման համատեքստում ներդաշնակեցման ենթակա ԵԱՏՄ անդամ-երկրների նորմատիվ իրավական ակտերի ցանկերի ձևավորման, - հայկական ապրանքների համար թիրախային շուկաներ ներմուծման ընթացակարգերի վերաբերյալ տեղեկատվական ամբողջական հասանելիության ապահովման, - հայկական արտահանող արտադրողների և նրանց արտադրանքի վերաբերյալ տվյալների էլեկտրոնային հարթակի ներդրման - ցուցահանդեսներին և տոնավաճառներին մասնակցության աջակցության արդիականացված մեխանիզմների կիրառման ապահովում - արտահանման ապահովագրության ծավալի կրկնակի աճի ապահովման միջոցառումների իրականացման ուղղություններով: <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի կատարման ուղղությամբ ծրագրված քայլերի արդյունքում արտահանման խրախուսման գործիքների ու արտահանող ընկերություններին աջակցող տեղեկատվական ենթակառուցվածքների գործարկման միջոցով նախատեսվում է բարձրացնել ՀՀ կառավարության՝ արտահանման խթանման ասպարեզում տարվող աշխատանքների ընդհանուր արդյունավետությունն ու հասցեականությունը:</p>
44.	<p style="text-align: center;">Գործարարության խթանմանն ուղղված նախաձեռնությունների իրականացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Արտահանման զարգացման ու ներդրումային հնարավորությունների ընդլայնման ուղղությամբ ՀՀ կառավարության համապարփակ քաղաքականության առանցքը գործարարության ու ձեռներեցության զարգացումն է: Այս տեսակետից գործարար ակտիվության խրախուսման թիրախավորված ու արդյունավետ քաղաքականությունների իրագործումը դառնում է զարգացման հենքային նախապայմանների ապահովման անհրաժեշտ բաղադրիչներից մեկը: Նշված համատեքստում այս փուլում ՀՀ կառավարության նախաձեռնությունները կներառեն հետևյալ ուղղությունները՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Պետական աջակցություն Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ հիմնադրամի կանոնադրական հիմնախնդիրների իրականացմանը» 2018 թվականի ծրագրի իրագործում, այդ թվում՝ ՓՄՁ-ի ոլորտում աջակցության ծրագրեր իրականացնող միջազգային կառույցների հետ համագործակցության խորացում, - ՓՄՁ-ի սուբյեկտների նոր պահանջներին համապատասխան պետական աջակցության նոր գործիքակազմի մշակում և ներդրում, - ՓՄՁ-ի ոլորտի վիճակագրական տվյալների հավաքագրման և մշակման ինստիտուցիոնալ հնարավորությունների ձևավորում,

	<p>- «Պետական աջակցություն ՀՀ արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման 2018 թվականի ծրագրի» իրագործում, ներառյալ «Made in Armenia» միջոցառման անցկացում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է ՓՄՁ-ի սուբյեկտների գործունեության ընդլայնում և մրցակցային կարողությունների ամրապնդում, ֆինանսական և ներդրումային հնարավորությունների, նորարարությունների և ժամանակակից տեխնոլոգիաների ներդրման հնարավորությունների ընդլայնում, ՓՄՁ-ի սուբյեկտների թվի աճ և նոր աշխատատեղերի ստեղծում, ինչպես նաև տնտեսության արտահանելի հատվածի ընդլայնում և դիվերսիֆիկացիա, հայկական ապրանքների մրցունակության աճ և արդյունքում արտահանվող ապրանքների ծավալի աճ, տնտեսական մրցակցության բնագավառում կայացվող որոշումների վերաբերյալ հանրության իրազեկվածության բարձրացում:</p>
45.	<p style="text-align: center;">Ներդրումների ներգրավման հնարավորությունների ընդլայնում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը բխում է ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ն որոշման հավելվածով հաստատված ՀՀ կառավարության ծրագրի 3.1 բաժնի «Ներդրումներ» ենթաբաժնի 2-րդ կետի 5-8 ենթակետերի պահանջից: ՀՀ կառավարությունը նպատակադրում է միջնաժամկետում օտարերկրյա ներդրումներ/ ՀՆԱ հարաբերակցության նշանակալի աճ արձանագրել: Այս նպատակի իրագործման ուղղությամբ ներդրումային քաղաքականության բնագավառում ՀՀ կառավարության հանձնառության տիրույթը ներառում է ներդրողների պաշտպանության և երաշխիքների տրամադրման ինստիտուտների ամրապնդումը և ներդրումային միջավայրի բարելավումից «թիրախավորված» ռազմավարությամբ ներդրումային քաղաքականության անցում: Նշված հարթություններում իրականացվող աշխատանքները 2018 թվականին կներառեն հիմնականում հետևյալը`</p> <ul style="list-style-type: none"> - կապահովվեն որոշակի գումարից ավել ներդրում կատարած օտարերկրացիներին ՀՀ քաղաքացիություն շնորհելու հայեցակարգից բխող քայլերը, - մոտեցումներ կձևավորվեն առաջատար վերագգային ընկերությունների հետ երկկողմ հարաբերությունների ձևաչափերի և մեխանիզմների վերաբերյալ, - կապահովվի Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպության օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների կարգավորումների սահմանափակման ինդեքսի վարկանիշում Հայաստանի ներառումը, - կմշակվեն թվով 2 թիրախային ոլորտներում օտարերկրյա ներդրումների ներգրավման վերաբերյալ առաջարկությունների և կներկայացվեն ՀՀ կառավարության աշխատակազմ: <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի ներքո ծրագրված ուղղություններով 2018 թվականի աշխատանքների իրագործման արդյունքում ակնկալվում է ընդհանուր առմամբ նպաստել Հայաստանում ներդրողների պաշտպանության և երաշխիքների տրամադրման ինստիտուտների ամրապնդմանը, «թիրախավորված» ռազմավարությամբ ներդրումային քաղաքականության անցման համար նախապայմանների ապահովմանը:</p>
46.	<p style="text-align: center;">Ստեղծարար և նորարարական բիզնեսների զարգացման խթանում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Համաշխարհային տնտեսության զարգացման ժամանակակից դրսևորումների ֆոնին երկրների երկարաժամկետ կայուն զարգացման հեռանկարները թերևս ավելի քիչ են սկսում կախված լինել զարգացման հենքային մակարդակից: Տնտեսական զարգացման ճեղքում ապահովելու հնարավորությունը նշանակալիորեն պայմանավորված է գիտության ու տեխնոլոգիաների, ինովացիաների և կիրառությունների, մշակումների և հետազոտությունների ասպարեզներում սրընթաց մրցավազքին մասնակցելու ու այդ բնագավառները ներառող գլոբալ արժեզրեաներում դիրքավորվելու կարողությամբ:</p>

	<p>Այս իրողությունների պարագայում Հայաստանի զարգացման ներկա փուլի առանցքային մարտահրավերներից է համաշխարհային տեխնոլոգիական ու ինովացիոն հոսքերում ակտիվ մասնակից դառնալու համար կրիտիկական կարողությունների և համարժեք էկոհամակարգի ձևավորումը, ունեցած հատվածային ձեռքբերումները մասշտաբայնացնելու և տնտեսության տարբեր ոլորտներում տարածելու համար անհրաժեշտ կառուցակարգերի ամրագրումը, համարժեք մարդկային կապիտալի կայացման համար հենքային նախապայմանների ապահովումը:</p> <p>Նշված մարտահրավերների հասցեագրումը պահանջում է երկրի ինովացիոն ներուժի և տեխնոլոգիական զարգացման հնարավորությունների առավելագույն իրացման միջոցով ստեղծարար, արդիական ու միջազգային արժեշտներում մրցունակ բիզնեսներ ձևավորելու ուղղությամբ հասցեական քայլերի իրականացում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը 2018 թվականին նախատեսվող աշխատանքները կներառեն հետևյալ ուղղությունները՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - ՀՀ նորարարական էկոհամակարգի (իրավական դաշտ, կազմակերպություններ, ոլորտի զարգացման ծրագրեր, նորարարական բիզնես, կրթություն և հետազոտություններ) քարտեզագրում, - Առաջադեմ տեխնոլոգիական հիմքով արտադրություններին աջակցության հատուկ մեխանիզմների մշակում, - Հետազոտություններ ու մշակումներ իրականացնող լաբորատորիաների ձևավորման նպատակով վերազգային առնվազն 2 կազմակերպության՝ Հայաստան ներգրավում: <p>Նախանշված աշխատանքները կնպաստեն երկրում կենսունակ էկոմիջավայրի ձևավորման, խրախուսման արդյունավետ ու հասցեական գործիքակազմերի կիրառման միջոցով ինովացիոն հիմքով գործարարության զարգացմանը:</p>
<p>47.</p>	<p style="text-align: center;">Զբոսաշրջության ոլորտի զարգացման նախաձեռնությունների իրականացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Զբոսաշրջությունը, որպես Հայաստանի տնտեսության դինամիկ զարգացող և ուղղակի տնտեսական եկամուտներ և անուղղակի օգուտներ բերող ոլորտ, ՀՀ կառավարության տնտեսական զարգացման քաղաքականության առանցքային գերակայություններից է: Վերջին տարիներին ոլորտում նկատվող միտումները բավականին խոստումնալից հիմքեր են ապահովում զբոսաշրջային նոր ուղղությունների զարգացման համար՝ նպաստելով զբոսաշրջային արդյունքի դիվերսիֆիկացմանը, ինչպես նաև զբոսաշրջային միջազգային շուկայում սպառողական բազմազան խմբերի համար երկրի հետաքրքրության աճին:</p> <p>Երկրի զբոսաշրջային արդյունաբերության հետագա զարգացման քաղաքականությունը հենվելու է երկրի՝ որպես զբոսաշրջության համար առանձնահատուկ ու գրավիչ վայր ճանաչելիության բարձրացման, զբոսաշրջային արդյունքի դիվերսիֆիկացման ապահովման, վիճակագրական տեղեկատվական համակարգի կատարելագործման ուղղություններով իրականացվող նախաձեռնությունների վրա:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծմանն ուղղված հասցեական քայլերի և միջոցառումների իրականացման արդյունքում ակնկալվում է Հայաստանի ճանաչելիության բարձրացման միջոցով նպաստել ոլորտի աճի և զարգացման հնարավորությունների ընդլայնմանը, տնտեսության այլ ճյուղերում հարակից դրական արդյունքների տարածմանը:</p>
Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտե	
<p>48.</p>	<p style="text-align: center;">«Հարկային և մաքսային հսկողության արդյունավետության բարձրացում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) ՀՀ կառավարության ծրագրով ամրագրված՝ հարկային և մաքսային վարչարարության բարեփոխումների թիրախային ուղղություններից է համարվում ռիսկային չափանիշների հիման վրա հարկային և մաքսային հսկողության հասցեականության ապահովումը և արդյունավետության</p>

	<p>բարձրացումը՝ ռիսկերի կառավարման էլեկտրոնային ավտոմատ համակարգերի կատարելագործման միջոցով:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Հարկային և մաքսային վարչարարության բարեփոխումների շրջանակում նախատեսվում է վերանայել ռիսկային չափանիշների հիման վրա ստուգման ենթակա հարկ վճարողների ընտրության չափանիշները՝ համակարգը հարկ վճարողների իրական ռիսկը բնութագրող նոր չափանիշներով համալրելու և ոչ արդյունավետ կիրառվող ռիսկային չափանիշները հանելու նպատակով՝ դրանով իսկ ապահովելով ՀՀ պետական բյուջեի հետ փոխհարաբերությունների ճշտության ստուգումների առավել հասցեականությունը:</p> <p>Մաքսային հսկողության տեսանկյունից կարևորվելու է ռիսկային չափանիշների հիման վրա ստուգման ենթակա ԱՏԳ մասնակցի ընտրության համակարգի հետագա կատարելագործումը՝ սահմանային հսկողությունը աստիճանաբար հետբացթողումային հսկողությամբ փոխարինելով՝ ապահովելով ԱՏԳ-ի մասնակիցների համար ապրանքների սահմանահատման, ձևակերպման և բացթողման գործընթացների պարզեցում ու դյուրինացում:</p> <p>Միաժամանակ, ակնկալվում է ապահովել երրորդ անձանցից ստացվող տեղեկությունների ավտոմատացված համակարգի գործարկումը:</p>
49.	<p>«Ըստ նպատակայնության հարկային, մաքսային, վարչական, քրեական պատասխանատվության տեսակների և չափերի կանտոնակարգում, իրավախախտումների համար՝ ըստ բնույթի, վտանգավորության աստիճանի և պատճառած վնասի, պատասխանատվության միջոցների սահմանում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է հարկային, մաքսային, վարչական, քրեական պատասխանատվության տեսակների և չափերի կանտոնակարգման կարևորությամբ: Ներկայումս արդիական է շարունակում մնալ իրավախախտումների՝ ըստ բնույթի, վտանգավորության աստիճանի և պատճառված վնասի, պատասխանատվության միջոցների սահմանումը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Նշված գերակա խնդրի իրագործմամբ նախատեսվում է կանտոնակարգել պատասխանատվության տեսակները և չափերը՝ հաշվի առնելով իրավախախտումների բնույթը, վտանգավորության աստիճանը և պատճառված վնասը, այդ նպատակով նախատեսվում է ներկայացնել համապատասխան առաջարկություններ խնդրի կարգավորման ուղղությամբ:</p>
50.	<p>«Տնտեսությունում գործարքների ամբողջական փաստաթղթավորման մշակույթի ներդրում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>ՀՀ կառավարության ծրագրով ամրագրված՝ հարկային վարչարարության բարեփոխումների առաջնահերթություններից է սահմանվել տնտեսությունում կատարվող գործարքների ամբողջական փաստաթղթավորման մշակույթի ներդրման ուղղությամբ աշխատանքների իրականացումը:</p> <p>Հաշվի առնելով, որ հարկ վճարողների կողմից կատարվող գործարքների մեջ դեռևս զգալի ծավալ են կազմում առանց հաշվարկային փաստաթղթերի, կամ գործարքների իրական գներից էականորեն տարբերվող գներով կազմված փաստաթղթերով, կամ գործարքները կատարվելուց հետո դրանց մասով դուրս գրված հաշվարկային փաստաթղթերն անվավեր համարելու, ինչպես նաև հարկային պարտավորությունների նվազեցման նպատակով անապրանք փաստաթղթեր դուրս գրելու դեպքերը՝ արդիական է շարունակում մնալ իրացվող ապրանքների գծով հաշվարկային փաստաթղթերի դուրսգրման, հսկիչ դրամարկղային մեքենաների կտրոնների տրամադրման խախտումների բացահայտմանն ուղղված միջոցառումների իրականացումը:</p>

	<p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Նշված գերակա խնդրի իրագործմամբ նախատեսվում է հսկիչ դրամարկղային մեքենաներով, հաշվարկային փաստաթղթերով և հարկային հաշիվներով իրականացվող գործարքների մոնիթորինգի իրականացման արդյունքում դուրս բերել ռիսկային հարկ վճարողների ցանկերը և դրանց հիման վրա՝ վերջիններիս էլեկտրոնային եղանակով ուղարկել ծանուցումներ՝ նշելով արձանագրված ռիսկերը:</p> <p>Մոնիթորինգի արդյունքներով՝ ծանուցված հարկ վճարողներից կընտրվեն վարքագիծը չփոփոխած ռիսկային հարկ վճարողներ՝ վերջիններիս մոտ համապատասխան հսկողական միջոցառումներ իրականացնելու նպատակով:</p> <p>Իրականացվելիք աշխատանքների արդյունքում ակնկալվում է տնտեսավարող սուբյեկտների մոտ ամրապնդել խախտումներ իրականացնելու դեպքում պատասխանատվության ենթարկվելու անխուսափելիության գիտակցումը, ինչն իր հերթին կհանգեցնի տնտեսության մեջ փաստաթղթաշրջանառության մշակույթի ամրապնդմանը:</p>
51.	<p align="center">«Հարկային և մաքսային մարմինների վերլուծական կարողությունների զարգացում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության ծրագրով սահմանված՝ ռիսկերի գնահատման գործընթացների բարելավման, ինչպես նաև հարկ վճարողների գործունեության նկատմամբ իրականացվող տեսչական ընթացիկ հսկողությունն էլեկտրոնային հսկողությամբ փոխարինելու նպատակով՝ վերլուծական կարողությունների ընդլայնմամբ և կատարելագործմամբ:</p> <p>Արդիական է շարունակում մնալ ռիսկերի արագ բացահայտման և արդյունավետ կառավարման համակարգերի կիրառությունն ու դրա հիման վրա թիրախավորված ընթացիկ հարկային հսկողության իրականացումը: Այս տեսանկյունից կարևորվում է վերլուծական կարողությունների զարգացումը՝ ուղղված ռիսկերի բացահայտմանը և կառավարման մեխանիզմների կատարելագործմանը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Նշված գերակա խնդրի իրագործմամբ նախատեսվում է իրականացվող վերլուծությունները կենտրոնացնել մոնիթորինգային կենտրոնում՝ ապահովելով վերլուծությունների միասնականություն և ռիսկերի արագ բացահայտման և օպերատիվ արձագանքման հնարավորություն, հսկողական աշխատանքների համար ծախսվող ռեսուրսների արդյունավետ կառավարում, ինչպես նաև հարկային տեսուչ-հարկ վճարող շփումների և հնարավոր կոռուպցիոն ռիսկերի կրճատում:</p> <p>Միաժամանակ, վերլուծական աշխատանքներ իրականացնելու համար, կընդլայնվեն էլեկտրոնային կառավարման հնարավորությունները, կներդրվի կամերալ ուսումնասիրությունների էլեկտրոնային համակարգը՝ արդյունքում նպատակով վերլուծական և վարչարարական աշխատանքների արդյունավետության բարձրացմանը:</p> <p>Վերլուծական կարողությունների զարգացման արդյունքում կբարձրանա տարբեր աղբյուրներից ստացվող տեղեկատվության կիրառման արդյունավետությունը՝ ապահովվելով հարկային հսկողության թափանցիկություն, հնարավորություն ընձեռելով իրականացնել հասցեական և արդյունավետ ստուգումներ՝ հարկային ռեսուրսներն ուղղելով առավել ռիսկային ոլորտներ՝ բարելիսիդն հարկ վճարողների նկատմամբ կիրառելով «թեթևացված» հարկային վարչարարություն:</p>
52.	<p align="center">«Հարկային և մաքսային մարմինների էլեկտրոնային կառավարման համակարգի կարողությունների զարգացում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի մշակումը պայմանավորված է ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ համակարգում էլեկտրոնային կառավարման համակարգի կարողությունների շարունակական զարգացման անհրաժեշտությամբ, ինչն ուղղված է</p>

	<p>իրականացվող գործընթացների առավելագույնս ավտոմատացմանը, ինչպես նաև հարկ վճարողներին որակյալ ծառայությունների մատուցմանը՝ այդ թվում հարկային մարմին ներկայացվող բոլոր հաշվարկների, փաստաթղթերի էլեկտրոնային եղանակով ներկայացման հնարավորության ստեղծմանը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Նշված գերակա խնդրի իրագործմամբ՝ նախատեսվում է կատարելագործել էլեկտրոնային կառավարման համակարգը, ապահովել հարկային մարմին ներկայացվող բոլոր հաշվարկների, փաստաթղթերի էլեկտրոնային եղանակով ներկայացման հնարավորությունը՝ այդ թվում ՀՀ հարկային օրենսգրքից բխող փոփոխությունների էլեկտրոնայնացումը:</p>
53.	<p align="center">«Շրջանառության հարկի հաշվարկման ինքնաշխատ համակարգի ներդրում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է հարկ վճարողների սպասարկման ծառայությունների ընդլայնմամբ և հարկային մարմնի կողմից մատուցվող էլեկտրոնային ծառայությունների ավելացմամբ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է ներդնել ՓՄՁ սուբյեկտների համար շրջանառության հարկի հաշվարկման ինքնաշխատ համակարգ, ինչի արդյունքում համակարգը, հարկ վճարողների կողմից տրամադրված բազային տվյալների հիման վրա, ավտոմատ կերպով կհաշվարկի հարկային պարտավորության գումարը: Համակարգի գործարկման արդյունքում հնարավորինս կնվազեցվի հարկ վճարողների վարչարարական բեռը և ծախսվող ժամանակը:</p>
54.	<p align="center">«Հարկերի վճարման էլեկտրոնային համակարգի գործարկում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է հարկ վճարողներին հարկային մարմնի կողմից մատուցվող էլեկտրոնային ծառայությունների ընդլայնմամբ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է գործարկել հարկերի վճարման էլեկտրոնային համակարգը, ինչը հնարավորություն կտա հարկ վճարողներին իրենց հարկային պարտավորության մասցորդը էլեկտրոնային համակարգի միջոցով տեսնելուց հետո կատարել հարկերի վճարումը:</p>
55.	<p align="center">«ԵԱՏՄ մաքսային օրենսգրքից բխող ազգային օրենսդրության կիրարկումն ապահովող նորմերի մշակում և ԵԱՏՄ-ի իրավունքի մաս կազմող իրավական ակտերի մշակման աշխատանքներին մասնակցություն» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) ԵԱՏՄ անդամակցությամբ պայմանավորված՝ անհրաժեշտություն է առաջացել մոտարկել անդամ երկրների օրենսդրական դաշտը: Նշված գործընթացը ենթադրում է ԵԱՏՄ մաքսային օրենսգրքից բխող ազգային օրենսդրության կիրարկումն ապահովող իրավական ակտերի մշակում, ինչպես նաև վերազգային մակարդակով՝ ԵԱՏՄ-ի իրավունքի մաս կազմող իրավական ակտերի մշակման աշխատանքներին մասնակցության ապահովում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է ապահովել ԵԱՏՄ մաքսային օրենսգրքից բխող ազգային օրենսդրության կատարելագործումը:</p>

56.	<p align="center">«Հարկ վճարողների գործունեության ընթացքում առաջացած խնդիրների վերաբերյալ՝ վերջիններիս ուղարկվող ծանուցումների համակարգի կիրառման ընդլայնում՝ օգտագործելով առավելապես էլեկտրոնային համակարգերի հնարավորությունները» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի իրագործումը միտված է հարկ վճարողների գործունեության նկատմամբ իրականացվող տեսչական ընթացիկ հսկողությունը էլեկտրոնային հսկողությամբ փոխարինելուն: Այդ տեսանկյունից արդիական է շարունակում մնալ հարկ վճարողների գործունեության ընթացքում առաջացած խնդիրների վերաբերյալ՝ վերջիններիս ուղարկվող ծանուցումների համակարգի ընդլայնումը: Մասնավորապես, կարևորվում է հսկիչ դրամարկղային մեքենաներով, հաշվարկային փաստաթղթերով իրականացվող գործարքների մոնիթորինգի արդյունքների հիման վրա՝ հարկ վճարողներին բացառապես էլեկտրոնային եղանակով ծանուցումների տրամադրումը, ինչպես նաև վարչական վարույթների ընթացքում՝ հարկ վճարողների պաշտոնական էլեկտրոնային փոստի միջոցով վերջիններիս ծանուցումների տրամադրման համակարգի կիրառման հարցի ուսումնասիրությունը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի իրագործմամբ կապահովվի հարկ վճարողներին առավելապես էլեկտրոնային համակարգերի հնարավորությունների կիրառմամբ ծանուցումների տրամադրման գործընթացը:</p>
57.	<p align="center">«Հարկ վճարողների սպասարկման միասնական ստանդարտների կատարելագործում՝ ապահովելով դրանց հրապարակայնությունը» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) ՀՀ կառավարության ծրագրով ամրագրված կարևոր ուղղություններից է հանդիսանում հարկ վճարողների սպասարկման միասնական ստանդարտների կատարելագործումը, ինչը կնպաստի հարկային մարմնի կողմից հարկ վճարողներին սպասարկման միասնականության և հավասարության սկզբունքի ամրապնդմանը՝ ապահովելով դրակյալ ծառայությունների մատուցում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Նշված գերակա խնդրի իրագործումը թույլ կտա ունենալ հարկ վճարողների սպասարկման միասնական ստանդարտներ՝ միաժամանակ ապահովելով դրանց հրապարակայնությունը:</p>
58.	<p align="center">«Հարկ վճարողների իրազեկման և ուսուցման համակարգի շարունակական կատարելագործում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի նպատակն է ապահովել հարկ վճարողների իրազեկման և ուսուցման համակարգի շարունակական կատարելագործումը, ինչպես նաև 2018 թվականի հարկ վճարողների իրազեկման և ուսուցման ծրագրի մշակումը և միջոցառումների կազմակերպումը՝ համաձայն ծրագրի:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի իրագործման արդյունքում ակնկալվում է ունենալ առավել արդյունավետ գործող հարկ վճարողների իրազեկման և ուսուցման համակարգ՝ ապահովելով հարկ վճարողների շրջանում հարկային օրենսդրության և իրականացվող բարեփոխումների վերաբերյալ իրազեկվածության անհրաժեշտ մակարդակ:</p>
59.	<p align="center">«Հարկային կարգապահության թեմայով հեռուստահաղորդաշարերի հեռարձակում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Նշված գերակա խնդրի սահմանումը պայմանավորված է հարկային կարգապահության վերաբերյալ հանրության իրազեկվածության բարձրացման անհրաժեշտությամբ: Իրականացվող աշխատանքները կհանգեցնեն հարկ վճարողների կողմից հարկային և մաքսային կարգապահության բարձրացմանը, վարչական մարմնի հանդեպ վստահության մթնոլորտի ձևավորմանը, ինչն էլ իր</p>

	<p>հերթին կնպաստի տնտեսավարող սուբյեկտների կողմից հարկային պարտավորությունների պատշաճ կատարմանը և հարկային եկամուտների ապահովմանը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի իրագործման արդյունքում կապահովվի բացահայտված իրավախախտումների, կիրառված պատասխանատվության միջոցների վերաբերյալ տեղեկատվության տրամադրումը գանգվածային լրատվամիջոցներին, ինչպես նաև հարկային կարգապահության թեմայով հեռուստահաղորդաշարերի հեռարձակման նպատակով՝ ֆինանսական միջոցների նախատեսման առաջարկության ներկայացումը:</p>
60.	<p align="center">«Հարկային մարմին-հարկ վճարող համագործակցության արդյունավետության բարձրացում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Նշված գերակա խնդրի սահմանումը պայմանավորված է հարկային և մաքսային մարմինների գործունեության թափանցիկության ապահովմանն ուղղված լայնածավալ աշխատանքների իրականացմամբ, տնտեսավարող սուբյեկտների իրավունքների և պարտականությունների վերաբերյալ վերջիններիս իրազեկվածության մակարդակի բարձրացմամբ, հարկ վճարողների հետ գործընկերային հարաբերությունների ձևավորմամբ, ինչպես նաև օրինապահ հարկ վճարողների գործունեության համար առավել բարենպաստ պայմանների ներդրման անհրաժեշտությամբ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Նշված գերակա խնդրի իրագործումը կհանգեցնի հարկային և մաքսային կարգապահության բարձրացմանը, հարկային և մաքսային մարմինների գործունեության թափանցիկության բարձրացմանը, վարչական մարմնի հանդեպ վստահության մթնոլորտի ձևավորմանը, ինչն էլ իր հերթին կնպաստի տնտեսավարող սուբյեկտների կողմից հարկային պարտավորությունների պատշաճ կատարմանը և հարկային եկամուտների ապահովմանը, ինչպես նաև օրինապահ հարկ վճարողների գործունեության համար առավել բարենպաստ պայմանների ստեղծմանը:</p>
61.	<p align="center">«Մարդկային ռեսուրսների կառավարման համակարգի կատարելագործում» գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է մարդկային ռեսուրսների կառավարման ժամանակակից համակարգի ստեղծման, հարկային, մաքսային ծառայողի կերպարի վերափոխման կարևորությամբ:</p> <p>Արդիական խնդիր է հանդիսանում հարկային և մաքսային մարմիններում կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցումը, ինչպես նաև հարկային և մաքսային ծառայողների ուսուցման և վերապատրաստման գործընթացի արդյունավետ կազմակերպումը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է կատարելագործել մարդկային ռեսուրսների կառավարման գործող համակարգը՝ բարձրացնելով վերջինիս արդյունավետությունը, ինչը կնպաստի աշխատանքի և մատուցվող ծառայությունների որակի բարելավմանը և կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցմանը:</p>
<p>Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչություն</p>	
62.	<p align="center">Հայաստանի Հանրապետության օդային տարածքում 24-ժամյա «Օդային մայրուղիներից ազատ օդային տարածք» (free route airspace) հայեցակարգի ներդրում 290 թռիչքային մակարդակից (Ֆ290) հնարավորինս ցածր բարձրությունների վրա</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>ԵՎՐԱԿՈՆՏՐՈՒՄ միջազգային անդամավիագացիոն անվտանգության կազմակերպության նախաձեռնությամբ մշակվել է «Օդային մայրուղիներից ազատ օդային տարածք» հայեցակարգը (այսուհետ՝ հայեցակարգ):</p>

	<p>Համաձայն Հայեցակարգի՝ օդային մայրուղիներից ազատ օդային տարածք է հանդիսանում այն օդային տարածքը, որտեղ թռիչքները կարող են իրականացվել առանց պետության օդային տարածքում սահմանված օդային մայրուղիներով՝ ունենալով թռիչքի երթուղու ազատ ընտրության հնարավորություն օդային տարածքի մուտքի և ելքի կետերի միջև:</p> <p>Հայեցակարգի առավելություններն են՝</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) օդային տարածքի թողունակության բարձրացում, 2) օդի աղտոտման նվազում, 3) օդային երթևեկության սպասարկման և օդանավ շահագործողների ծախսերի նվազում, 4) համապատասխանեցում միջազգային ստանդարտներին: <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը: Ելնելով Հայեցակարգից ակնկալվում է, որ թռիչքները կիրականացվեն ուղիղ հետագծերով, բացառությամբ թռիչքների համար վտանգավոր կամ փակ տարածաշրջանների: ԵՎՐԱԿՈՆՏՐՈԼԻ նախնական հաշվարկներով ԵՎՐԱԿՈՆՏՐՈԼԻ անդամ բոլոր պետությունների օդային տարածքներում Հայեցակարգի ներդրման դեպքում թռիչքների երկարությունը կկրճատվի 7,5 միլիոն մղոնով, որն իր հերթին կբերի 45 հազ. տոննա վառելիքի և 150 հազ. տոննա թունավոր արտանետումների նվազման, կամ 37 միլիոն եվրո խնայողության:</p>
<p>63.</p>	<p align="center">«ՀՀ-ԵՄ ընդհանուր ավիացիոն գոտու մասին» համաձայնագրի տեքստը ստորագրման պատրաստում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) «ՀՀ-ԵՄ ընդհանուր ավիացիոն գոտու մասին» համաձայնագրի ստորագրման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է դեպի ՀՀ և ՀՀ-ից օդային փոխադրումների աշխարհագրության ընդլայնման և ավիափոխադրումների ծավալների ավելացման անհրաժեշտությամբ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը «ՀՀ-ԵՄ ընդհանուր ավիացիոն գոտու մասին» համաձայնագրով Հայաստանի Հանրապետությունը կմիանա ԵՄ միասնական ավիացիոն գոտուն, որի արդյունքում համաձայնագրի կողմերը փոխադարձաբար կազատականացնեն շուկան՝ ավիաընկերություններին ընձեռելով հնարավորություն առանց սահմանափակումների շահագործել երթուղիները և, հետևաբար, օգտվել ոչ խտրական, հավասար պայմաններում շուրջ 500 միլիոն բնակչություն ունեցող շուկայի սպասարկման լայն հնարավորությունից: Նոր համաձայնագրի կնքման արդյունքում ՀՀ-ում կներդրվեն եվրոպական չափանիշները, ինչպես նաև ավիաընկերությունները հնարավորություն կունենան շահագործել երթուղիները օդի 5-րդ ազատության իրավունքով՝ ինչն ավելի ճկուն կդարձնի ավիաընկերությունների կողմից երթուղիների ցանցի պլանավորումը և կբարձրացնի դրանց շահագործման արդյունավետությունը:</p>
<p>64.</p>	<p align="center">Հայաստանի Հանրապետության Երևան քաղաքի «Զվարթնոց» միջազգային օդանավակայանի աերոդրոմի քաղաքացիական ավիացիայի միջազգային կազմակերպության ստանդարտների համապատասխան «E» դասի շնորհում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Քաղաքացիական ավիացիայի միջազգային կազմակերպության (ICAO) չափանիշների համաձայն աերոդրոմները բաժանվում են դասերի (A, B, C, D, E, F): Աերոդրոմների տեխնիկական հնարավորությունները գնահատվում են լիազոր մարմնի կողմից և տվյալ աերոդրոմին շնորհվում է համապատասխան դաս, ինչը թույլ է տալիս սպասարկել տվյալ դասի օդանավեր: «E» դասի օդանավեր են համարվում A330, B747-100/200/300/400/SR/SP, B777-200/200ER/300/300ER, B787, MD11: Առավելություններն են՝</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ավելի բարձր ուղևորատարությամբ օդանավերի սպասարկում, 2) ուղևորահոսքերի ավելացում, 3) օդանավակայանի թողունակության ավելացում,

	<p>4) օդանավակայանի աշխատանքների բարելավում, 5) միջազգային ստանդարտների կիրառում և պահպանում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը «Զվարթնոց» միջազգային օդանավակայանի աներոդրոմին «E» դաս շնորհելը թույլ կտա օդանավակայանում սպասարկել նաև «E» դասին պատկանող օդանավեր, որի արդյունքում ակնկալվում է ուղևորահոսքի աճ: «Զվարթնոց» միջազգային օդանավակայանի աներոդրոմին «E» դասի շնորհման արդյունավետությունը՝ 1) Ուղևորահոսքերի ավելացում, 2) Բեռնափոխադրումների աճ: «Զվարթնոց» միջազգային օդանավակայանի աներոդրոմի վերանորոգման և բարելավման աշխատանքները կիրականացվեն կառավարչի միջոցների հաշվին, համաձայն զարգացման ծրագրի: Լիազոր մարմնի կողմից աներոդրոմի համապատասխանության գնահատման և «E» դասի շնորհման աշխատանքները լրացուցիչ ֆինանսավորում չեն պահանջում:</p>
65.	<p>«Ավիացիոն պատահարների և լուրջ միջադեպերի քննության միջազգային բյուրոյի ստեղծման մասին» միջազգային համաձայնագրի նախագծի վերջնական տեքստի համաձայնեցման աշխատանքների իրականացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) 2017 թվականի սեպտեմբերին ՌԴ տրանսպորտի նախարարը հանդես է եկել Ավիացիոն պատահարների և լուրջ միջադեպերի քննության միջազգային բյուրո ստեղծելու առաջարկությամբ, որն ընդունվել է, ներկայացվել են ավիացիոն պատահարների և լուրջ միջադեպերի քննության մարմնի ստեղծման հարցերով զբաղվող միջկառավարական աշխատանքային խմբում ներգրավվող թեկնածուները և համապատասխանաբար ընթացիկ փուլում են նոր միջազգային կառույցի ստեղծման ուղղությամբ կատարվող ծավալուն աշխատանքները:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Հաշվի առնելով ՀՀ-ում ավիացիոն պատահարների և լուրջ միջադեպերի քննություն անցկացնելու համար ռեսուրսների բացակայությունը՝ նպատակահարմար է նշված գործառնություն իրականացումը փոխանցել ստեղծվելիք մարմնի կատարմանը: Վերոշարադրյալը կհանգեցնի այս մասով ԻԿԱՕ պահանջների կատարմանը և կնպաստի արդյունավետ կառավարմանը՝ միջազգային կառույցում ներկայացուցիչ ունենալու փաստով:</p>
66.	<p>Հայաստանի Հանրապետությունում ավիացիոն պատահարների և լուրջ միջադեպերի քննության անցկացման լիազորված մարմին ստեղծելու վերաբերյալ ՀՀ կառավարությանն առաջարկություն ներկայացնելու մասին</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Քաղաքացիական ավիացիայի միջազգային կազմակերպության (ԻԿԱՕ) կողմից 2015 թվականի հունիսին անցկացված Թոնիքների անվտանգության վերահսկողության ստուգումների համընդհանուր ծրագրի (USOAP CMA) արդյունքներով արձանագրվել է, որ ՀՀ-ում պետք է գործի ավիացիոն պատահարների և լուրջ միջադեպերի քննության անցկացման անկախ մարմին: Նշվածի հիմքով «Ավիացիայի մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» 2015 թվականի հուլիսի 19-ի թիվ ՀՕ-101-Ն օրենքով նախատեսվել է նման մարմնի ստեղծում, որը սակայն, մինչ օրս որպես միավոր չի ձևավորվել:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Հաշվի առնելով վերը նշված պահանջի ամրագրումը օրենսդրական մակարդակով, ինչպես նաև ԻԿԱՕ և Եվրոպական ավիացիոն անվտանգության գործակալության (EASA) կողմից մշտական դիտարկման ներքո գտնվելու փաստը, նաև այն, որ նշվածի վերաբերյալ պարբերաբար</p>

	<p>խորհրդատվություններ են անցկացվում ՀՀ ավիացիոն իշխանությունների հետ՝ անհրաժեշտ ենք համարում հստակեցնել խնդիրը և ստեղծել ավիացիոն իշխանություններից անկախ մարմին: Ըստ ԻԿԱՕ չափանիշների՝ պատահարների և լուրջ միջադեպերի անկախ քննության անցկացումն այլ համապատասխան միջազգային մարմինն փոխանցելուց պետությունն իր հերթին պետք է ունենա իր անկախ մարմինը՝ պատահարների և լուրջ միջադեպերի քննության համակարգի նկատմամբ ընդհանուր վերահսկողություն իրականացնելու համար:</p>
<p>67.</p>	<p align="center">ՀՀ փոքր ավիացիայի գործարկման համար անհրաժեշտ նախադրյալների ստեղծում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) ԽՍՀՄ տարիներին Հայաստանում գործում էր շուրջ 13 ներքին օդանավակայան, որոնք ապահովում էին մայրաքաղաքի օդային կապը գրեթե բոլոր շրջանների հետ: Այդ օդանավակայաններն օգտագործվում էին ինչպես ուղևորափոխադրումների, այնպես էլ գյուղատնտեսական նպատակներով: 90-ականներից հետո ՀՀ-ի տնտեսության անկմանը զուգահեռ փոքր ավիացիայի գործունեությունը դարձավ ոչ շահավետ, ինչի արդյունքում այն փաստացի դադարեց: Ներկայումս ՀՀ տնտեսության զարգացմանը զուգընթաց առաջանում է փոքր ավիացիայի վերագործարկման անհրաժեշտություն: Փոքր ավիացիայի վերագործարկումը կնպաստի ՀՀ-ում ներքին և ներգնա զբոսաշրջության զարգացմանը, ժամանակի տնտեսմանը և փոխադրման հարմարավետության բարձրացմանը, բնակչության սպասարկման մակարդակի բարձրացմանը, գյուղատնտեսական նպատակներով ավիացիայի օգտագործման հնարավորությանը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Հայաստանի Հանրապետությունում փոքր ավիացիայի գործարկման համար անհրաժեշտ նախադրյալների ստեղծումը նպատակաուղղված է Հանրապետությունում ներքին ավիափոխադրումների գործարկմանը, ինչն իր հերթին խթան կհանդիսանա զբոսաշրջության աճի, աշխատատեղերի ստեղծման, ինչպես նաև գյուղատնտեսության զարգացման համար:</p>
<p align="center">ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական գույքի կառավարման վարչություն</p>	
<p>68.</p>	<p align="center">2017-2020 թվականների մասնավորեցման ծրագրում ընդգրկված ընկերությունների մասնավորեցման նախապատրաստման աշխատանքների կազմակերպում և իրականացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը): Պետական մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպությունների գործունեության արդյունավետության բարձրացման և ծառայությունների մատուցման որակի, մրցակցային միջավայրի բարելավման նպատակով պետական գույքի մասնավորեցման 2017-2020 թթ.-ի ծրագրում ընդգրկված կազմակերպությունների պետությանը պատկանող բաժնետոմսերի մասնավորեցման գործընթացում նոր ձևերի և գործիքակազմի կիրառման շնորհիվ արդյունավետ կառավարում իրականացնող գնորդի կամ ներդրողի ընտրությունն է:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը: Հայաստանի Հանրապետությունում համախառն ներքին արդյունքի մեջ, ոչ պետական հատվածի բաժնեմասի և պետական գույքի մասնավորեցումից ստացված միջոցների հաշվին պետական և համայնքային բյուջեների մուտքերի ավելացումն է, ինչպես նաև մասնավորեցման շնորհիվ տնտեսության մեջ լրացուցիչ ներդրումների ծավալի ներգրավումն և նոր աշխատատեղերի ստեղծումն է:</p>
<p>69.</p>	<p align="center">Օտարման ենթակա պետական սեփականություն հանդիսացող գույքն առանց գնային առաջարկի վաճառքի կազմակերպման գործընթացի ուսումնասիրում և կանոնակարգում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը): Օտարման գործընթացի արդյունավետության բարձրացման նպատակով ուսումնասիրել օտարման ենթակա պետական սեփականություն հանդիսացող գույքն առանց նախապես</p>

հայտարարված վաճառքի մեկնարկային գնի ՀՀ-ում աճուրդային եղանակի կիրառման հնարավորությունը,

Աճուրդի այս ձևի իմաստը կայանում է նրանում, որ հավանական գնորդները, գնային մրցակցության և շուկայական իրավիճակի պայմաններում իրենք են որոշելու ձեռք բերվող գույքի արժեքը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը:

Պետական սեփականություն հանդիսացող գրավիչ գույքի վաճառքի նոր եղանակի կիրառում, օտարման ենթակա պետական սեփականություն հանդիսացող գույքն առանց գնային առաջարկի վաճառքի կազմակերպման գործընթացի կանոնակարգում:

70.

Պետական գույքի կառավարման բնագավառում կառավարման ավելի արդյունավետ ձևերի և մեթոդների կիրառում

1) Պետական գույքի վաճառքի խթանման նպատակով պետական գույքի վաճառքի գնի տարածամկետ վճարման ձևաչափի ներդրմամբ՝ մասնավոր հատվածին տարածամկետման պայմանով տնտեսական շրջանառությունից դուրս մնացած պետական գույքի փոխանցման մասին առաջարկությունների ներկայացում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը):

Պետական գույքի հետագա օգտագործման արդյունավետության բարձրացման և գույքի վաճառքի խթանման նպատակով նախատեսվում է կիրառել նոր մոտեցում, մասնավորապես՝ բազմաթիվ անգամ վաճառքի ներկայացված, սակայն չվաճառված պետական գույքի վաճառքը խթանելու նպատակով առաջարկվում է կիրառել պետական գույքի վաճառքի գնի տարածամկետ վճարման ձևաչափ, որի արդյունքում բազմաթիվ անգամ վաճառքի ներկայացված, սակայն չվաճառված պետական գույքը կդրվի տնտեսական շրջանառության մեջ:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը:

Պետական գույքի վաճառքի խթանման և հետագա օգտագործման արդյունավետության բարձրացում՝ պետական գույքի վաճառքի գնի տարածամկետ վճարման ձևաչափի ներդրմամբ, որի արդյունքում մասնավոր հատվածին տարածամկետման պայմանով փոխանցել տնտեսական շրջանառությունից դուրս մնացած պետական գույքի փոխանցման շնորհիվ ուղղակի վաճառքի ժամանակ և անուղղակի՝ հետագայում գույքի օգտագործելու դեպքում կավելանա պետական բյուջեի մուտքերը:

2) Հիսուն և ավելի տոկոս պետական մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպություններում ՀՀ սեփականությունը հանդիսացող բաժնետոմսերով հավաստված իրավունքները հավատարմագրային կառավարման հանձնելու վերաբերյալ առաջարկությունների ներկայացում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Պետական բաժնեմաս ունեցող ընկերություններում պետական գույքի կառավարման արդյունավետության բարձրացում:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը:

Ընկերությունների ֆինանսական վիճակի բարելավում և պետական բյուջե վճարման ենթակա գումարների ավելացում:

3) Իրենց գործունեությամբ շահույթ չապահովող 100 տոկոս պետական սեփականությամբ առևտրային կազմակերպություններն ոչ առևտրային կազմակերպությունների վերակազմակերպելու մասին առաջարկությունների ներկայացում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Ձեռնարկատիրական գործունեություն չձավալող ընկերությունների, որոնց գործունեությունն իրականացվում է միայն պետական բյուջեի միջոցների հաշվին, նպատակահարմար է վերակազմակերպել պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների:

	<p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը: Ընկերությունների իրավական կարգավիճակի փոփոխություն:</p> <p>4) Պետական մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպությունների գործադիր տնօրենների, կառավարիչների, պետության լիազոր ներկայացուցիչների աշխատանքի խրախուսման նոր ձևեր ու մեխանիզմների վերաբերյալ առաջարկությունների ներկայացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Պետական մասնակցությամբ առևտրային կազմակերպությունների կառավարման արդյունավետության բարձրացում</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը: Գործադիր տնօրենների, կառավարիչների, պետության լիազոր ներկայացուցիչների աշխատանքի խրախուսման մեխանիզմների մշակում:</p>
<p>71.</p>	<p>Հանրությանը մատուցված ծառայությունների որակի բարձրացման նպատակով պետական գույքի կառավարման մի շարք լիազորությունների պատվիրակման հնարավորության ուսումնասիրություն և արդյունքները մարզի օրինակով պիլոտային իրագործման վերաբերյալ առաջարկություններ ներկայացում.</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը): Հանրությանը մատուցված ծառայությունների որակի բարձրացման և պետական ծախսերի կրճատման նպատակով նախատեսվում է ուսումնասիրություն իրականացնել պետական գույքի կառավարման մի շարք լիազորությունների պատվիրակման հնարավորության վերաբերյալ և ուսումնասիրությունների հիման վրա, դրական արդյունքների դեպքում՝ մարզի օրինակով առաջարկություններ ներկայացնել պիլոտային իրագործման մասին:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը: Պետական ծախսերի կրճատման և հանրությանը մատուցված ծառայությունների որակի բարձրացման նպատակով ուսումնասիրել ՀՀ մարզերում պետական գույքի կառավարման մի շարք լիազորությունների պատվիրակման հնարավորությունը և դրական արդյունքների դեպքում մարզի օրինակով ներկայացնել առաջարկություններ պիլոտային իրագործման վերաբերյալ:</p>
<p>Հայաստանի Հանրապետության բնապահպանության նախարարություն</p>	
<p>72.</p>	<p>Շրջակա միջավայրի պահպանության ոլորտի միասնական կառավարման համակարգի ներդնում ՀՀ բնապահպանության նախարարության գործառնությունների ամբողջականացմամբ գերակա խնդրի վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը): Շրջակա միջավայրի պահպանության ոլորտի միասնական կառավարման համակարգի ներդնման անհրաժեշտությունը բխում է Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 12-րդ հոդվածի և Կայուն զարգացման սկզբունքի դրույթների կատարման հրամայականից, այն է՝ հավասարակշռված քաղաքականության իրականացում՝ բնապահպանական, սոցիալական և տնտեսական խնդիրները համալիր կառավարման մոտեցմամբ լուծելու ուղղությամբ:</p> <p>Միջազգային փորձը այդպիսի մոդելի համար առաջադրում է էկոհամակարգային կառավարում, որի հիմքում ընկած է շրջակա միջավայրի պահպանության, բնության հատուկ պահպանվող տարածքների, բնական անտառների միասնական և համապարփակ կառավարումը, բնական ռեսուրսների կայուն օգտագործման իրականացումը: Անհրաժեշտություն է առաջացել նաև ձևավորել միասնական մոնիթորինգի համակարգ, որի առկայությունը թույլ կտա առավել արդյունավետ իրականացնել շրջակա միջավայրի մոնիթորինգը և հզորացնել մոնիթորինգ իրականացնող կազմակերպությունների կարողությունները:</p> <p>Շրջակա միջավայրի պահպանության ոլորտի խնդիրները և իրավասությունները բաշխված են տարբեր նախարարությունների միջև, ինչը նվազեցնում է իրականացվող քաղաքականության</p>

արդյունավետությունը: Միաժամանակ, ՀՀ բնապահպանության նախարարության անվանումը չի արտացոլում նախարարության ամբողջական գործառնությունը և անհրաժեշտություն կա այն վերանվանել ՀՀ շրջակա միջավայրի պահպանության նախարարության:

Առաջին փուլում նախատեսվում է շրջակա միջավայրի պահպանության ոլորտի միասնական կառավարման համակարգի ներդրման հայեցակարգի մշակում և ընդունում: Երկրորդ փուլում կիրականացվի նախարարության վերանվանման հետ կապված իրավական ակտի մշակում և ընդունում, այնուհետև կուսումնասիրվի բնապահպանության ոլորտի ՀՀ օրենսդրական դաշտը՝ միասնական կառավարման համակարգի ներդրման տեսանկյունից: Երրորդ փուլում կմշակվեն և ՀՀ կառավարության քննարկմանը կներկայացվեն խնդրի կարգավորմանն ուղղված համապատասխան իրավական ակտերի նախագծերը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը:

Արդյունքում ակնկալվում է կազմավորել համալիր կառավարման մոտեցմամբ շրջակա միջավայրի պահպանության, բնության հատուկ պահպանվող տարածքների, բնական անտառների միասնական և համապարփակ էկոհամակարգային կառավարում իրականացնող մարմին:

73.

Մետաղական օգտակար հանածոների արդյունահանման արդյունքում գոյացած ընդերքօգտագործման թափոնների լքված/տիրագուրկ արտադրական լցակույտերի և թափոնների փակված օբյեկտների վերաբերյալ տեղեկատվական բազայի ստեղծման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

2016 թ.-ի հոկտեմբերի 18-ին ընդունվել է «ՀՀ ընդերքի մասին օրենսգրքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՕ-161 օրենքը, ինչով կանոնակարգվում են ՀՀ տարածքում ընդերքօգտագործման թափոնների և ընդերքօգտագործման թափոնների օբյեկտների կառավարման ու վերանշակման բնագավառի իրավահարաբերությունները: Մինչ նշված օրենքի ընդունումը «ընդերքօգտագործման թափոններ» հասկացությունը սահմանված չէր, տարանջատված չէին ընդերքօգտագործման թափոնների և ընդերքօգտագործման թափոնների օբյեկտների կառավարման ոլորտում ՀՀ պետական կառավարման մարմինների և ընդերքօգտագործողների պարտավորություններն ու իրավասությունները: ՀՀ ընդերքի մասին օրենսգրքի 60.10 հոդվածով սահմանվել է, որ շրջակա միջավայրի պահպանության ոլորտում բնապահպանության բնագավառի պետական կառավարման լիազոր մարմինն իրականացնում է ընդերքօգտագործման թափոնների փակված (այդ թվում՝ լքված) օբյեկտների գույքագրումը, ինչի նպատակով մշակվել և ՀՀ կառավարության 06.07.2017 թ.-ի N 774-Ն որոշմամբ հաստատվել է ընդերքօգտագործման թափոնների փակված օբյեկտների գույքագրման կարգը: Համաձայն հաստատված կարգի, գույքագրման ընթացքում նախատեսվում է իրականացնել ընդերքօգտագործման թափոնների փակված օբյեկտների տարածքում շրջակա միջավայրի աղտոտվածության մակարդակի որոշում, շրջակա միջավայրին հասցված վնասի գնահատում և մշակել աղտոտվածության նվազեցման, չեզոքացման կամ վերացման միջոցառումներ:

Նշված աշխատանքները սկսելու համար անհրաժեշտ ստեղծել համապարփակ տեղեկատվական բազա ՀՀ տարածքում առկա ընդերքօգտագործման թափոնների և թափոնների օբյեկտների վերաբերյալ: Որպես առաջնային՝ նախատեսվում է կազմել մետաղական օգտակար հանածոների արդյունահանման արդյունքում գոյացած ընդերքօգտագործման թափոններին լքված/տիրագուրկ արտադրական լցակույտերի, թափոնների փակված օբյեկտներին վերաբերվող տեղեկատվական բազան:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Ընդերքօգտագործման թափոնների փակված օբյեկտների գույքագրման արդյունքում.

- կստեղծվի ՀՀ տարածքում ընդերքօգտագործման թափոնների, թափոնների փակված օբյեկտների վերաբերյալ նպատակային ինֆորմացիա ապահովող տեղեկատվական համակարգ,
- կապահովվի աղտոտվածության կանխարգելման/նվազեցման միջոցառումների մշակման համար տեղեկատվական հենքը:

74.

Սևանա լճում և նրա ջրահավաք ավազանում ձկան և խեցգետնի պաշարների հաշվառման աշխատանքների իրականացման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Վերջին տարվա (2016թ.) ընթացքում հիդրոտակուստիկ դիտարկումները ցույց են տվել, որ սիգի ընդհանուր կենսազանգվածը նախորդ տարիների համեմատ աճել է, ինչը պայմանավորված է հիմնականում նախորդ 2-3 տարիների բեղուն սերունդների առկայությամբ: Ստացված տվյալների ընդհանուր վերլուծությունը ցույց է տվել, որ սիգ ձկնատեսակի պոպուլացիայի կենսազանգվածը հիմնականում ապահովել են 2-3 տարեկան ձկները: Ավելի փոքր և ավելի մեծ տարիքի ձկները կազմել են պոպուլացիայի 20 %-ը, ինչը վկայում է այն մասին, որ թեպետ առկա է այս ձկնատեսակի ընդհանուր կենսազանգվածի որոշակի աճ նախկին տարիների համեմատ, սակայն խոսել արդյունագործական պաշարների վերականգնման մասին դեռ վաղ է:

Հաշվետու տարում Սևանա լճում նկատվել է արծաթափայլ լճածածանի քանակի կտրուկ կրճատում: Որսի հիմնական մասը կազմել են մինչև 2-3 տարեկան, արդյունագործական նշանակություն չունեցող, առանձնյակները, որոնք եղել են քիչ քանակությամբ:

Սևանի էնդեմիկ ձկնատեսակ՝ բեղուն և էնդեմիկ ենթատեսակ կողակը հանդիպել են եզակի առանձնյակներով: Սևանի իշխանի մանրաձկների շարունակական բաց թողման աշխատանքները դեռ չեն հանգեցնում լճում այս ձկնատեսակի քանակի զգալի փոփոխության: Այսպիսով, կարելի է նշել, որ թեպետ լճում իշխանի պոպուլացիան գոյություն ունի, ամենամյա մանրաձկան բացթողումների հաշվին, սակայն համարել որ դա արդեն վերականգնված պոպուլացիա է դեռ վաղ է, քանի որ այս տեսակի բնական վերարտադրությունը լճում գործնականորեն բացակայում է:

Սևանա լճի էկոհամակարգի կայուն զարգացման և իրավիճակը վերահսկելու համար անհրաժեշտ է ներկա վիճակի արդյունագործական պաշարների սիգի, կարասի և խեցգետնի պաշարների հաշվառման և գնահատման աշխատանքների իրականացում: Լճում այդ տեսակների պոպուլացիայի չափատարիքային, սեռական կազմի ու թվաքանակի վերաբերյալ հետազոտությունների արդյունքում ստացված տվյալների հիման վրա հնարավոր կլինի համապատասխան միջոցառումներ մշակել ձկան պաշարների օգտագործման և Սևանա լճի էկոլոգիական հավասարակշռությունը վերականգնելու և պահպանելու միջոցառումների մշակման համար: Սևանա լճի ջրահավաք ավազանում էնդեմիկ ձկների վերարտադրության ապահովման համար անհրաժեշտ է կատարել ուսումնասիրություններ Սևանա լճում և Սևանա լիճ թափվող հիմնական գետերում:

«Սևանա լճում և նրա ջրահավաք ավազանում ձկան և խեցգետնի պաշարների հաշվառման ծառայություններ» ծրագրի իրականացումը նախատեսված է ՀՀ կառավարության 2010 թվականի դեկտեմբերի 9-ի «Սևանա լճի արդյունագործական և էնդեմիկ ձկնատեսակների վերականգնման ծրագիրը հաստատելու մասին» N 1755-Ն որոշմամբ հաստատված միջոցառումների ծրագրի 1-ին և 2-րդ կետերով, ֆինանսավորման աղբյուրը՝ ՀՀ պետական բյուջե:

Սևանա լճի ջրահավաք ավազանի կենդանական ռեսուրսների հաշվառման նպատակով անհրաժեշտ է շարունակել «Սևանա լճում և նրա ջրահավաք ավազանում ձկան և խեցգետնի պաշարների հաշվառման ծառայություններ» ծրագրի իրականացումը, այդ թվում՝

- Սևանա լճի ձկների (սիգի, կողակի, լճածածանի, իշխանի) ներկա վիճակի, տարածական տեղաբաշխման, կենսաբանական և էկոլոգիական հատկանիշների բացահայտում յուրաքանչյուր տարին 1 անգամ,

- Սևանա լճի խեցգետնի պաշարների ներկա վիճակի, տարածական տեղաբաշխման, կենսաբանական և էկոլոգիական հատկանիշների բացահայտում յուրաքանչյուր տարին 1 անգամ:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը:

«Սևանա լճում և նրա ջրահավաք ավազանում ձկան և խեցգետնի պաշարների հաշվառման աշխատանքներ» ծրագիրը բաղկացած է 3 ենթաբաժիններից՝

1. Սևանա լճում ձկան պաշարների հաշվառման ծառայություններ (հաշվետվություն) – 1 հատ

Հաշվետվության կազմում հետևյալ տվյալների ընդգրկմամբ՝

- սիգի արդյունագործական պաշարների որոշում
- սիգի գիրացող վտառի գնահատում
- սիգի ձվադրող վտառի գնահատում, բեղունություն
- սիգի գծային և քաշային աճը
- սիգի որսաչափի գնահատում
- կարասի արդյունագործական պաշարների որոշում
- կարասի բեղունության որոշում
- կարասի ձվադրավայրերի և ձվադրման ժամկետների որոշում
- կարասի գծային, քաշային աճի որոշում
- կարասի որսաչափի գնահատում
- իշխանի վտառի գնահատում:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ձեռք բերված բոլոր ելակետային տվյալների միջանկյալ և վերջնական հաշվետվությունների ներկայացում:

2. Սևանա լճում խեցգետնի պաշարների հաշվառման ծառայություններ (հաշվետվություն) – 1 հատ

Հաշվետվության կազմում հետևյալ տվյալների ընդգրկմամբ՝

- խեցգետնի արդյունագործական պաշարների որոշում
- խեցգետնի սննդառությունը
- խեցգետնի սեզոնային բաշխվածությունը ըստ խորության և տարածքի
- խեցգետնի գծային և քաշային աճը ըստ տարիքա-չափսային խմբերի
- խեցգետնի բեղունությունը
- խեցգետնի որսաչափի գնահատում:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ձեռք բերված բոլոր ելակետային տվյալների միջանկյալ և վերջնական հաշվետվությունների ներկայացում:

3. Սևանա լճի ջրահավաք ավազանի գետերում ձկան և խեցգետնի կենսամիջավայրի պայմանների բացահայտման ծառայություններ (հաշվետվություն) – 1 հատ

Հաշվետվության կազմում հետևյալ տվյալների ընդգրկմամբ՝

Ձկնագետ, Գավառագետ, Լիճք, Արգիչի, Վարդենիկ, Մակենիս և Մասրիկ գետերում

- Սևանա լճի ջրհավաք ավազանի գետերի ձկան տեսակային կազմի որոշում

Էնդեմիկ ձկնատեսակների /գեղարքունի, ամառային իշխանի, կողակի/ ձվադրավայրերի վիճակի գնահատում

- Էնդեմիկ ձկնատեսակների /գեղարքունի, ամառային իշխանի, կողակի/ ձվադրմանը գնացող ժամկետների, քանակի, կենսաբանական վիճակի որոշում

- Էնդեմիկ ձկնատեսակների (գեղարքունու, ամառային իշխանի, կողակի) ձվադրմանը խոչընդոտող պայմանների որոշում:

75.

Կենսաբազմազանության և էկոտորիզմի առկա պոտենցիալի արդյունավետ օգտագործման նպատակով Հայաստանի Հանրապետության տարածքում կենսաբազմազանության բիզնես ներուժի գնահատման և անձնագրավորման հենքի ստեղծում վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Կենսաբազմազանության բիզնես ներուժի անձնագրավորման մեթոդոլոգիայի մշակման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է Հայաստանի Հանրապետության ողջ տարածքում, ըստ մարզերի կենսաբազմազանության անձնագրավորման, գնահատման և էլեկտրոնային տեղեկատվական համակարգի միասնական տվյալների բացակայությամբ, որը նպաստավոր պայմաններ է ստեղծում բնական պաշարների տարերային, չկանոնակարգված օգտագործման և կենսաբազմազանության բիզնես ներուժի ոչ լիարժեք օգտագործման համար: Խնդրի կարգավորման առաջնահերթ քայլ է հանդիսանալու կենսաբազմազանության բիզնես ներուժի անձնագրավորման մեթոդոլոգիայի մշակումը:

Նպատակն է՝ կենսաբազմազանության բիզնես ներուժի անձնագրավորման մեթոդոլոգիայի մշակման միջոցով Հայաստանի Հանրապետության ամբողջ տարածքում կենսաբազմազանության

անձնագրավորման, բիզնես ներուժի գնահատման աշխատանքների իրականացումը: Խնդրին ճիշտ լուծում տալու համար անհրաժեշտ է վերը նշված մեթոդոլոգիայի կիրառմամբ իրականացնել ՀՀ բոլոր մարզերի տարածքներում իրականացնել կենսաբազմազանության անձնագրավորման աշխատանքներ, ներառյալ բուսական և կենդանական աշխարհի տեսակային կազմի, տարածվածության ուսումնասիրություն, սահմանել օգտագործման չափաքանակները և այլն: Աշխատանքների արդյունքների հիման վրա ձևավորել կենսաբազմազանության տվյալների համալիր, միասնական էլեկտրոնային տեղեկատվական բազա (ստացված տվյալների քարտեզագրում, թվայնացում և այլն) ըստ ՀՀ մարզերի՝ նպաստելով կենսաառևտուրների համապարփակ կադաստրի ստեղծմանն ու մոնիթորինգի իրականացմանը:

Կենսաբազմազանության բիզնես ներուժի անձնագրավորման մեթոդոլոգիայի մշակման միջոցով նախատեսվում է կանոնակարգել ՀՀ տարածքում կենսաբազմազանության կայուն կառավարման հարաբերությունները:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Կենսաառևտուրների բիզնես ներուժի անձնագրավորման մեթոդոլոգիայի կիրառման միջոցով նախատեսվում է իրականացնել կենսաբազմազանության անձնագրավորման աշխատանքներ և ստացված արդյունքների հիման վրա հետագայում իրականացնել հետևյալ հաջորդական քայլերը՝

- ստեղծել կենսաառևտուրների էլեկտրոնային տեղեկատվական համակարգ,
- իրականացնել կենսաբազմազանության բիզնես ներուժի գնահատման աշխատանքներ,
- նպաստել կենսաբազմազանության և էկոտուրիզմի առկա պոտենցիալի արդյունավետ օգտագործման եղանակների մշակմանը,
- մշակել դասընթացների ծրագիր և ըստ ՀՀ մարզերի կազմակերպել դասընթացներ կենսաառևտուրների օգտագործման նպատակայնության արդյունավետության, էլեկտրոնային տեղեկատվական համակարգի և կենսաառևտուրների բիզնես ներուժի անձնագրավորման մեթոդոլոգիայի վերաբերյալ:

76. «Ջերմուկ» ազգային պարկի հիմնման իրավական հենքի ստեղծում գերակա խնդրի վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

ՀՀ կառավարության 2014 թվականի սեպտեմբերի 25-ի «Հայաստանի Հանրապետության բնության հատուկ պահպանվող տարածքների ռազմավարությունը, պահպանության և օգտագործման բնագավառում պետական ծրագիրը և միջոցառումները հաստատելու մասին» N1059-Ա որոշմամբ հաստատված Հայաստանի բնության հատուկ պահպանվող տարածքների (այսուհետ՝ ԲՀՊՏ-ներ) 2014-2020թվականների պետական ծրագրի միջոցառումների (կետ3.2) համաձայն, ԲՀՊՏ-ների համակարգի զարգացման նպատակով «Ջերմուկի ջրաբանական» արգելավայրի հենքի վրա նախատեսվում է ստեղծել «Ջերմուկ» ազգային պարկի հիմնման իրավական հենքը:

ՀՀ ԲՀՊՏ-ների գործող համակարգը ներկայումս ներառում է 4 ազգային պարկեր, որոնք տեղակայված են ՀՀ Գեղարքունիքի, Տավուշի, Շիրակի և Սյունիքի մարզերի տարածքում և ստեղծվել են Սևանա և Արփի լճերի էկոհամակարգի, ՀՀ Տավուշի մարզի կաղնու և հաճարենու ռելիկտային անտառների, Մեղրիի լեռնաշղթայի լանդշաֆտային ու կենսաբանական բազմազանության, ՀՀ Կարմիր գրքում ընդգրկված բուսական և կենդանական տեսակների պահպանության նպատակով:

ՀՀ Վայոց ձորի մարզի տարածքում գտնվող «Ջերմուկի ջրաբանական» արգելավայրի հենքի վրա «Ջերմուկ» ազգային նոր պարկի հիմնման իրավական հենքի ստեղծմամբ հնարավորություն է ընձեռնվում ապահովելու Արփա գետի վերին հոսանքի ջրհավաք ավազանի ջրային ու հարակից էկոհամակարգերի, դրանց կենսաբանական բազմազանության պահպանությունը, հողի, օդի, ջրի և կենսաբանական բազմազանության ամբողջականության, բնական պաշարների, հազվագյուտ կենդանական տեսակների, դրանց ապրելավայրերի, հազվագյուտ բուսատեսակների ու դրանց աճելավայրերի պահպանության, բնականոն զարգացման, վերարտադրության ու կայուն

օգտագործումը, բնության կենդանի և անկենդան հուշարձանները, խթանելու տարածաշրջանում զբոսաշրջության զարգացումը:

ՀՀ կառավարության կողմից 2009 թ. սեպտեմբերի 17-ի հաստատվել է «Ջերմուկի ջրաբանական» պետական արգելավայր ստեղծելու և կանոնադրությունը հաստատելու մասին» N 1063-Ն որոշումը, որտեղ սահմանված է արգելավայրի պահպանության ռեժիմը: ՀՀ կառավարության 2010թ. նոյեմբերի 4-ի N1430-Ն որոշմամբ հաստատվել է «Ջերմուկի ջրաբանական» պետական արգելավայրի սահմանների նկարագիրը, հատակագիծը և տարածքի չափը, որը կազմում է 17371.76 հա:

ՀՀ բնապահպանության նախարարության և «Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ-ի միջև 12.12.2016թ.-ին կնքվել է փոխըմբռնման հուշագիր, որի շրջանակներում «Լիդիան Արմենիա» ՓԲԸ-ն նախատեսում է տրամադրել 5.7 մլն. ԱՄՆ դոլար՝ ՀՀ Վայոց ձորի մարզում Արփա գետի վերին հատվածի ջրհավաք ավազանում ստեղծելու նոր «Ջերմուկ» ազգային պարկ, որում կներառվեն «Ջերմուկի ջրաբանական», «Ջերմուկի» անտառային և «Հեր-հերի» նոսրանտառային պետական արգելավայրերի տարածքները: Նախատեսվող նոր ազգային պարկը կզբաղեցնի մոտ 33.800 հա տարածք:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը:

«Ջերմուկ» ազգային պարկի ստեղծման արդյունքում հնարավոր կլինի.

- ապահովել տարածաշրջանի ՀՀ Վայոց ձորի մարզի կանոնադրային էկոհամակարգերի էկոհամակարգերի ամբողջականության պահպանությունը,
- աջակցել ազգային պարկի պահպանման գոտում գտնվող համայնքների տնտեսական զարգացմանը,
- խթանել տարածաշրջանի զբոսաշրջության զարգացումն ու բարձրացնելու բնակչության կենսամակարդակը:

77.

Բնապահպանության բնագավառում լիցենզիաների և թույլտվությունների էլեկտրոնային տրամադրման ապահովում գերակա խնդրի վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Համաձայն ՀՀ կառավարության 2014 թվականի դեկտեմբերի 25-ի «Հայաստանի Հանրապետության մաքսային տարածքով փոխադրման համար արգելված և սահմանափակումների ենթակա ապրանքների ցանկերը հաստատելու, լիազոր մարմիններ սահմանելու և ապրանքների արտահանման և (կամ) ներմուծման լիցենզիաների ու թույլտվությունների տրամադրման շրջանակային կարգը հաստատելու մասին» N 1524-Ն որոշման 3-րդ կետով հաստատված ցանկի 1.1, 1.2, 1.7, 1.8, 2.1, 2.3, 2.6, 2.7, 2.8, 2.13 կետերի, Հայաստանի Հանրապետության կողմից երրորդ երկրների հետ առևտրի դեպքում արգելված ապրանքների կանոնակարգման և սահմանափակումների ենթակա ապրանքների լիցենզավորման գործընթացը համակարգող՝ Հայաստանի Հանրապետության լիազոր պետական կառավարման մարմին է ճանաչվել ՀՀ բնապահպանության նախարարությունը:

Ներկայումս ՀՀ կառավարության 2015 թվականի փետրվարի 5-ի N 90-Ն որոշման NN 5, 6, 7 և 8 հավելվածների ցանկերում ընդգրկված նյութերի, ապրանքների, բույսերի և կենդանիների արտահանման կամ ներմուծման համար ՀՀ բնապահպանության նախարարության կողմից տրամադրվում են մեկանգամյա լիցենզիաներ թղթային կրիչի վրա:

Լիցենզիաների և թույլտվությունների էլեկտրոնային տրամադրման համակարգի ներդրման իրականացման համար կպահանջվեն ֆինանսական միջոցներ՝ ՀՀ օրենքով չարգելված այլ աղբյուրներից:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը:

Արտաքին տնտեսական գործունեության շրջանակներում սահմանափակումների ենթակա որոշ ապրանքների բնապահպանության բնագավառում լիցենզիաների, թույլտվությունների էլեկտրոնային տրամադրման համակարգի ներդրումը թույլ կտա ՀՀ լիազոր պետական մարմին հայտերը, կից փաստաթղթերը, տեղեկատվությունը ներկայացնել և մեկանգամյա լիցենզիաները, թույլտվությունները ստանալ ամբողջությամբ էլեկտրոնային եղանակով, որը հայտատուների

համար կավելացնի այդ ոլորտում ծառայություններից օգտվելու մատչելիությունը և կնվազեցնի լիցենզիաների և թույլտվությունների ստացման ժամանակահատվածը:

78. Ջրային ռեսուրսների պետական կադաստրի տեղեկատվական բազայի կատարելագործում և արդիականացում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

ՀՀ ջրային օրենսգրքը ջրային պետական կադաստրը սահմանում է որպես մշտապես գործող համակարգ, որը համապարփակ տվյալներ է գրանցում ջրային ռեսուրսների քանակական և որակական ցուցանիշների, ջրհավաք ավազանների, ջրավազանների հուններից ու ավերից արդյունահանվող նյութերի, կենսատեսությունների կազմի ու չափաքանակների, ջրօգտագործողների, ջրօգտագործման թույլտվությունների և ջրային համակարգերի օգտագործման թույլտվությունների մասին:

ՀՀ կառավարության 2003 թվականի հուլիսի 23-ի N 1060-Ն որոշմամբ հաստատվել է ջրային պետական կադաստրում փաստաթղթերի գրանցման և տեղեկատվության տրամադրման կարգը: Ի լրումն ջրային պետական կադաստրի վարման կարգը սահմանող նորմատիվ փաստաթղթի՝ մշակվել և ՀՀ բնապահպանության նախարարի 30.12.2003 թ. N 514-Ն հրամանով հաստատվել է «Ջրային պետական կադաստրում տվյալների գրառման գրանցամատյանների ձևերը և դրանց վարման կարգը», որը 2006 թ. փոփոխվել և լրացվել է ՀՀ բնապահպանության նախարարի N 260-Ն հրամանով:

Ջրային պետական կադաստրի վարումն իրականացնում է ՀՀ բնապահպանության նախարարության աշխատակազմի ջրային ռեսուրսների կառավարման գործակալությունը, որը հավաքում, համախմբում և պահպանում է ջրային ռեսուրսների վերաբերյալ ողջ տեղեկատվությունը պաշտոնական շտեմարաններում:

2004-2008 թթ. ընթացքում ԱՄՆ ՄԶԳ-ի կողմից ֆինանսավորվող «Հայաստանի ջրային ոլորտի ինստիտուցիոնալ և օրենսդրական հզորացում» ծրագիրն աջակցեց ՀՀ կառավարությանը՝ ստեղծելու ջրային պետական կադաստրի տեղեկատվական համակարգ՝ համաձայն ՀՀ ջրային օրենսգրքի և դրա վերաբերյալ ՀՀ կառավարության 2003 թվականի հուլիսի 23-ի N 1060-Ն որոշման դրույթների:

Ջրային պետական կադաստրի տեղեկատվական համակարգն ինտերակտիվ գործիք է, որը հնարավորություն է տալիս մշակելու ջրային ռեսուրսների տարածական տվյալները երկրատեղեկատվական համակարգերի ֆորմատով, ինչպես նաև տվյալների բազայի բարելավման համակարգ է շահագրգիռ հաստատությունների միջոցով տրամադրված ամփոփ տեղեկատվության համար:

2015 թվականի դեկտեմբերի 21-ին ընդունված «Հայաստանի Հանրապետության ջրային օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՕ-19-Ն ՀՀ օրենքի 19.2-րդ հոդվածի՝ ջրային ռեսուրսների պետական կադաստրը տեղեկատվական համակարգ է, որը վարում է ջրային ռեսուրսների որակական և քանակական բնութագրերի, ջրային ռեսուրսների վրա բնական ու մարդածին ազդեցությունների, ջրային ռեսուրսների և ջրակոհամակարգերի պահպանության, օգտագործման ու վերականգնման մասին տվյալների շտեմարանների ստեղծման գործընթացները:

Համաձայն ջրային ռեսուրսների պետական կադաստրի վարման գործընթացը կանոնակարգող Հայաստանի Հանրապետության ջրային օրենսգրքի նոր 19.2-րդ հոդվածի՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2003 թվականի հուլիսի 23-ի «Ջրային պետական կադաստրում փաստաթղթերի գրանցման և տեղեկատվության տրամադրման կարգը հաստատելու մասին» N 1060-Ն որոշմամբ սահմանված ընթացակարգային նորմերը չէին համապատասխանում օրենսգրքի նոր պահանջներին:

Հաշվի առնելով վերոնշյալը, ՀՀ բնապահպանության նախարարության կողմից մշակվել և ՀՀ կառավարության կողմից 2017 թվականի փետրվարի 2-ին ընդունվել է «Ջրային ռեսուրսների պետական կադաստրի վարման կարգը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2003 թվականի հուլիսի 23-ի N 1060-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N 68-Ն որոշումը: Համաձայն ՀՀ կառավարության 2017 թվականի փետրվարի 2-ի N 68-Ն

	<p>որոշման կարգավորվել է ջրային ռեսուրսների պետական կադաստրի վարման գործընթացը, ինչպես նաև հստակ տարանջատվել է թե՛ որ գերատեսչությունն ինչ տեղեկատվություն և ինչ պարբերականությամբ պետք է ներկայացնի ջրային ռեսուրսների պետական կադաստր՝ գրանցման, ինչպես նաև սահմանվել է ջրային ռեսուրսների պետական կադաստրի կառուցվածքը, բովանդակությունը և տեղեկատվության տրամադրման ընթացակարգը:</p> <p>ՀՀ կառավարության 2017 թվականի փետրվարի 2-ի N68-Ն որոշման պահանջների համաձայն անհրաժեշտություն է առաջացել թարմացնելու ջրային ռեսուրսների պետական կադաստրի տեղեկատվական բազան:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը: Ջրային ռեսուրսների պետական կադաստրի հզոր տեղեկատվական համակարգ, որի միջոցով հնարավոր կլինի իրականացնել ջրային ռեսուրսների արդյունավետ կառավարում:</p>
79.	<p>Հանքարդյունաբերության ոլորտի զարգացման ռազմավարության մշակման նպատակով ախտորոշիչ ուսումնասիրությունների իրականացման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) ՀՀ կառավարության 2017 թ. օգոստոսի 24-ի նիստի N 36 արձանագրային որոշմամբ հաստատվել է հանքարդյունաբերության ոլորտի զարգացման հայեցակարգը, ինչը հիմք է հանդիսանում հանքարդյունաբերության ոլորտի քաղաքականության և ռազմավարության մշակման համար: Հայեցակարգով ամրագրվել է, որ ներկայացված խնդիրների լուծման և ոլորտի հետագա կայուն զարգացման, ինչպես նաև միջազգային շուկայում Հայաստանը ներկայացնելու համար անհրաժեշտ է մշակել և ներդնել հանքարդյունաբերության ոլորտի քաղաքականություն և ռազմավարություն՝ ներգրավելով բոլոր շահագրգիռ կողմերին: Հանքարդյունաբերության ոլորտի զարգացման հայեցակարգը դիտարկվում է օգտակար հանածոների պաշարների արդյունավետ և ողջամիտ օգտագործում հաշվի առնելով բնապահպանական-սոցիալական և մշակութային հիմնահարցերը: Տվյալ հիմնահարցերի շարքում առանձնահատուկ կարևորվում է բնապահպանական ոլորտի օրենսդրական մեխանիզմների կատարելագործումը՝ նպատակաուղղված ընդերքօգտագործման թափոնների կառավարման մեխանիզմների և տեխնոլոգիաների խթանմանը և օգտակար հանածոների արդյունահանված տարածքների կենսաբանական վերականգնմանը, ինչը թույլ կտա ապահովել տնտեսական, սոցիալական և բնապահպանական կայունություն: Ռազմավարական գործողություններն ամրագրելու համար պետք է նախապես իրականացնել որոշ ախտորոշիչ ուսումնասիրություններ, որոնք պետք է նպատակաուղղված լինեն շրջակա միջավայրի և ազգաբնակչության առողջության համատեքստում հանքարդյունաբերության ոլորտի զարգացման ռիսկերի վերհանմանը և տեխնիկական կարողությունների գնահատմանը: Գերակա խնդրի իրականացման ֆինանսավորումն իրականացվելու է ՀԲ տրամադրված դրամաշնորհի հաշվին՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարության միջոցով:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը: Ախտորոշիչ ուսումնասիրությունների արդյունքները հիմք կհանդիսանան մշակվելիք ռազմավարական փաստաթղթի համար, կկանխորոշեն հանքարդյունաբերության ոլորտի կայուն զարգացման ուղղությունները, որոնք հիմնված կլինեն շրջակա միջավայրի և մարդու առողջության վրա տեխնածին ճնշումների դրսևորումների նվազեցման կամ բացառման գաղափարախոսության վրա:</p>
80.	<p>Արարատյան դաշտի ձկնաբուծական տնտեսությունների թվով 50 ջրառի կետերում առցանց հոսքաչափական սարքավորումների տեղադրում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) 2016 թ. մարտ-հոկտեմբեր ամիսներին ԱՄՆ ՄԶԳ «Գիտական առաջադեմ տեխնոլոգիաների օգտագործում և համագործակցություն հանուն ռեսուրսների համալիր պահպանության» (ԳԱՏՕ) ծրագրի շրջանակներում իրականացված գույքագրման և հաշվառման տվյալների Արարատյան</p>

	<p>դաշտում ջրառը կազմել է շուրջ 1.67 մլրդ մ³/տարի, այն ինչ «Ջրի ազգային ծրագրի մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն Արարատյան դաշտի վերականգնվող ստորերկրյա ջրային ռեսուրսները կազմում են 1100,0 մլն մ³/տարի:</p> <p>Հաշվի առնելով Արարատյան դաշտում ստեղծված իրավիճակը անհրաժեշտություն է առաջացել ձեռք բերել առցանց հոսքաչափական սարքավորումներ և դրանք տեղադրել ձկնաբուծական տնտեսություններում, քանի որ վերջիններս հանդիսանում են ստորերկրյա ջրային ռեսուրսների խոշոր ջրօգտագործողներ:</p> <p>Հոսքաչափական սարքավորումների տեղադրման նպատակն է առցանց եղանակով հետևել ձկնաբուծական տնտեսությունների կողմից օգտագործվող ջրի ծավալը և տրված ջրօգտագործման թույլտվությունից ավելի օգտագործելու դեպքում ձեռնարկել համապատասխան միջոցառումներ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Արարատյան դաշտի ձկնաբուծական տնտեսությունների ջրառի կետերում առցանց հոսքաչափական սարքավորումների տեղադրման արդյունքում առցանց եղանակով հասանելի կլինեն ձկնաբուծական տնտեսությունների կողմից օգտագործված ջրի ծավալի վերաբերյալ ստույգ և ճշգրիտ տվյալներ, ինչը կնպաստի Արարատյան դաշտի ստորերկրյա ջրային ռեսուրսների առավել արդյունավետ կառավարմանը՝ հետագայում հանգեցնելով ստորերկրյա ջրային ռեսուրսների վերականգմանը:</p>
<p>81.</p>	<p>«Շրջակա միջավայրի մոնիթորինգի և տեղեկատվության կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կենտրոնական լաբորատորիայի միջազգային պահանջների համաձայն կարողությունների գարգացման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>ՀՀ բնապահպանության նախարարության «Շրջակա միջավայրի մոնիթորինգի և տեղեկատվության կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կենտրոնական լաբորատորիան (այսուհետ լաբորատորիա) ներկայումս տեղակայված է Կոմիտաս 29-ի հասցեում և զբաղեցնում է 610 քմ մակերեսով տարածք: Տարածքը պատկանում է ՀՀ էներգետիկ ենթակառուցվածքների և բնական պաշարների նախարարության «Անալիտիկ» ՓԲԸ-ին, ինչի համար վճարվում է ամսական 250800 (երկու հարյուր հիսուն հազար ութ հարյուր) դրամ վարձավճար:</p> <p>Լաբորատորիան հազեցած է ժամանակակից սարքավորումներով, որոնց համար անհրաժեշտ են հատուկ պայմաններ: Լաբորատորիայի ներկայիս տարածքը գտնվում է անմխիթար վիճակում, չի պահպանվում ջեռուցման և օդափոխանակման պայմանները, ներքին հարդարանքը չի համապատասխանում լաբորատորիայի համար անհրաժեշտ ստանդարտներին: Առկա խնդիրների պատճառով հնարավոր չի ստանալ ինչպես տեղային, այնպես էլ միջազգային հավատարմագրում, ինչը մեծ ազդեցություն է ունենում լաբորատորիայի անալիզների որակի, գործունեության, միջազգային և տարածաշրջանային համագործակցությունների վրա: Լաբորատորիայի վերանորոգման համար անհրաժեշտ ֆինանսավորումը պետական բյուջեով հնարավոր չէ իրականացնել:</p> <p>«Եվրոպական միության Ջրային նախաձեռնություն +» ծրագրի ֆինանսական աջակցությամբ նախատեսվում է իրականացնել «Շրջակա միջավայրի մոնիթորինգի և տեղեկատվության կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի լաբորատորիայի նոր տարածքի (ՀՀ ԳԱԱ Ա. Բ. Նալբանդյանի անվան քիմիական ֆիզիկայի ինստիտուտ պետական ոչ առևտրային կազմակերպության Երևան քաղաքի Պարույր Սևակի փող. շենք 5/2) վերանորոգման, վերազինման և միջազգային հավատարմագրման գործընթացները:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>ՀՀ բնապահպանության նախարարության «Շրջակա միջավայրի մոնիթորինգի և տեղեկատվության կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կենտրոնական լաբորատորիայի արդիականացումը և միջազգային պահանջներին համաձայնեցումը կնպաստի շրջակա միջավայրի բաղադրիչների անալիզների որակի բարձրացմանը, միջազգային միասնական բնապահպանական տեղեկատվական համակարգերում ՀՀ շրջակա միջավայրի տեղեկատվության ընդգրկմանը, տարածմանը և համապատասխան հզորությունների գարգացմանը:</p>

82. **Բնապահպանական միասնական պետական մոնիթորինգի համակարգի նախադրյալների ստեղծման վերաբերյալ**

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

ՀՀ կառավարության 2017 թ. հունիսի 19-ի նիստի N 646-Ա որոշմամբ հավանության արժանացած Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2017-2022 թվականների ծրագրի 4.4 բաժնի 2-րդ կետի 6-րդ ենթակետի կատարումն ապահովելու նպատակով մշակվել է «Շրջակա միջավայրի պետական մոնիթորինգի զարգացման» հայեցակարգը, ինչը հիմք է հանդիսանում էկոհամակարգային մոտեցման հիման վրա շրջակա միջավայրի պետական միասնական մոնիթորինգի համակարգի ստեղծման, պետական մոնիթորինգի համակարգի զարգացման ռազմավարության և ազգային գործողությունների ծրագրի մշակման համար:

Հայեցակարգում ամրագրվել է շրջակա միջավայրի և բնական ռեսուրսների էկոհամակարգային մոտեցմամբ մոնիթորինգի իրականացման նոր ձևի անցում շրջակա միջավայրի և բնական ռեսուրսների միմյանցից տարանջատ մոնիթորինգի իրականացման փոխարեն, ինչը կերաշխավորվի բնական միջավայրի որևէ բաղադրիչի վերաբերյալ որոշում կայացնելիս միաժամանակ մյուս բաղադրիչների վրա կայացվող որոշման ազդեցության դիտարկումն ու գնահատումը:

Շրջակա միջավայրի պետական միասնական մոնիթորինգի վիճակի բարելավման համար անհրաժեշտ է մշակել շրջակա միջավայրի պետական միասնական մոնիթորինգի համակարգի բարելավմանն ուղղված առաջնահերթ և հետանկարային ազգային գործողությունների ծրագիրը՝ ապահովելով Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ և միջազգային պայմանագրերով Հայաստանի Հանրապետության ստանձնած պարտավորություններից բխող մոնիթորինգային աշխատանքների կատարումը, սահմանել շրջակա միջավայրի պետական միասնական մոնիթորինգ իրականացնող ենթահամակարգերը, դրանց գործունեության կարգը, միասնական մոնիթորինգի համակարգի ենթահամակարգերում միմյանց հետ փոխկապակցվածության մեխանիզմները, դիտարկման ցանցերի և տեղեկատվական ռեսուրսների ստեղծման և պահպանման կարգը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը:

Հայաստանի Հանրապետությունում շրջակա միջավայրի միասնական պետական մոնիթորինգի հայեցակարգը և դրանից բխող միջոցառումների ծրագրի իրագործումը հնարավորություն կընձեռնի հետևողականորեն լուծել մոնիթորինգի խնդիրները, զարգացնել ազգային հզորությունները շրջակա միջավայրի պետական մոնիթորինգի և տեղեկատվության կառավարման ուղղությամբ, որի առկայությունը կապահովի շրջակա միջավայրի և բնական ռեսուրսների վիճակի բազմակողմանի գնահատումը՝ ապահովելով առավել արդյունավետ բնապահպանական քաղաքականության մշակմանը, ինչպես նաև միջազգային պայմանագրերով Հայաստանի Հանրապետության կողմից ստանձնած պարտավորությունների կատարմանը շրջակա միջավայրի մոնիթորինգի բնագավառում:

83. **Բնապահպանական հարկերի և բնօգտագործման վճարների, ինչպես նաև բնապահպանության ոլորտում պատասխանատվության և վնասի փոխհատուցման համակարգերի կատարելագործում**

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Ներկայումս Հայաստանի Հանրապետությունում գործող բնօգտագործման տնտեսական մեխանիզմների համակարգը չի համապատասխանում ժամանակակից մեթոդներին, քանի որ դրույքաչափերի հիմքում ընկած չեն գիտականորեն հիմնավորված սկզբունքներ, իսկ շրջակա միջավայրի տարբեր բաղադրիչներին հասցված վնասի գնահատման մեթոդաբանական հիմքերը հակասության մեջ են բնապահպանական և բնօգտագործման վճարների համակարգի օրենսդրության հետ: Բնապահպանական հարկի և բնօգտագործման վճարի համակարգի և գործող դրույքաչափերի անհամապատասխանության պատճառով աղավաղվում են ինչպես կատարված ծախսերի և օգուտների վերլուծությունները, այնպես էլ հիմնական մակրոտնտեսական ցուցանիշները:

Ելնելով վերոգրյալից անհրաժեշտություն է առաջացել վերանայել և կատարելագործել բնապահպանական հարկերի և բնօգտագործման վճարների, բնապահպանության ոլորտում պատասխանատվության և վնասի փոխհատուցման գործող համակարգերը: Որի նպատակով 2018 թվականին նախատեսվում է իրականացնել վերլուծական աշխատանքներ, համապատասխան ուսումնասիրությունների իրականացում, այդ թվում միջազգային փորձի, խնդիրների վերհանում և լուծման ուղղված առաջարկությունների մշակում:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Սույն գերակա խնդրի իրականացումը նախադրյալներ կստեղծի բնապահպանական հարկերի և բնօգտագործման վճարների, պատասխանատվության և վնասի փոխհատուցման համակարգի կատարելագործման ուղղված կոնկրետ քայլերի և միջոցառումների իրականացման համար, որոնց հիմքում կդրվեն կոնկրետ վերլուծությունների արդյունքները:

84. ՀՀ կողմից վավերացված միջազգային պայմանագրերով և կոնվենցիաներով նախատեսված տեխնիկական և ֆինանսական օժանդակության մեխանիզմների կիրառում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը):

Սույն գերակա խնդրի շրջանակներում 2018 թվականին նախատեսվում է «Կանաչ կլիմայի հիմնադրամի և ՀՀ կառավարության միջև Կանաչ կլիմայի հիմնադրամի արտոնությունների և անձեռնմխելիությունների մասին» համաձայնագրի ստորագրումը: Կանաչ կլիմայի հիմնադրամը (Green Climate Fund) հիմնադրվել է ՄԱԿ-ի կլիմայի փոփոխության շրջանակային կոնվենցիայի կողմ երկրների 10-րդ համաժողովում (Կանկուն, 2010թ.), և 2011թ. նոյեմբերի 28-ից դեկտեմբերի 11-ը Դուբայում (Հարավային Աֆրիկա) կայացած Կլիմայի փոփոխության կոնվենցիայի կողմ երկրների 17-րդ համաժողովում հաստատվել է՝ որպես զարգացող երկրների կլիմայի փոփոխության մեղմման և հարմարվողականության ծրագրերի իրականացման ֆինանսական նոր մեխանիզմ:

Հիմնադրամի հիմնական գործառույթն է՝ աջակցել և տրամադրել ֆինանսական միջոցներ, ինչպես առավել նվազ զարգացած, այնպես էլ զարգացող երկրներին կլիմայի փոփոխության դեմ գործողություններում (ջերմոցային գազերի արտանետումների կրճատման) և կլիմայի փոփոխության հետևանքով առաջացած խնդիրների հաղթահարման (կլիմայի փոփոխությանը հարմարվելու) համար:

Հիմնադրամի միջոցները ներկայումս կազմում են 11 մլրդ. ԱՄՆ դոլար, իսկ 2020թ.-ից հետո տարեկան պետք է ապահովեն 100 մլրդ. ԱՄՆ դոլարի ներդրումային աջակցություն զարգացող երկրներին:

Շահառու զարգացող երկրների հետ տեղեկատվության փոխանակման և այդ երկրների կարիքների գնահատման համար Հիմնադրամը առաջարկել է նշանակել Ազգային լիազոր մարմնի (National Designated Entity) կոնտակտային անձ: Կանաչ կլիմայի հիմնադրամի

Լիազորված ազգային մարմինը (National Designated Entity) Հայաստանի Հանրապետությունում ՀՀ բնապահպանության նախարարությունն է, իսկ որպես ազգային համակարգող հանդես է գալիս ՀՀ բնապահպանության նախարարը:

2016 թվականի հուլիսին հավանություն է տրվել Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկի /ՎԶԵԲ/ կողմից ներկայացված «Կովկասյան կանաչ տնտեսության ֆինասավորման մեխանիզմ» ծրագրի նախագծին՝ Հիմնադրամի ֆինանսավորմանը ներկայացնելու համար: Ծրագրի շահառու երկրներն են՝ Մերձավոր Արևելքի, Արևմտյան և Կենտրոնական Ասիայի, Հարավային և Արևելյան Եվրոպայի 20 երկիր: Այդ թվում՝ Հարավային Կովկասի 3 երկիր: Ծրագրի նպատակն է՝ ֆինանսավորել վերականգնվող էներգիայի, էներգաարդյունավետության և կլիմայական փոփոխության կայունացման ծրագրերը: Վերջինս կմեկնակվի 2018-ին:

2017թվականին ստորագրվել է «Շենքերի էներգաարդյունավետ արդիականացմանն ուղղված ներդրումների ռիսկերի նվազեցում և մասշտաբավորում» ծրագրային փաստաթուղթը 20 մլն. ԱՄՆ դոլարի դրամաշնորհի չափով: Հայաստանը ԱՊՀ առաջին երկիրն է, որը նման ֆինանսավորում է ստանում: Որպես այդ դրամաշնորհին համաֆինանսավորում Եվրոպական ներդրումային բանկը հատկացրել է 100 մլն. ԱՄՆ դոլարի «փափուկ» վարկ: Գումարը կուղղվի

հանրային և մասնավոր շենքերի էներգաարդյունավետության բարձրացմանը:
Կանաչ կլիմայի հիմնադրամի հաստատմանն է ներկայացվել կլիմայի փոփոխության հարմարվողականության ազգային պլանի (NAP) մշակման մինչև 3 մլն. ԱՄՆ դոլար հայտը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը:

«Կանաչ կլիմայի հիմնադրամի և ՀՀ կառավարության միջև Կանաչ կլիմայի հիմնադրամի արտոնությունների և անձեռնմխելիությունների մասին» համաձայնագրի ստորագրումը կապահովի պայմաններ Հիմնադրամի և Հայաստանի Հանրապետության՝ որպես գործընկեր երկրի, համագործակցության դյուրացման և վստահության երաշխիքների ապահովման համար: Հաշվի առնելով ՄԱԿ-ի կլիմայի փոփոխության շրջանակային կոնվենցիայի ներքո ընդունված Փարիզյան համաձայնագիրը Կանաչ կլիմայի հիմնադրամը պետք է սպասարկի այդ փաստաթղթի ներքո համապատասխան երկրների ֆինանսական կարիքները:

85.

Միջազգային բնապահպանական պայմանագրերի արձանագրությունների վավերացման գործընթացի իրականացում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Մույն գերակա խնդրի շրջանակներում 2018 թվականի ընթացքում նախատեսվում է «Օզոնային շերտը քայքայող նյութերի մասին» Մոնրեալի արձանագրության Կիզալիի փոփոխության վավերացման գործընթացի ապահովում:

Կիզալիի ուղղումը՝ «Օզոնային շերտի պահպանության մասին» Վիեննայի կոնվենցիայի «Օզոնային շերտը քայքայող նյութերի (ՕՔՆ) մասին» Մոնրեալի արձանագրության 5-րդ ուղղումն է: Ուղղումն ընդունվել է Մոնրեալի արձանագրության Կողմերի 28-րդ հանդիպմանը, որը տեղի է ունեցել 2016թ-ի հոկտեմբերի 15-ին Ռուանդայի մայրաքաղաք Կիզալիում: Այս ուղղումով Արձանագրությամբ կարգավորվող նյութերի ցանկում ավելացվել են հիդրոֆտորածխածինները (ՀՖԱ):

Մինչև վերջերս, Մոնրեալի արձանագրությունը վերահսկել է օզոնային շերտը քայքայող նյութերի (քլորֆտորածխածիններ (ՔՖԱ) և հիդրոֆտորածխածիններ (ՀՔՖԱ) և այլ նյութերի) շրջանառությունը: (ՔՖԱ-ները 2010թ.-ին հանվեցին համաշխարհային տնտեսական գործընթացից ամբողջությամբ, իսկ ՀՔՖԱ-ները դուրս են բերվում գործածումից ներկայումս: Դրանք շատ դեպքերում փոխարինվում են ՀՖԱ-ով: Կիզալիի ուղղումը նախատեսում է ՀՖԱ-ների գործածման փուլային կրճատում:

Օզոնաքայքայիչ նյութերին այլ ընտրանք հանդիսացող ՀՖԱ-ների օգտագործումն արագորեն աճում է: ՀՖԱ-երը, հանդիսանալով հզոր և երկարակյաց ջերմոցային գազեր, հայտնվելով մթնոլորտում՝ նպաստում են կլիմայի փոփոխությանը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը:

ՀՖԱ-ների փուլային փոխարինման միջոցով ակնկալվում է կանխել մոտ 105 մլն տոննա ածխածնի երկօքսիդին համարժեք ջերմոցային գազերի արտանետումները, ինչը կօգնի մինչև 2100թ-ը ակնկալվող ջերմաստիճանի գլոբալ բարձացումը նվազեցնել մինչև 0.5 աստիճանով՝ զուգահեռ շարունակելով պահպանել օզոնային շերտը:

Ուղղման համաձայն՝ Մոնրեալի արձանագրության կողմերը պարտավորվում են աստիճանաբար նվազեցնել ՀՖԱ-ների օգտագործումը՝ 2040թ-ին այն կրճատելով 80-85%-ով: Զարգացող երկրների մեծամասնության, այդ թվում նաև՝ Հայաստանի համար, նախատեսված է ՀՖԱ-ների գործածման փուլային կրճատման ստորև ներկայացված ժամանակացույցը.

2024 թ.՝ ՀՖԱ-ների օգտագործման սառեցում բազային մակարդակի վրա

2029 թ.՝ 10% կրճատում,

2035 թ.՝ 30 %,

2040 թ.՝ 50%,

2045 թ. (թիրախ)՝ 80 %:

Ներկայումս, որպես ՀՖԱ-ների փոխարինողներ դիտարկվում են օզոնային շերտը քայքայող նյութեր՝ կլիմայի վրա նվազագույն ազդեցությամբ,ինչպիսիք են ամոնիակը կամ ածխածնի

	<p>երկօքսիդը: Մշակվում են բարձր շահավետությամբ սառնարանային տեխնոլոգիաներ, որոնք չեն ազդի կլիմայի վրա՝ ՀՖԱ արտանետումների նվազեցման և էներգիայի խնայողության հաշվին: ՀՖԱ-ների փոխարինման գործընթացի համար նախատեսված է նաև ֆինանսական մեխանիզմ: Մասնավորապես, դոնոր երկրները համաձայնություն են ձեռքբերել ՀՖԱ-ների գործածման կրճատման ֆինանսավորման անհրաժեշտության հարցում: Ենթադրվում է, որ դրա համար կպահանջվի միլիարդավոր դոլարներ: Հայաստանի կողմից Կիզալիի ուղղման վավերացումը կարևոր է ոչ միայն բնապահպանական տեսակետից: Այն կնպաստի նաև վերը նշված ֆինանսական մեխանիզմների շնորհիվ ժամանակակից տեխնոլոգիաների ներմուծմանը:</p>
	<p>ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն</p>
<p>86.</p>	<p style="text-align: center;">Վարչատարածքային բարեփոխումների շարունակականության ապահովում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) 2015 թվականին մեկնարկված վարչատարածքային բարեփոխումների գործնական փուլից ի վեր Հայաստանի Հանրապետությունում համայնքների խոշորացման գործընթացում ներգրավվել է թվով 466 համայնք, ինչի արդյունքում ձևավորվել է թվով 52 համայնք: Խոշորացման արդյունքում ձևավորվել է առավել մրցակցային ավագանի, հաստիքների վերաբաշխում, ինչի արդյունքում կրկնվող հաստիքները (աշխատակազմի քարտուղար, ֆինանսիստ, հաշվապահ և այլն) փոխարինվել են ծառայություններ մատուցող հաստիքներով: Հնարավոր է դարձել համայնքի համախմբված բյուջեի միջոցների հաշվին բնակավայրերում կապիտալ ներդրումների իրականացումը: Իրականացվում են խոշորածավալ ներդրումներ միջազգային կազմակերպությունների կողմից. ներդրումների հաշվին իրականացվում են կապիտալ ծրագրեր, տեխնիկայի ձեռքբերում: Ավագանու նիստերը դարձել են ավելի շահագրգիռ, մրցակցային, թիրախային: Օրակարգային հարցերի քննարկումների շուրջ ծավալվում են հիմնավորված բանավեճեր, ինչի արդյունքում շահում են նիստերի որակը և ընդունված որոշումների արդյունավետությունը: Սկսել են անցկացվել արտագնա նիստեր (համայնքի կազմի մեջ մտնող բնակավայրերում): Որոշակիորեն աճել է պետության կողմից ֆինանսական համահարթեցման նպատակով տրամադրվող դրամական միջոցների չափը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծման պարագայում կապահովվի վարչատարածքային բարեփոխումների շարունակականությունը, ինչը կնպաստի համայնքների կողմից ֆինանսական միջոցների առավել օպտիմալ և նպատակային օգտագործմանը, բնակչությանը մատուցվող ծառայությունների քանակի ավելացմանը, որակի և մատչելիության բարձրացմանը, ինչպես նաև համայնքների կառավարման արդյունավետության բարձրացմանը:</p>
<p>87.</p>	<p style="text-align: center;">Տեղական ինքնակառավարման ոլորտում տեղեկատվական համակարգերի ներդրում և դրանց գործառնական հնարավորությունների ընդլայնում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Ներկա դրությամբ ՀՀ 502 համայնքներից մոտ 400-ում (մոտ 80%-ում) ներդրված են համայնքային կառավարման տեղեկատվական համակարգեր (ՀԿՏՀ), որոնցից 16-ը՝ խոշորացված բազմաբնակավայր համայնքներում: Խոշորացված համայնքում ՀԿՏՀ-ի կիրառության շնորհիվ մեկ միասնական տեղեկատվական տարածության մեջ են ներառվում համայնքի կենտրոնի և բնակավայրերի վարչական ղեկավարների գրասենյակները, համայնքային ծառայությունները բնակիչների համար հավասարապես հասանելի են դառնում համայնքի բոլոր բնակավայրերում: ՀԿՏՀ-ի բաղադրիչների թվում էլեկտրոնային վճարումների մոդուլի ավելացումը հնարավորություն կտա տեղական տուրքերին և վճարներին առնչվող գործընթացներում բարձրացնել այդ ծառայությունների տրամադրման արդյունավետությունը և հարմարավետությունը քաղաքացիների և ՏԻՄ-երի համար: Համացանցում հասանելի դարձնելու դեպքում ՀԿՏՀ-ն ծառայում է որպես համայնքապետարանի պաշտոնական համացանցային կայք: Ներկա դրությամբ նման կայքեր ունեն ՀՀ համայնքներից մոտ 200-ը (շուրջ 40 %-ը): Համացանցային կայքերը հնարավորություն են ընձեռում ՏԻՄ-երին</p>

	<p>հրապարակելու օրենսդրությամբ պահանջվող տեղեկատվությունը՝ այդպիսով ապահովելով նրանց գործունեության թափանցիկությունը և հրապարակայնությունը:</p> <p>Սկսած 2016թ. -ից նոյեմբերից շուրջ 25 համանքներում ավագանու նիստերը կամ հանրային նշանակության այլ միջոցառումներն առցանց հեռարձակվում են համացանցում, ինչը նպաստում է ՏԻՄ-երի գործունեության հրապարակայնության և հանրության առաջ նրանց հաշվետվողականության բարձրացմանը: Խոշարացված համայնքներից առցանց հեռարձակումներ են իրականացնում 5-ը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի լուծման պարագայում կապահովվի ՏԻՄ-երի գործունեության հրապարակայնությունը, թափանցիկությունը, հանրային հաշվետվողականությունը և հանրության մասնակցությունը տեղական ինքնակառավարմանը: Տեղական ինքնակառավարման համակարգում տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառության ընդլայնումը կնպաստի նաև մատուցվող հանրային ծառայությունների որակի բարելավմանը, դրանց մատչելիության ավելացմանը, կառավարման արդյունավետության և օպերատիվության բարձրացմանը:</p>
88.	<p>Խոշորացված համայնքներում ծրագրային բյուջետավորման համակարգի ներդրում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Համայնքի բյուջետային միջոցների արդյունավետ կառավարումը դառնում է համայնքի զարգացման կարևորագույն խնդիր: Այն հիմնարար նշանակություն է ստանում համայնքի տնտեսական աճի ապահովման գործում: Ակնհայտորեն, տվյալ խնդրի լուծման գործում առանցքային դեր է վերապահված համայնքի բյուջետային գործընթացի կատարելագործմանը, որը, ըստ էության, պետք է հիմնված լինի բյուջետային գործընթացի կանոնակարգվածության, արդյունավետ ֆինանսական վերահսկողության, հաշվետվողականության և մոնիթորինգի իրականացման սկզբունքների վրա: Բյուջետային համակարգում բարեփոխումների իրականացման արդիականությունը պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ շատ դեպքերում ծախսերի հիմնավորվածությունը հեռու է բավարար լինելուց: Այն ցուցանիշները, որոնք դրված են ծախսային քաղաքականության գնահատման հիմքում, ոչ միայն մեթոդապես հնացած են, այլև թույլ չեն տալիս լիարժեք գաղափար կազմել բյուջետային ծախսերի իրական արդյունքների մասին, դրանց հիման վրա ընդունել որակյալ ռազմավարական որոշումներ: Նման երևույթները բացառելու նպատակով անհրաժեշտ է ներդնել և զարգացնել «ծրագրային բյուջետավորման» մեթոդը, որը դեռևս բյուջեի նախագծի ձևավորման ընթացքում թույլ կտա համակողմանիորեն հիմնավորել, թե ծախսերին հավակնող հայտի բավարարման ու բյուջե ներառման դեպքում ինչպիսին կլինեն ակնկալվելիք արդյունքները:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի լուծման պարագայում հնարավորություն կընձեռնվի բարձրացնել համայնքի բյուջեի պլանավորման, մոնիթորինգի ու գնահատման արդյունավետությունը: Մինևս այն ժամանակ այն միջոց կհանդիսանա համայնքի կողմից տեղական իշխանություններին հաշվետու պահելու համար:</p>
89.	<p>Հայաստանի Հանրապետության արխիվային հավաքածուի (ՀՀԱՀ) փաստաթղթերի կողավորված (շտրիխ կոդ) հաշվառման համակարգի ներդրում</p> <p>1. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>ՀՀ կառավարության ծրագրում մեծ տեղ է հատկացվում քաղաքացիներին մատուցվող ծառայությունների որակի բարձրացմանը, որի իրականացման առաջին գրավակները քաղաքացիներին էլեկտրոնային եղանակով ծառայությունների մատուցումն է: Նրանց անհրաժեշտ արխիվային տեղեկությունների տրամադրման գործընթացների ոլորացումը կարևոր նշանակություն ունի հասարակությունում վստահության ամրապնդմանն ուղղված ՀՀ կառավարության որդեգրած ծրագրերի կենսագործման գործընթացում: Ուստի արխիվային փաստաթղթերի հաշվառման նոր համակարգի ներդրումը առավել մատչելի կդարձնի քաղաքացիների կողմից արխիվային տեղեկությունների</p>

	<p>ստացումը, կրճատելով տեղեկության ստացման տևողությունը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը ՀՀ և օտարերկրյա քաղաքացիներին, քաղաքացիություն չունեցող անձանց արխիվային ծառայությունների մատուցումը կիրականացվի նոր համակարգի միջոցով, որի շնորհիվ ՀՀԱՀ օգտվողները հնարավորություն կունենան այդ հավաքածուի կազմի և քանակի վերաբերյալ համակարգված տեղեկությունը որոնել, դիմել և ստանալ առցանց համակարգով, կրճատելով այդ գործընթացների տևողություն:</p>
<p>90.</p>	<p>ՀՀ մարզերի 2017-2025 թթ. զարգացման ռազմավարություններից բխող գործողությունների մոնիթորինգ և արդյունքների գնահատում</p> <p>1. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը 2017 թվականի հուլիսի 6-ին Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից հավանության է արժանացել «Հայաստանի Հանրապետության մարզերի 2017-2025թթ. զարգացման ռազմավարություններին հավանություն տալու մասին» թիվ 29 արձանագրային որոշումը, որով ընդունված ռազմավարությունները խթան են հանդիսանալու բոլոր մարզերում մրցունակության բարձրացման համար՝ հիմք ընդունելով վերջիններիս ներքին պոտենցիալը, թույլ տալով առավել ընդարձակ ինտեգրումը ազգային ու միջազգային տնտեսությունների հետ, ինչպես նաև կապահովի տարածքներում համաչափության բարձր մակարդակ՝ հատուկ ուշադրություն դարձնելով ամենաթույլ զարգացած տարածքներին ու սահմանամերձ համայնքներին: Վերոնշյալ նպատակի իրականացման համար մարզպետարանների հետ համատեղ կմշակվեն արդյունքային ցուցանիշներ, որոնց հիման վրա կապահովվի մոնիթորինգի իրականացումը՝ համաձայն պլանների:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը ՀՀ մարզերի 2017-2025թթ. զարգացման ռազմավարությունների արդյունքային ցուցանիշների մշակման արդյունքում ակնկալվում է ունենալ հստակ թիրախային կետեր և դիտարկել դրանց իրականացման ընթացքը՝ հիմք ընդունելով նախապես կազմավորված արդյունքային ցուցանիշները:</p>
<p>91.</p>	<p>Տարածքային կառավարման համակարգում իրականացվող բարեփոխումների ընթացքի ապահովում</p> <p>1. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Տարածքային կառավարման համակարգի , ինչպես նաև «Տարածքային կառավարման մասին» օրենքի ընդունումից հետո անհրաժեշտություն է առաջանալու ապահովել այդ փաստաթղթերով նախատեսվող մարզային նոր կառույցների, ինչպես նաև նոր իրավիճակում աշխատանքների կազմակերպման արդյունավետության բարձրացման նպատակով մարզպետարանների աշխատակազմերի նոր կառուցվածքների ձևավորումը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծման դեպքում կներդրվեն տարածքային կառավարման նոր կառույցները, ինչպես նաև կբարձրանա մարզպետարանների աշխատակազմերում աշխատանքների կազմակերպման արդյունավետությունը:</p>
<p>92.</p>	<p>Համայնքային տնտեսության աճի վրա էական ազդեցություն ունեցող ներդրումային և գործարար ծրագրերին աջակցություն</p> <p>1. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Առաջարկվող գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածով հաստատված ՀՀ կառավարության 2017-2022 թվականների ծրագրի 1.2 բաժնի 3-րդ կետով նախատեսված գործարարության զարգացման ուղղությամբ համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը, բնակչության կենսապահովման բարձրացմանն ու աշխատատեղերի ստեղծմանն ուղղված ներդրումային և գործառնական ծրագրերի խթանման և դրանց արդյունավետ իրականացման միջոցառումների կատարմամբ: Հանրապետության տնտեսության կայունության, համաչափ տարածքային զարգացման և</p>

հետագա տնտեսական աճի ապահովման համար անհրաժեշտ քայլերից է հանդիսանում արդյունավետ ներդրումային քաղաքականության վարումը և բարենպաստ ներդրումային միջավայրի ստեղծումը: Այս պարագայում առաջնային կարևորություն է ձեռք բերում համայնքային տնտեսության աճի վրա էական ազդեցություն ունեցող ներդրումային և գործարար ծրագրերի (այսուհետ՝ ծրագրեր) պետական աջակցությունը:

Հաշվի առնելով, որ ՀՀ կառավարությունը կարևորում է մասնավոր հատվածում ներդրումների խրախուսումը, ինչպես նաև պետություն-մասնավոր հատված գործընկերության զարգացումը՝ այն դիտարկելով որպես իր գործունեության կարևոր ուղղություններից մեկը, Ծրագրերի իրականացումը հնարավորություն կտա բարձրացնել ընկերությունների մրցունակությունը, զարգացնել տնտեսական ենթակառուցվածքները և նպաստել ազգային ու տեղական կարևորագույն ծրագրերի արդյունավետ իրականացմանը:

Հանրապետության տնտեսության կայունության, համաչափ տարածքային զարգացման և հետագա տնտեսական աճի ապահովման նպատակով՝ համայնքների տնտեսական և սոցիալական զարգացման ծրագրերի արդյունավետ իրականացման և դրանց հետևողականության ապահովման համար անհրաժեշտ է ապահովել ծրագրերի ընթացքի, ինչպես նաև գործարար ծրագրերի վարկային տոկոսների սուբսիդավորման գործընթացի համակարգում:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է համայնքային տնտեսության աճի վրա էական ազդեցություն ունեցող ներդրումային և գործարար ծրագրերի առավել արդյունավետ իրականացում, դրանց նպատակային իրագործելիություն, պետության գերակա ոլորտների զարգացմանն ուղղված ծրագրերի սուբսիդավորման համակարգված գործընթացի ապահովում:

93.

Հանրապետությունում աղբահանության և սանիտարական մաքրման համակարգի արդիականացում

1. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Առաջարկվող գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածով հաստատված ՀՀ կառավարության 2017-2022 թվականների ծրագրի 1.2 բաժնի 4-րդ կետով և ՀՀ կառավարության 2016 թվականի դեկտեմբերի 8-ի N 49 արձանագրային որոշման դրույթներով:

Հանրապետությունում աղբահանության և սանիտարական մաքրման ծառայությունների ցածր մակարդակը, դրա հետ կապված սոցիալական, բնապահպանական և ընդհանուր սանիտարական խնդիրները, ինչպես նաև անարդյունավետ ինստիտուցիոնալ դաշտի, ֆինանսական հոսքերի և ներդրումների ոչ համակարգված կիրառումը հանգեցրել են աղբահանության և սանիտարական մաքրման անարդյունավետ համակարգի ձևավորմանը, այդ թվում աղբահանության աշխատանքները ժամանակին չկազմակերպելու, չսահմանված և (կամ) չնախատեսված տեղերում ու վայրերում աղբը թափելուն և այլն:

Դրա հետ մեկտեղ գործնականում աղբահանության ծառայությունների մատուցման չափորոշիչները նորմավորված չեն, այդ իսկ պատճառով դրանք շատ տարբեր են և տեղերում սահմանվում են ըստ տեղական պատկերացման:

Ելնելով վերոգրյալից՝ անհրաժեշտություն է առաջանում ՀՀ բնակավայրերի աղբահանության և սանիտարական մաքրման, կոշտ կենցաղային թափոնների կառավարման բնագավառի համակարգված բարեփոխումների իրականացման:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է բարելավել հանրապետության աղբահանության և սանիտարական մաքրման ծառայությունների որակը, ձևավորել բնագավառում կայուն կառավարման համակարգ, ապահովել հանրապետության բոլոր համայնքների ընդգրկումը կազմակերպված աղբահանության և սանիտարական մաքրման համակարգում, ինչպես նաև կատարելագործել ոլորտի նորմատիվատեխնիկական դաշտը ու ներդնել բնագավառում պետական կառավարման, վիճակագրական հաշվառման և մոնիթորինգի

միասնական համակարգ:

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր քաղաքաշինության պետական կոմիտե

94.

ՀՀ Սյունիքի և ՀՀ Արարատի մարզերի միկրոռեզիոնալ մակարդակի համակցված տարածական պլանավորման փաստաթղթերի մշակում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

ՀՀ կառավարության գերակա խնդիրների թվում նշված ծրագրի ներառման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է Հայաստանի Հանրապետության համայնքներում տարածական պլանավորման փաստաթղթերի լիարժեք բազայի ձևավորման անհրաժեշտությամբ:

Հայաստանի Հանրապետության համայնքների զգալի մեծամասնությունն ապահովված չեն քաղաքաշինական ծրագրային փաստաթղթերով, ինչի հետևանքով բազմաթիվ համայնքներում կառուցապատումը կրում է չկանոնակարգված բնույթ, որն էլ իր հերթին սուբյեկտիվ որոշումների ընդունման հնարավորություն է ստեղծում: Ծրագրի իրականացումը կապահովի համայնքների ռազմավարական զարգացման պլանավորումը:

Ներկայացվող ծրագրով նախատեսվում է (ֆինանսավորման առկայության դեպքում) յուրաքանչյուր տարի մշակել 2-3 մարզի քաղաքաշինական ծրագրային փաստաթղթեր:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

2018 թվականին ՀՀ Սյունիքի և ՀՀ Արարատի մարզերի համակցված տարածական պլանավորման փաստաթղթերի մշակումը նախատեսված է ՀՀ կառավարության 2017-2022 թթ ծրագրով: Նշված փաստաթղթերի մշակումը պետք է իրականացվի ներառված համայնքների կողմից համապատասխան համաֆինանսավորմամբ, գոտևորման նախագծերի մասով:

Նախատեսվում է, որ մինչև 2018 թվականի վերջը մշակված կլինեն.

- ՀՀ Սյունիքի մարզի 8 համակցված տարածական պլանավորման փաստաթուղթ: Նշված փաստաթղթերը կներառեն 138 բնակավայրի գոտևորման նախագծեր:
- ՀՀ Արարատի մարզի 9 համակցված տարածական պլանավորման փաստաթուղթ: Նշված փաստաթղթերը կներառեն 99 բնակավայրի գոտևորման նախագծեր:

95.

Կառուցապատման ներդրումային ծրագրերի մշակում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

ՀՀ կառավարությանն առընթեր քաղաքաշինության պետական կոմիտեի գերակա խնդիրների թվում նշված ծրագրի ներառման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է քաղաքաշինության ոլորտում ներդրումային բարենպաստ միջավայրի ձևավորման համար անհրաժեշտ նախադրյալների ստեղծման միջոցով հանրապետությունում կառուցապատման գործընթացների խթանման, կառուցապատման ծրագրերում ընդգրկված տարածքների զարգացման և արդիականացման անհրաժեշտությամբ:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Նախատեսվում է ստեղծել բարենպաստ պայմաններ ներդրումային ծրագրերի ներգրավման և դրանց արդյունավետ իրագործման համար, պարզեցնել և խթանել կառուցապատման գործընթացները, ստեղծել նախադրյալներ՝ պետություն-մասնավոր հատված գործընկերության զարգացման և նոր աշխատատեղերի ստեղծման համար:

Կոմիտեի կողմից կառուցապատման ներդրումային ծրագրերի իրագործման աշխատանքների հետևողական համակարգում ու աջակցության տրամադրումը (մասնավորապես՝ ըստ անհրաժեշտության նոր կառուցվող ճարտարապետական համալիրների և առանձին կառույցների իրականացմանն ուղղված ներդրումային նախաձեռնությունների, դրանց կառուցապատման հայեցակարգերի և նախագծերի մշակման գործընթացում, ինչպես նաև ՀՀ տեղական ինքնակառավարման մարմիններին ներդրումային ծրագրերի իրականացմանն առնչվող խնդիրներում մասնագիտական խորհրդատվության ապահովումը) էական ազդեցություն կունենա այդ ծրագրերը կյանքի կոչելու և դրանց իրականացման բնականոն ընթացքն ու շարունակականությունն ապահովելու գործընթացում:

<p>96.</p>	<p>Քաղաքաշինության բնագավառի նորմատիվ փաստաթղթերի (շինարարական նորմեր, կանոնների հավաքածուներ, ստանդարտներ, կարգեր, կանոններ) մշակման, վերանայման, տեղայնացման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) «Քաղաքաշինության բնագավառի նորմատիվ փաստաթղթերի (շինարարական նորմեր, կանոնների հավաքածուներ, ստանդարտներ, կարգեր, կանոններ) մշակում, վերանայում, տեղայնացում» գերակա խնդիրը բխում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2010 թվականի դեկտեմբերի 30-ի նիստի N 51 արձանագրության 17-րդ կետով «Գործող քաղաքաշինական նորմատիվատեխնիկական փաստաթղթերի համակարգի՝ եվրոպական նորմերին համապատասխանեցման առաջնահերթ միջոցառումների ծրագրին հավանություն տալու մասին», ինչպես նաև ՀՀ կառավարության 2010 թվականի մայիսի 6-ի նիստի N 17 արձանագրության 26-րդ կետով «Քաղաքաշինական նորմատիվատեխնիկական փաստաթղթերի համակարգի հայեցակարգին հավանություն տալու մասին» հավանության արժանացած արձանագրային որոշումների պահանջների, ինչպես նաև քաղաքաշինության բնագավառում սպառողների համար հարմարավետության ապահովման անհրաժեշտությունից: Հանրապետությունում գործող քաղաքաշինական նորմատիվ փաստաթղթերի համակարգը հիմնականում ընդգրկում է նախկին ԽՍՀՄ ժամանակահատվածում գործող նորմերը, որոնք չեն համապատասխանում ներկայումս գործող միջազգային և եվրոպական ստանդարտներին: Հետևաբար, կարիք ունեն արդիականացման՝ համահունչ միջազգայնորեն ընդունված չափանիշներին:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Քաղաքաշինության բնագավառի առաջնահերթ նշանակության նորմատիվ փաստաթղթերի մշակումը, վերանայումը և տեղայնացումը միջազգայնորեն ընդունված չափանիշներին համապատասխան կնպաստի բնակչության առողջության և բարեկեցության բարելավմանը, շրջակա միջավայրի պաշտպանությանը, շենքերի ու շինությունների սեյսմակայունության և հուսալիության բարձրացմանը: Միջազգայնորեն ընդունված սկզբունքներին համահունչ նորմատիվ փաստաթղթերի բազայի համալրումը կապահովի միասնական շուկայում հանրապետության շինարարական արտադրանքի և ծառայությունների համատեղելիությունը, տեխնոլոգիաների արդիականացումը, տարբեր նշանակության շենքերի ու շինությունների նախագծային և շինարարական աշխատանքների որակը, ինչպես նաև շահագործման պահանջներն ու պայմանները: Մշակման, վերանայման և տեղայնացման ենթակա նորմատիվ փաստաթղթերի նկատմամբ առաջնահերթության սահմանումը թույլ կտա առավել նպատակային օգտագործել տրամադրվող ֆինանսական միջոցները:</p>
<p>97.</p>	<p>Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացման և ազգային անվտանգության ապահովման նպատակով շենքերի և շինությունների սեյսմիկ ռիսկի նվազեցում, ինչպես նաև դրանց սեյսմակայունության և հուսալիության բարձրացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշմամբ հավանության արժանացած «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի» քաղաքաշինության ոլորտի 5-րդ կետի պահանջների և ՀՀ կառավարության 2017 թվականի սեպտեմբերի 14-ի «Հայաստանի Հանրապետությունում շենքերի և շինությունների սեյսմակայունության բարձրացման ռազմավարությանը հավանություն տալու մասին» N 39 արձանագրային որոշման կիրարկումն ապահովող միջոցառումների ժամանակացույցով նախատեսված 2018 թվականին իրականացվելիք աշխատանքների կատարմամբ: Գերակա խնդրի նպատակն է՝ 1. Շենքերի և շինությունների սեյսմիկ անվտանգության ապահովման ոլորտի նորմատիվատեխնիկական դաշտի բարելավման, արդիականացման, շենքերի և շինությունների սեյսմակայու-</p>

նության բարձրացման և դրանց հուսալի շահագործման համար.

ա) վերանայել սեյսմակայուն շինարարության նորմերը՝ Հայաստանի Հանրապետության տարածքի երկարաժամկետ սեյսմիկ վտանգի 1:500000 մասշտաբի հավանականային գնահատմամբ նոր քարտեզին համապատասխան:

Սեյսմակայուն շինարարության նորմերի վերանայման համար անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցներ տրամադրելու ուղղությամբ բանակցություններ են վարվում Ասիական զարգացման և Համաշխարհային բանկերի հետ,

բ) մշակել տարբեր նշանակության շենքերի և շինությունների սեյսմակայունության բարձրացման մեթոդաբանություն՝ սահմանելով դրանց ընտրության առաջնահերթության չափորոշիչները, Տարբեր նշանակության շենքերի և շինությունների սեյսմակայունության բարձրացման մեթոդաբանության մշակման համար ֆինանսական միջոցներ չի պահանջվում:

2. Մշակել նոր կառուցվող և գոյություն ունեցող տարբեր նշանակության շենքերի ու շինությունների անձնագրավորման կարգ՝ սահմանելով շենքերի ու շինությունների տեխնիկական անձնագրավորման իրականացումը և այդ գործընթացում ներգրավված մասնակիցների փոխհարաբերությունները:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծմամբ ակնկալվում է նոր կառուցվող և գոյություն ունեցող տարբեր նշանակության շենքերի և շինությունների սեյսմակայունության բարձրացման և հուսալի շահագործման, ինչպես նաև դրանց վերակառուցման դեպքում համապատասխան արդյունավետ միջոցառումների մշակման համար ապահովել անհրաժեշտ ելակետային տեխնիկական տվյալներ:

98.

Նախագծային և շինարարական աշխատանքների որակի բարձրացման նպատակով աջակցություն նոր տեխնոլոգիաների մշակման ու ներդրման գործընթացներին

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը, (նպատակը)

Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշմամբ հավանության արժանացած «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի» քաղաքաշինության ոլորտի 3-րդ կետի 3-րդ ենթակետի և 4-րդ կետի 3-րդ ենթակետի պահանջների կատարմամբ:

Շինարարության ոլորտում նոր տեխնոլոգիաների մշակումն ու ներդրումը նպատակաուղղված է համաշխարհային շուկայում հանրապետության շինարարական արտադրանքների և ծառայությունների համատեղելիության ապահովմանը, շրջակա միջավայրի պահպանությանը, էներգաարդյունավետության բարձրացմանը և այլ պահանջների ու պայմանների բարելավմանը:

Գերակա խնդրի նպատակն է տեխնիկական աջակցություն ցուցաբերել շինարարության ոլորտում նոր տեխնոլոգիաների մշակման ու ներդրման գործընթացներին: Շինարարական կազմակերպությունների և մասնագիտական շրջանակների կողմից մշակված ու քննարկման ներկայացված նոր տեխնոլոգիաների կիրառման և ներդրման գործընթացների ապահովումն ուղղված է նաև առկա կարողությունների զարգացմանն ու բիզնես ներուժի խրախուսմանը:

Նորարարական նախաձեռնությունների, առաջարկությունների և նախագծերի պետական ֆինանսավորման անհրաժեշտությունը, մեծությունը, ինչպես նաև պետության կողմից հնարավոր համաֆինանսավորման չափը կարող է գնահատվել կոնկրետ ծրագրերի իրականացման շրջանակներում:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծմամբ ակնկալվում է՝

- ապահովել շինարարության ոլորտում տարբեր նշանակության շենքերի ու շինությունների նախագծման ու կառուցման համար նոր տեխնոլոգիաների կիրառման հնարավորություն, ինչը խթան կհանդիսանա նախագծային ու շինարարական աշխատանքների որակի բարձրացմանը,
- ինտեգրվել միջազգային լավագույն փորձի միասնական համակարգում համապատասխանություն ապահովելով արտաքին և ներքին միջավայրերի փոփոխված պահանջներին,
- ապահովել շինարարական արտադրանքի համատեղելիությունը արտերկրից ներկրվող նմանատիպ արտադրանքի հետ՝ խթանելով մրցունակ տեղական արտադրության կազմակերպմանը, շինարարության ոլորտում արտաքին ներդրումների ներգրավմանը, ինչպես նաև արտահանման գործընթացների ակտիվացմանը:

99.	<p align="center">Շինարարական աշխատանքների արժեքի գնագոյացման սկզբունքների արդիականացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2011 թվականի հունիսի 23-ի N 879-Ն որոշմամբ հաստատվել է գործող գներով շինարարական աշխատանքների արժեքի հաշվարկման կարգը: Կարգը կազմվել է 1994–1995 թվականների մեթոդաբանության հիմքով, երբ դեռևս բացակայում էին շուկայական հարաբերությունները: Ներկայումս շինարարական աշխատանքների արժեքը հաշվարկվում է հիմք ընդունելով 1984 թվականի նորմատիվ բազան, այդ թվում աշխատավարձի և մեքենամեխանիզմների շահագործման արժեքը հաշվարկվում է նախկինում գոյություն ունեցող գներով՝ կիրառելով համապատասխան գործակիցներ, որտեղ հաշվի չեն առնված նոր տեխնոլոգիաների, նոր մեքենաների և սարքավորումների շահագործման, ինչպես նաև աշխատավարձի ներկայիս պահանջները: Ներկայումս գործող վերոնշյալ կարգով շինմունտաժային աշխատանքների նախահաշվով նախատեսված ծախսերի և փաստացի ծախսերի միջև առկա են անհամապատասխանություններ: Նոր մեթոդաբանության հայեցակարգի մշակման միջոցով շինարարական աշխատանքների արժեքը համապատասխանեցնել գնագոյացման արդի պահանջներին:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Քաղաքաշինության ոլորտում պետական և համայնքային բյուջեների հաշվին իրականացվող շինարարական աշխատանքների գնագոյացման հայեցակարգի արդիականացում, առավելությունը տալով խոշորացված գներով շինարարության արժեքի հաշվարկման մեթոդաբանությանը, որն ավելի կպարզեցնի բյուջեների ձևավորման և մրցույթների կազմակերպման գործընթացը:</p>
	<p align="center">Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտե</p>
100.	<p align="center">Հայաստանի Հանրապետության քաղաքների երկրատեղեկատվական համակարգի քարտեզագրական հիմքի ստեղծում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Ծրագրի հիմնական նպատակը Հայաստանի Հանրապետությունում ժամանակակից պահանջներին բավարարող բազային երկրատեղեկատվական համակարգի ստեղծումն է, որն անհրաժեշտ է պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմիններին տնտեսության տարբեր ոլորտների խնդիրների արդյունավետ լուծման, հանրապետության բնական և տնտեսական ռեսուրսների վերաբերյալ տվյալների (ինչպես քարտեզագրական, այնպես էլ տեքստային) պետական միասնական տեղեկատվական բանկի ստեղծման և հանրապետության ռեսուրսների կառավարման արդյունավետության բարձրացման համար:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Հանրապետության բնական և տնտեսական ռեսուրսների արդյունավետ կառավարման համար անհրաժեշտ է ունենալ հավաստի և ամբողջական տեղեկատվություն ՀՀ և նրա առանձին վարչատարածքային միավորների տնտեսության վիճակի ու բնական ռեսուրսների վերաբերյալ, այդ թվում հողային, ջրային, անտառային ռեսուրսների, օգտակար հանածոների, տնտեսական զարգացման, արդյունաբերական և գյուղատնտեսական ձեռնարկությունների, անշարժ գույքի, բնակչության տեղաբաշխման, ճանապարհային ցանցի ու ենթակառուցվածքների այլ տարրերի, էկոլոգիական վիճակի մասին: Բազային երկրատեղեկատվական համակարգի ստեղծման աշխատանքները ժամանակակից տեխնոլոգիական պահանջներին համապատասխան ստեղծելու և ներդնելու նպատակով 2018թ. նախատեսվում է իրականացնել Սևան, Սպիտակ, Ջերմուկ, Կապան և Գորիս քաղաքների բազային երկրատեղեկատվական համակարգի քարտեզագրական հիմքի ստեղծման աշխատանքները: Աշխատանքների իրականացման համար ֆինանսական ծախսերը ներառված են ՀՀ կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի 2018 թվականի ծախսերի</p>

	կատարման նախահաշվում:
101.	<p align="center">Հայաստանի Հանրապետության տարածքում WGS-84 (ՎԻ ՋԻ ԷՄ-84) (ArmREF02) ազգային գեոդեզիական կորդինատային համակարգում քվադրանտի մոդելի ստեղծում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Ծրագրի իրականացումից հետո ակնկալվում է ունենալ. ՀՀ տարածքի որոշ բարձրադիր շրջաններում իրականացնել GPS դիտարկումներ, II դասի նիվելիրացման աշխատանքներ: Արդյունքում կստանանք քվադրանտի մոդելը, որը կապահովի GPS դիտարկումներից ստացված «գեոդեզիական» բարձրությունից անցումը «նորմալ» բարձրության նիշերի՝ բարձր ճշտությամբ, հնարավորություն տալով գեոդեզիայի բնագավառում գործունեություն իրականացնող սուբյեկտներին խնայել ժամանակ և ֆինանսական զգալի միջոցներ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Քվադրանտի մոդելը, որը կապահովի GPS դիտարկումների «գեոդեզիական» կորդինատներից անցում այլ էլիպտիկային և «նորմալ» բարձրությունների: Արդյունքում կստանանք քվադրանտի մոդելը, որը կնպաստի բարձրացնելու ՀՀ տարածքում տեղադրված իրական ժամանակում մշտական գործող ռեֆերենց կայանների ձևափոխվող՝ տրանսֆորմացիոն պարամետրերի ճշգրտման մակարդակը, որն էլ կապահովի «ՌՈՎԵԲ» դիտարկման GPS կայաններից անմիջապես ստանալու կետի տեղադիրքի կորդինատները WGS-84 (ՎԻ ՋԻ ԷՄ-84) համակարգում: Աշխատանքների իրականացման համար ֆինանսական ծախսերը ներառված են ՀՀ կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի 2018 թվականի ծախսերի կատարման նախահաշվում:</p>
102.	<p align="center">Հայաստանի Հանրապետությունում հողամասերի և դրանց բարելավումների միասնական տարածագնահատման նոր գոտևորման սահմանում և բազային արժեքների որոշում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Ծրագրի նպատակը Հայաստանի Հանրապետությունում հողամասերի և դրանց բարելավումների միասնական տարածագնահատման նոր գոտևորման սահմանում է և բազային արժեքների որոշումը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Ծրագրի իրականացումը հնարավորություն կընձեռնի Հայաստանի Հանրապետությունում անշարժ գույքի հարկով արդարացի հարկման մեխանիզմների ներդրմանը, կապահովի անշարժ գույքի շուկայի գնային իրավիճակի վերաբերյալ վերլուծական տեղեկատվության ապահովմանը, կլիթանի պարապուրդում գտնվող գույքի մասնակցությունը տնտեսությունում ավելացված արժեքի ստեղծմանը, ինչպես նաև հիմք կհանդիսանա Հայաստանի Հանրապետությունում անշարժ գույքի միասնական հարկման համակարգի ներդրմանը:</p>
Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր միջուկային անվտանգության կարգավորման պետական կոմիտե	
103.	<p align="center">Հայկական ԱԷԿ-ի N 2 էներգաբլոկի շահագործման նախագծային ժամկետի երկարացման լիցենզավորում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Հայկական ատոմային էլեկտրակայանի N 2 էներգաբլոկի շահագործման նախագծային ժամկետը լրանում է 2016 թվականին: Էներգաբլոկի շահագործման նախագծային ժամկետի երկարացման աշխատանքները պետք է իրականացվեն երկու փուլով՝ համաձայն ՀՀ կառավարության 2012 թվականի օգոստոսի 23-ի «Հայկական ԱԷԿ-ի N 2 էներգաբլոկի շահագործման նախագծային ժամկետի երկարացման նկատմամբ պահանջները հաստատելու մասին» N 1085-Ն որոշման: Շահագործման ժամկետի երկարացման 1-ին փուլի աշխատանքներին զուգահեռ սկսվել է Հայկական ԱԷԿ-ի N 2 էներգաբլոկի երկարացման աշխատանքների իրականացման 2-րդ փուլը՝</p>

	<p>շահագործման լրացուցիչ ժամկետին էներգաբյուջեի նախապատրաստումը, որի ընթացքում ատոմային էներգիայի օգտագործման բնագավառը կարգավորող մարմինը (այսուհետ՝ կարգավորող մարմին) կքննարկի Հայկական ԱԷԿ-ի կողմից ներկայացվող հետևյալ փաստաթղթերը՝</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) էներգաբյուջեի չվերականգնվող և չփոխարինվող տարրերի շահագործման ժամկետի երկարացման հիմնավորում. 2) էներգաբյուջեի արդիականացման և անվտանգության բարձրացման միջոցառումների ներդրում. 3) էներգաբյուջեի համակարգերի (տարրերի) փորձարկում. 4) էներգաբյուջեի անվտանգության հիմնավորման հաշվետվության մշակում. 5) սթրես-թեստի հաշվետվության հիման վրա մշակված միջոցառումների ներդրում: <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Վերոհիշյալ փաստաթղթերի քննարկման հիման վրա կարգավորող մարմինը համաձայնություն կտա երկրորդ փուլի աշխատանքների արդյունքներին կամ շահագործող կազմակերպությունը կներկայացնի լրացուցիչ աշխատանքների իրականացման պահանջ:</p> <p>Էներգաբյուջեի շահագործման նախագծային ժամկետի երկարացման աշխատանքների երկրորդ փուլի աշխատանքների վերաբերյալ կարգավորող մարմնի համաձայնությունն ստանալուց հետո շահագործող կազմակերպությունը միջուկային տեղակայանքի շահագործման լիցենզիայի ժամկետի երկարացման մասին հայտ կներկայացնի Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:</p>
<p>104.</p>	<p>Ճառագայթային չափումների ռեֆերենսային ռադիոքիմիական լաբորատորիայի ստեղծում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>ՀՀ կառավարությանն առընթեր միջուկային անվտանգության կարգավորման պետական կոմիտեին են վերապահված շրջակա միջավայրի հողի, օդի, ջրի ճառագայթային մշտադիտարկման (մոնիթորինգ) և վերահսկողության իրականացումը, տեսչական ստուգումների ժամանակ ստուգվող օբյեկտներից փորձանմուշներ վերցնելը, հայտնաբերված ռադիոակտիվ նյութերի տիպաճշտումը, երկրի ընդերքից արտազատվող ռադիոակտիվ ռադոն գազի վերահսկումը:</p> <p>Վերոնշյալ աշխատանքները ժամանակակից պահանջներին համապատասխան կատարելու համար անհրաժեշտ է բարձր ճշտության ռադիոմետրիկ ու սպեկտրոմետրիկ սարքերով, ինչպես նաև ռադիոքիմիական անալիզների կատարման ու փորձանմուշների մշակման համար անհրաժեշտ սարքավորումներով հագեցված լաբորատորիա:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Ճառագայթային չափումների ռեֆերենսային ռադիոքիմիական լաբորատորիա ունենալու դեպքում կոմիտեն կկարողանա Ատոմային էներգիայի միջազգային գործակալության անվտանգության ստանդարտների պահանջներին համապատասխան իրականացնել շրջակա միջավայրի կարգավորող վերահսկողությունը՝ ապահովելով Հայաստանի Հանրապետության բնակչության պաշտպանությունն իոնացնող ճառագայթման հնարավոր վնասակար ազդեցությունից, բարելավելու շրջակա միջավայրի պահպանությունը:</p>
<p align="center">Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկ ենթակառուցվածքների և բնական պաշարների նախարարության ջրային տնտեսության պետական կոմիտե</p>	
<p>105.</p>	<p align="center">Ջրամբարաշինության (Կապսի, Վեդու և Սելավ-Մաստարա ջրամբարներ) ծրագրերի նախապատրաստում և իրականացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը</p> <p>2016 թվականի օգոստոսի 25-ին հավանության է արժանացել ՀՀ կառավարության N33-18 արձանագրային որոշումը, որի բաղադրիչներն ուղղված են նաև նոր ջրամբարների կառուցմանը, գոյություն ունեցող ենթակառուցվածքների արդիականացմանը, ինստիտուցիոնալ բարելավումների խորացմանը, ինչպես նաև ջրօգտագործողների հետ թափանցիկ հարաբերությունների նոր մակարդակ ներդրմանը: Միաժամանակ «ՀՀ ջրի ազգային ծրագրի մասին» ՀՀ օրենքի 29-րդ հոդվածով սահմանված է ջրային ռեսուրսների մատչելիության ապահովման ուղղությունները:</p>

	<p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Ջրամբարաշինության միջոցով հնարավորություն կստեղծվի ապահովելու ոռոգման համակարգերի սպասարկման տարածքում ընդգրկված և լրացուցիչ ոռոգելի հողերի ջրամատակարարման համար անհրաժեշտ ջրի քանակը: Միաժամանակ՝ նշված գերակա խնդրի լուծումն անհրաժեշտ նախադրյալներ կստեղծի ջրային համակարգերի օգտագործման արդյունավետության բարձրացման և կայուն զարգացման համար:</p>
106.	<p>Ոռոգման համակարգերի վերականգնման, վերակառուցման, արդիականացման ծրագրերի իրականացման ապահովում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը ոռոգման ջրամատակարարման համակարգերի շահագործման հուսալիությունն ու արդյունավետությունը բարձրացնելն է:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Ոռոգման ջրի արդյունավետ կառավարումը հնարավորություն կտա ոռոգման գյուղատնտեսության արդյունավետության ու կայուն զարգացմանը և բնակչության համար եկամտի ապահովմանը: Ոռոգման համակարգերի շահագործման հուսալիության և արդյունավետության բարձրացմանն ուղղված միջոցառումները կապահովեն ոռոգման համակարգերի վերականգնումը և հետագա պահպանումը: Միաժամանակ՝ ինքնահոս համակարգերի, հեռացնող ջրանցքների և ջրատարների կառուցմամբ ու նորոգմամբ հնարավորություն կստեղծվի իրականացնել ինքնարժեքի նվազման քաղաքականություն:</p>
107.	<p>Հիդրոտեխնիկական կառույցների տեխնիկական, ֆինանսական և ֆիզիկական վիճակի գնահատման, ջրի հաշվառման հստակեցման, ջրակորուստների բացահայտման և էլեկտրաէներգիայի ծախսի կրճատման ուղղությամբ վերահսկելիության բարձրացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը Մատակարարված ոռոգման ջրի հստակ հաշվառում իրականացնելու նպատակով ոռոգման ջրամատակարարման համակարգերում անհրաժեշտ է ջրառի կետերը և մայր ջրատարներից մինչև ներտնտեսային ցանցի բաժանարար հանգույցները, որոնց ընդհանուր քանակը 2100 է, բերել պատշաճ վիճակի՝ կարգաբերելով և հազեցնելով դրանք ժամանակակից ջրաչափական սարքերով, ինչպես էլ պայմանավորված է գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Ոռոգման ոռոգման ոլորտում ներդրված հստակ հաշվառման համակարգի շնորհիվ հնարավոր կլինի բարձրացնել ոռոգման գործընթացի արդյունավետությունը, կորուստների ցուցանիշի վերահսկումը, ավելի օպերատիվ արձագանքել համակարգում վթարների վերացմանը, իրականացնել ոռոգման ջրի ավելի օպտիմալ բաշխում, էլ. էներգիայի ծախսի վերաբերյալ առցանց տեղեկատվություն ստանալու արդյունքում հնարավոր կլինի զգալիորեն նվազեցնել տարատեսակ ռիսկերը, ինչը նաև կբերի սպասարկման և այլ ընթացիկ ծախսերի նվազեցմանը, հնարավորություն կստեղծվի ջրի կառավարման GIS ծրագրում կիրառել ոռոգման ջրի և էլ. էներգիայի ծախսի հաշվառման առցանց համակարգերը, որոնցից ստացվող տվյալները կօգտագործվեն ծրագրում առկա հաշվետվություններում, մեխանիկական ջրարտադրության գործընթացն կդադարավելի վերահսկելի և ավելի կազմակերպված շնորհիվ առցանց ստացվող էլեկտրաէներգիայի ծախսի վերաբերյալ տեղեկատվությունից կազմված վերլուծություններից:</p>
108.	<p>Խոնավ (գերխոնավ) գյուղատնտեսական հողատարածքների մելիորատիվ վիճակի բարելավման աշխատանքների իրականացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը Հանրապետության ոռոգելի հողերի մելիորատիվ վիճակի բարելավման, գրունտային ջրերի մակարդակների կարգավորման, հողատեսքերի աղակալման, բնակավայրերի ջրակալման և</p>

	<p>տարափոխիկ հիվանդությունների կանխման, մշակաբույսերի բնականոն աճի ապահովման նպատակներով, հանրապետության գերխոնավ հողերի տարածքներում սկսած 1950-ական թվականներից առ այսօր կառուցվել է շուրջ 1696.612 կմ դրենաժային ցանց, այդ թվում՝ բաց՝ 1065.662 կմ և փակ՝ 630.95 կմ, որի պահպանման, շահագործման նպատակով էլ պայմանավորված է գերակա խնդիրը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գրունտային ջրերի մակարդակների անթույլատրելի բարձր մակարդակի, նրանցում պարունակվող ազրեախիլ հիդրոկարբոնատ-մագնեզիում-նատրիումական հանքայնացման առկայության, հողատեսքերի ծանր մեխանիկական կազմի, ջրման ու լվացման ռեժիմների խախտման, մշակաբույսերի ցածր իոդագցիոն որակ ունեցող ջրերով ոռոգման պատճառներով հողերի մելիորատիվ վիճակը վատթարանում է:</p> <p>Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է բարելավել ոռոգելի հողերի մելիորատիվ վիճակը, պահպանել գրունտային ջրերի մակարդակը թույլատրելի խորություններում, կանխարգելել հողատեսքերի երկրորդային աղակալումն ու ալկալիացումը, տարափոխիկ հիվանդությունների տարածումը և նպաստել գյուղատնտեսական մշակաբույսերի բերքատվության բարձրացմանը:</p>
109.	<p>Խմելու ջրի ոլորտում բարեփոխումների շարունակականության ապահովում, ինչպես նաև չսպասարկվող տարածքներում պետություն-մասնավոր գործընկերության փոխշահավետ համագործակցության առավել արդյունավետ գործիքների ներդրում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը</p> <p>Հայաստանի Հանրապետության շուրջ 570 բնակավայրեր ընդգրկված չեն վարձակալական պայմանագրի՝ «Վեոլիա Ջուր» ՓԲԸ-ի սպասարկման տարածքում և չունեն ջրամատակարարման և ջրահեռացման որակյալ համակարգեր:</p> <p>Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է նրանով, որ աշխատանքներ տարվեն, որպեսզի ապահովվեն անհրաժեշտ նախադրյալներ որևէ մասնագիտացված օպերատորի ընդգրկմամբ տվյալ բնակավայրերում պատշաճ մակարդակի ջրամատակարարման և ջրահեռացման ծառայություններ իրականացնելու համար:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի լուծումն հնարավորություն կտա ՀՀ-ում խմելու ջրի ռեսուրսների անհամաչափ բաշխվածության և հասանելիության հետ կապված խնդիրների լուծում, կենտրոնացված ջրամատակարարման և ջրահեռացման ծառայությունների մատուցում, ջրամատակարարման և ջրահեռացման ենթակառուցվածքների հուսալիության ավելացում:</p>
110.	<p>Կեղտաջրերի մաքրման կայանների կառուցման աշխատանքների նախապատրաստում և իրականացում, ինչպես նաև կեղտաջրերի հեռացման բնագավառի հայեցակարգային մոտեցումների մշակում և առաջարկությունների ներկայացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը</p> <p>ՀՀ-ում կեղտաջրերի հավաքման և մաքրման ծառայությունների հասանելիությունը, ինչպես նաև կեղտաջրերի հեռացման ծառայությունները բավարար մակարդակի չեն գտնվում: Կեղտաջրերի մաքրման կայանների կառուցման աշխատանքների նախապատրաստման և իրականացման, ինչպես նաև կեղտաջրերի հեռացման բնագավառի հայեցակարգային մոտեցումների մշակման համար է պայմանավորված գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի լուծումն հնարավորություն կտա ՀՀ-ում խմելու ջրի ռեսուրսների անհամաչափ բաշխվածության և հասանելիության հետ կապված խնդիրների լուծում, կենտրոնացված ջրամատակարարման և ջրահեռացման ծառայությունների մատուցում, ջրամատակարարման և</p>

շրահեռացման ենթակառուցվածքների հուսալիությունն ավելացում:

Հայաստանի Հանրապետության սպորտի և երիտասարդության հարցերի նախարարություն

111.	<p align="center">ՀՀ բնակչության շրջանում ֆիզիկական կուլտուրայի և մասսայական սպորտի տարածում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը բնակչության ֆիզիկական դաստիարակության ամրապնդումը, անհատի բազմակողմանի ու ներդաշնակ զարգացումն է՝ սկսած նախադպրոցական տարիքի երեխաներից մինչև տարեցներ, նրանց շրջանում առողջության ամրապնդումը, ակտիվ հանգստի կազմակերպումը, առողջ ապրելակերպի ձևավորման գործում ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի դերի բարձրացումը, ֆիզիկական կուլտուրայով և սպորտով զբաղվելու համար նպաստավոր պայմանների ստեղծումը, ֆիզկուլտուրային, առողջարարական և զանգվածային մարզական աշխատանքների խթանումը և կազմակերպումն է բնակչության բոլոր տարիքային խմբերի համար:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Բնակչության շրջանում ֆիզիկական դաստիարակության ամրապնդում և զարգացում, բնակչության առողջության ամրապնդում, ժամանցի, ակտիվ հանգստի կազմակերպում և առողջ ապրելակերպի ձևավորման գործում ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի դերի բարձրացում, բնակչության կենցաղում ակտիվ հանգիստ և առողջ ապրելակերպ վարող անձանց թվի աճ: Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի քարոզչության նպատակով Երևան քաղաքի, ինչպես նաև մարզերի քաղաքների պուրակներում և այգիներում ֆիզկուլտուրային-առողջարարական միջոցառումների անցկացում: ՀՀ ազգային բանակում ծառայելու համար ֆիզիկապես կոփված երիտասարդների դաստիարակում, հաշմանդամային սպորտի զարգացման խթանում, հաշմանդամություն ունեցող տարբեր խմբերի անձանց բարոյահոգեբանական մթնոլորտի բարելավում, հասարակությանը նրանց ինտեգրման գործընթացի և սոցիալական հավասարության խթանում: Հանրապետության քաղաքներում և գյուղերում ֆիզկուլտուրային-առողջարարական և զանգվածային մարզական ծրագրերի անցկացման խթանում և բարելավում՝ բնակչության լայն շերտերի ընդգրկման միջոցով:</p>
112.	<p align="center">Ֆիզիկական կուլտուրայի միջոցով նախադպրոցական տարիքի երեխաների շրջանում առողջ ապրելակերպի սերմանում և տարածում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Նախադպրոցական տարիքի երեխաների շրջանում տարբեր մարզաձևերով մարզվելու կողմնորոշման բացահայտում և ձևավորում, ինչպես նաև խոստումնալից երեխաների ի հայտ բերում մանկապատանեկան մարզադպրոցների համար: Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի միջոցով նախադպրոցական տարիքի երեխաների առողջության ամրապնդում, նրանց ֆիզիկական որակների բարելավում, ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի քարոզչություն:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Նախադպրոցական տարիքի երեխաների ֆիզիկական ունակությունների զարգացում և բարելավում, տարբեր մարզաձևերում ընդգրկվող երեխաների թվի ավելացում: Նախադպրոցական հիմնարկներում ֆիզկուլտուրային, առողջարարական և զանգվածային մարզական աշխատանքների կազմակերպման աշխատանքների խթանում, նախադպրոցական հիմնարկների ավագ տարիքի երեխաների համար տարբեր մարզաձևերով մարզվելու կողմնորոշում:</p>
113.	<p align="center">Սոցիալապես անապահով և առանց ծնողական խնամքի մնացած դպրոցահասակ երեխաների շրջանում ֆիզիկական կուլտուրայի դերի կարևորում և տարածում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Սոցիալապես անապահով և առանց ծնողական խնամքի մնացած դպրոցահասակ երեխաների շրջանում ֆիզիկական վարժություններով մշտապես զբաղվելու, առողջ կենսակերպի գաղափարի արմատավորում, սոցիալական հավասարության խթանում, նրանց հասարակություն ինտեգրման գործընթացի խթանում, բարոյահոգեբանական մթնոլորտի բարելավում, ֆիզկուլտուրայի և</p>

	<p>սպորտի մասսայականացում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Սոցիալապես անապահով և առանց ծնողական խնամքի մնացած դպրոցահասակ երեխաների ֆիզիկական պատրաստվածության բարձրացում, առողջության ամրապնդում, զանգվածային-մարզական և ֆիզկուլտուրային-առողջարարական միջոցառումներին նրանց ներգրավվածության թվի աճ, նրանց մեջ առողջ կենսակերպի գաղափարների արմատավորում</p>
114.	<p style="text-align: center;">Մանկապատանեկան սպորտի զարգացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Հայաստանի Հանրապետությունում գործող մանկապատանեկան մարզադպրոցների ուսումնական ծրագրերի արդիականացում և համապատասխանեցում ներկայիս ստանդարտներին: Մանկապատանեկան մարզադպրոցներում աշխատող մարզիչ-մանկավարժներին փոխառնօրեններին, հրահանգիչ-մեթոդիստներին, ուսուցման ժամանակակից պահանջներին և մեթոդներին, սաների ֆիզիկական դաստիարակության արդի հիմնախնդիրներին, մարզչական և կազմակերպչական նորագույն նվաճումներին և արդյունքների մասին իրազեկում և ուսուցանում, նրանց ներկայացվող աշխատանքային պահանջների հստակեցում: Ուսումնական հաստատությունների ֆիզիկական կուլտուրա առարկայի նյութատեխնիկական բազայի ամրապնդում, մարզադասիլիճների համալրում ժամանակակից մարզագույքով և մարզասարքերով:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Հայաստանի Հանրապետությունում գործող մանկապատանեկան մարզադպրոցներում նոր՝ ըստ մարզաձևերի և մարզման փուլերի մշակված միասնական ուսումնական ծրագրերի առկայություն և ներդրում: Կադրերի վերապատրաստում և որակավորման բարձրացում: Ուսումնական հաստատությունների մարզադասիլիճնորում անհրաժեշտ մարզագույքի առկայություն</p>
115.	<p style="text-align: center;">Երիտասարդների շարժունակության խթանում, միջազգային երիտասարդական համագործակցության զարգացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի նպատակն է երիտասարդների շարժունության խթանումը, միջազգային երիտասարդական համագործակցության զարգացումը, այլ երկրների երիտասարդության ոլորտում փորձի փոխանակումը, միջազգային հանդիպումներին, փառատոներին, խորհրդա-ժողովներին և այլ միջոցառումներին երիտասարդների մասնակցությանն աջակցությունը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <ul style="list-style-type: none"> - մարզային (համայնքային և գյուղական) երիտասարդության շրջանում տեղական և միջազգային ծրագրերում ներգրավվածության մակարդակի բարձրացում: - միջազգային երիտասարդական ծրագրերի իրականացման գործընթացում պետության և հասարակական կազմակերպությունների համագործակցության ընդլայնում:
116.	<p style="text-align: center;">Երիտասարդների քաղաքական, տնտեսական և մշակութային կյանքին մասնակցության աստիճանի բարձրացում, նրանց զբաղվածության, սոցիալ-տնտեսական խնդիրների հաղթահարման ուղղությամբ փաստարկված և իրատեսական լուծումների առաջարկում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Երիտասարդների քաղաքական, տնտեսական և մշակութային կյանքին մասնակցության աստիճանի բարձրացման, ինչպես նաև երիտասարդության շրջանում առկա գործազրկության կրճատման նպատակով անհրաժեշտ է բարձրացնել երիտասարդների ներգրավվածությունը հասարակական կյանքի բոլոր ոլորտներում՝ երիտասարդական քաղաքականության մշակման, իրականացման գործընթացների արդյունավետության բարձրացման, երիտասարդական հասարակական կազմակերպությունների գործունեության խթանման, փաստարկված երիտասարդական քաղաքականության մշակման և իրականացման միջոցով:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Երիտասարդական ծրագրերի էական ավելացում մարզերում, երիտասարդական հասարակական կազմակերպությունների կարողությունների զարգացում, միջազգային երիտասարդական</p>

համագործակցության զարգացման և երիտասարդների շարժունակության խթանում, երիտասարդների սոցիալ-տնտեսական հիմնախնդիրների հաղթահարման ուղղությամբ փաստական հենքի ստեղծում, ինչպես նաև երիտասարդների ստեղծագործական ձեռներեցության մոդելների լավագույն փորձի տեղայնացում:

Հայաստանի Հանրապետության սփյուռքի նախարարություն

117.

Հայրենադարձության գործընթացի խթանում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

ՀՀ Նախագահի քաղաքական հարցադրումների իրականացման նպատակով անհրաժեշտ է քայլեր ձեռնարկել հայրենադարձության խթանման համար: Հայրենադարձության գործընթացի խթանումը նպատակ ունի բարելավել Հայաստանի ժողովրդագրական իրավիճակը, ապահովելու մասնագիտական խմբերի կարողությունների ավելացումը, դիմագրավելու սոցիալ-տնտեսական, քաղաքական ու ժողովրդագրական մարտահրավերներին:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Հայրենադարձության գործընթացի խթանումը զգալիորեն կամրապնդի Հայաստանի տնտեսական, քաղաքական, մտավոր ու պաշտպանական ներուժը:

Հայաստանում այն կնպաստի սփյուռքահայերի արագ և սահուն ինտեգրմանը հասարակության մեջ, կնպաստի Հայաստանի ժողովրդագրական իրավիճակի բարելավմանը, հնարավորություն կընձեռի հայկական մասնագիտական ներուժի համախմբման և Հայաստանում նպատակային կիրառման համար:

118.

Հայոց Ցեղասպանության միջազգային ճանաչմանը և դատապարտմանն ուղղված քաղաքականության շրջանակներում սփյուռքահայ երիտասարդության շրջանում պատմական հիշողության փոխանցմանը և ամրապնդմանն աջակցություն

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Հայոց Ցեղասպանության միջազգային ճանաչման, դատապարտման և հետևանքների վերացման գործընթացը շարունակելու և խթանելու նպատակով անհրաժեշտ է հայկական և համահայկական նշանակության հարցերը տարբեր միջազգային և պետական իշխանության մարմիններին իրազեկել, տարածել ճշմարիտ և օբյեկտիվ տեղեկատվություն, վեր հանել և ներկայացնել Հայոց ցեղասպանության իրավական հիմնահարցերը, նպաստել հայ ժողովրդի իրավունքների ու Հայոց ցեղասպանության հատուցման իրավական թղթածրարի շուրջ համահայկական համախոհության ձևավորման քայլերի մշակմանը, վեր հանել և ներկայացնել իսլամացված հայերի հիմնախնդիրները: Որպես գերակա խնդրի լուծմանն ուղղված քայլեր են՝ Թուրքիայի այն նահանգներում, որտեղ բնակվում են (հայ) բռնակերպ հետազոտական աշխատանքների կազմակերպման, կրոնափոխ արևմտահայության կյանքն արտացոլող ֆիլմաշարի առաջին ֆիլմի՝ «Համշեն» ստեղծման, «Հայկական պետությունների և սփյուռքի դեմ ուղղված հակահայկական քարոզչությունը. վերլուծություն և լուծման ուղղիներ», ինչպես նաև «Մուստաֆա Քեմալ. պայքար Հայաստանի Հանրապետության և Հայոց Կիլիկիայի դեմ (1919-1921թթ.)» հետազոտության կազմման և հրատարակման աշխատանքներին ֆինանսական աջակցությունը իրականացվում է ՀՀ պետական բյուջեով ՀՀ սփյուռքի նախարարությանը հատկացված «Մշակութային միջոցառումներ» ծրագրի՝ Հայոց Ցեղասպանության միջազգային ճանաչմանը և դատապարտմանն ուղղված քաղաքականության շրջանակներում:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Կճնավորվի Հայոց ցեղասպանության մասին տեղեկատվության/տվյալների բազա. ինչպես նաև կամբողջացվեն նյութական, ֆինանսական, մշակութային կորուստների մասին տվյալները, կկազմվի իսլամացված և ծալոյալ հայերի հիմնախնդիրների շուրջ միջոցառումների ծրագիր-ժամանակացույց:

119.	<p align="center">Հայաստան-սփյուռք գործակցության մեջ երիտասարդական կազմակերպությունների դերի ակտիվացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի նպատակը երիտասարդության՝ Հայաստանի հետ կապի ակտիվացումն է, համայնքային կյանքում երիտասարդների ներգրավումը, Հայաստանում և սփյուռքում գործող երիտասարդական կազմակերպությունների համագործակցության ապահովումը և փոխադարձ ճանաչելիության դաշտի ընդլայնումը, երիտասարդության շրջանում հայոց լեզվի իմացության և հայրենաստանայության մակարդակի բարձրացումը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Համահայկական երիտասարդական հավաքի, Հայաստանի և սփյուռքի երիտասարդական կազմակերպությունների համատեղ միջոցառումների կազմակերպում, երիտասարդական կազմակերպությունների տվյալների շտեմարանի նորացում, երիտասարդական լավագույն նախագծերի ներկայացում:</p>
120.	<p align="center">Սփյուռքում հայապահպանության հիմնախնդրի լուծման գործում մշակութային գործոնի ավելացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի նպատակն է՝ սփյուռքի մշակութային կյանքի ակտիվացումը, Հայաստան-սփյուռք մշակութային գործակցության ամրապնդումը, սփյուռքի մշակութային խմբերին Հայրենիքում ելույթ ունենալու հնարավորության ընձեռումը, սփյուռքյան մշակութային խմբերի և անհատների փոխադարձ ճանաչելիության դաշտի ընդլայնումը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Հայրենիքում սփյուռքի մշակութային խմբերի և անհատ կատարողների մասնակցությամբ մշակութային միջոցառումների կազմակերպումը, սփյուռքում հայապահպանությանը նպաստումը, սփյուռքի մշակութային ներուժի հաշվառումը, մասնագիտական վերապատրաստման դասընթացների անցկացմամբ, սփյուռքյան մշակութային խմբերի գործունեության ակտիվացմամբ դրանց մաս կազմող երիտասարդության թվի ավելացումը:</p>
Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարություն	
121.	<p align="center">Առողջապահական համակարգի արդիականացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) ՀՀ մարզերի առողջապահական համակարգի զարգացման հարցը դեռևս արդիական և գերակա խնդիր է Հայաստանի Հանրապետությունում: Հիմնանորոգվել և կառուցվել են ՀՀ մարզային մի շարք բժշկական կենտրոններ և առողջության առաջնային պահպանման հաստատությունների շենքեր: Բժշկական հաստատությունները նաև հագեցվել են արդի բժշկական սարքավորումներով և անհրաժեշտ կահույքով: Սակայն, ՀՀ մարզերում դեռևս կան անմխիթար պայմաններում գտնվող բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող հաստատություններ, որոնց թե՛ շենքային վիճակը և թե՛ տեխնիկական հագեցվածությունը չեն բավարարում միջազգային նորմերին, ինչն անդրադառնում է նաև մատուցվող բժշկական օգնության և սպասարկման որակի վրա: ՀՀ մարզային առողջապահության համակարգի զարգացման նպատակը բնակչությանը տրամադրվող բժշկական օգնության և սպասարկման որակի և մատչելիության մակարդակի բարձրացումն է:</p> <p>2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը 2018 թվականին նախատեսվում է շարունակել մարզային բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող հաստատությունների վերանորոգման/կառուցման և հագեցման աշխատանքների իրականացումը: Մասնավորապես.</p> <p>1. 2018 թվականին նախատեսվում է ավարտել 2016թ. մեկնարկած ՀՀ Արարատի մարզի «Արտաշատի բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ (130 մահճակալ) հիմնանորոգման շինարարական, ինչպես նաև բժշկական կենտրոնի հագեցման աշխատանքները: Նպատակն է աջակցել Արտաշատի տարածաշրջանի բնակչությանը (շուրջ 91.000 բնակիչ) մատուցվող հիվանդանոցային բժշկական</p>

օգնության և սպասարկման որակի բարելավմանը:

2. ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Սևան քաղաքում նախատեսվում է նույնպես ավարտել նոր հիվանդանոցի (32 մահճակալ) կառուցման շինարարական, ինչպես նաև կահույքով, սարքավորումներով հագեցման աշխատանքները: Նորակառույց հիվանդանոցային մասնաշենքը հնարավորություն կընձեռի էսպես բարելավել մատուցվող բժշկական օգնության և սպասարկման որակը, արդյունավետությունը և մատչելիությունն ազգաբնակչության համար:

Հաշվի առնելով նաև այն հանգամանքը, որ Գեղարքունիքի մարզը հանդիսանում է տուրիստական գոտի, ժամանակակից առողջապահական ենթակառուցվածքները ևս կնպաստեն տուրիզմի զարգացմանը:

3. ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Մարտունու բժշկական կենտրոնը՝ 95 մահճակալ հզորությամբ, բազմապրոֆիլային հիվանդանոց է, որը լայն սպեկտրի հիվանդանոցային և արտահիվանդանոցային ծառայություններ է մատուցում Մարտունու տարածաշրջանի 89.8 հազար բնակչությանը, որից 12.5 հազարը քաղաքային է, 77.3-ը՝ գյուղական: Մարտունու բժշկական կենտրոնի ծառայությունները տեղակայված են 1987 թվականին կառուցված, եռահարկ պանելային շինությունում, որը շահագործման հանձնելուց ի վեր չի ենթարկվել հիմնանորոգման, և ներկայում գտնվում է անբարեկարգ վիճակում: Ելնելով վերոնշյալից, շինության չափերից, ինչպես նաև կենտրոնի մահճակալների ծանրաբեռնվածության ցուցանիշներից՝ տնտեսապես արդյունավետ չէ Մարտունու բժշկական կենտրոնի ներկայիս մասնաշենքի հիմնանորոգումը: Ուստի, նպատակահարմար է Մարտունու բժշկական կենտրոնի տարածքում կառուցել հիվանդանոցային և արտահիվանդանոցային ծառայություններ մատուցող բժշկական կենտրոնի նոր մասնաշենք՝ 55 ստացիոնար մահճակալ հզորությամբ: Ընթացքում է թիվ 5222 վարկային համաձայնագրի փոփոխության գործընթացը, որի շրջանակներում նախատեսվում է 2018-20թթ. շարունակել սրբինինգային հետազոտությունները, ինչպես նաև Ուռուցքաբանության գերազանցության հայկական կենտրոնի ճառագայթային բուժման մասնաշենքի կառուցման համար նախատեսված վարկային միջոցներն ուղղել ՀՀ Վայոց ձորի մարզի և Գեղարքունիքի մարզի Մարտունու բժշկական ծառայությունների արդիականացմանը:

Ներկայում, արդեն իսկ ստացվել է ՀՀ վարչապետի համաձայնությունը՝ վարկային ծրագրի փոփոխության գործընթացն իրականացնելու վերաբերյալ, և համապատասխան գրություն է ներկայացվել ՀՀ ֆինանսների նախարարություն:

4. ՀՀ Վայոց ձորի մարզն ընդգրկում է 3 քաղաք՝ Եղեգնաձոր, Վայք, Ջերմուկ, ինչպես նաև 41 գյուղական համայնք և 52 գյուղ: Մարզի ընդհանուր բնակչության թիվը 01.01.2015թ. դրությամբ կազմում է 51,4 հազ. մարդ: Եղեգնաձորի տարաշաշրջանում գործում է «Եղեգնաձորի բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ-ն՝ 45 մահճակալային ֆոնդով, որը սպասարկում է Եղեգնաձորի տարածաշրջանի շուրջ 33.4 հազար ազգաբնակչությանը: Բժշկական կենտրոնը գտնվում է ոչ բարվոք վիճակում և կարիք ունի կապիտալ հիմնանորոգման, իսկ սարքավորումները, կահույքը և պարագաները ֆիզիկապես մաշված են, մեծ մասն արտադրված է դեռևս Խորհրդային Միության տարիներին: Վայքի տարածաշրջանում գործում է «Վայքի բուժական միավորում» ՓԲԸ-ն՝ 35 մահճակալային ֆոնդով, որը սպասարկում է Վայքի և Ջերմուկի տարածաշրջանների բնակչությանը՝ շուրջ 11.6 հազ. մարդ: Ծառայություններն իրականացվում են հիմնական, ծննդատան և ինֆեկցիոն ծառայության մասնաշենքերում: Գլխավոր մասնաշենքը երկհարկանի է, զբաղեցնում է շուրջ 1620 քմ ընդհանուր մակերեսով տարածք, որը կառուցվել է 1962-70-ական թվականներին և մասնակի վերանորոգվել պետական բյուջեի միջոցներով: Բուժմիավորման մյուս եռահարկ մասնաշենքում տեղակայված է ծննդօգնության ծառայությունը, որը համեմատաբար նոր՝ 1994 թվականի, շուրջ 2259 քմ ընդհանուր մակերես տարածքով կառույց է: Ելնելով վերոնշյալից, ինչպես նաև կենտրոնների մահճակալների ծանրաբեռնվածության ցուցանիշներից՝ նպատակահարմար չէ արդիականացնել մարզի 2 բժշկական հաստատությունները: Ուստի՝ նպատակահարմար է միավորել Եղեգնաձորի և Վայքի բժշկական հաստատությունների հիվանդանոցային և ծննդօգնության ծառայությունները (ընդհանուր՝ 80 մահճակալ հզորությամբ) կառուցելով նոր բժշկական կենտրոն (36 ստացիոնար մահճակալ հզորությամբ) 2 քաղաքները կապող ճանապարհի միջնամասում: Ընթացքում է թիվ 5222 վարկային համաձայնագրի փոփոխության գործընթացը, որի շրջանակներում նախատեսվում է Ուռուցքաբանության գերազանցության հայկական կենտրոնի ճառագայթային բուժման մասնաշենքի կառուցման համար նախատեսված վարկային միջոցներն ուղղել ՀՀ Վայոց ձորի մարզի և Գեղարքունիքի մարզի Մարտունու բժշկական

	<p>ծառայությունների արդիականացմանը: Ներկայում, արդեն իսկ ստացվել է ՀՀ վարչապետի համաձայնությունը՝ վարկային ծրագրի փոփոխության գործընթացն իրականացնելու վերաբերյալ, և համապատասխան գրություն է ներկայացվել ՀՀ ֆինանսների նախարարություն:</p> <p>5. Հայաստանի մեծությամբ երրորդ քաղաքի (Երևանից և Գյումրիից հետո)՝ Վանաձորի նորակառույց բժշկական կենտրոնը հնարավորություն կընձեռի ՀՀ Լոռու մարզի և հատկապես Վանաձոր քաղաքի բնակչությանը մատուցել որակյալ, ժամանակակից և մատչելի բժշկական ծառայություններ՝ արտահիվանդանոցային և երրորդային մակարդակի բազմազան հիվանդանոցային ծառայություններ: «Հիվանդությունների կանխարգելում և վերահսկում» ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է Վանաձորի ԲԿ-ի հագեցումն արդի բժշկական սարքավորումներով, կահույքով և պարագաններով: Վանաձորի ԲԿ-ում նախատեսվում է նոր ծառայությունների ծավալում մասնավորապես ինվազիվ կարդիոլոգիայի: Լոռու մարզը կլինի երրորդը, որտեղ կմատուցվեն նման ծառայություններ (վերոնշյալ ծառայությունները արդեն մատուցվում են Սյունիքի և Շիրակի մարզերում): Հիվանդանոցը կհագեցվի նաև համակարգչային շերտագրով, ժամանակակից ուլտրաձայնային ախտորոշման սարքով: Այս ամենը կնվազեցնի պացիենտների հոսքը դեպի Երևան՝ տեղում ապահովելով բնակչության բարձր մասնագիտական բուժումը:</p>
<p>122.</p>	<p align="center">Ծխելու վնասակարության վերաբերյալ հանրային իրազեկման արշավի կազմակերպում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Մույն գերակա խնդրի նպատակն է ապահովել ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի «4.3. Առողջապահություն» գլխի կետ 1-ի 2-րդ ենթակետի «ա» պարբերության և ՀՀ կառավարության 2017 թվականի օգոստոսի 3-ի «Ծխելու դեմ պայքարի ռազմավարությանը և այդ ռազմավարության 2017-2020 թվականների միջոցառումների ծրագրին հավանություն տալու մասին» N 33 արձանագրային որոշման պահանջների իրացումը: Նշված միջոցառման ընթացքում հնարավոր կլինի միջոցառումներն իրականացնել՝ ուղղված Հայաստանի Հանրապետությունում ծխախոտի օգտագործման, սպառման նվազեցմանը, պահպանել բնակչության առողջությունը՝ պաշտպանելով ծխախոտի ծխի երկրորդային ազդեցությունից և նվազեցնել ոչ վարակիչ հիվանդությունների հիվանդացության ցուցանիշները՝ կրճատելով ծխախոտի օգտագործումը, պատշաճ իրազեկելով բնակչությանը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Արդյունքում ակնկալվում է պատշաճ իրազեկմամբ հանրապետությունում ունենալ վարքագծային փոփոխություն ծխախոտի օգտագործման հարցում և նվազեցնել՝ 1) ծխախոտի օգտագործման տարածվածությունը (տարեկան 1,5-2 %-ով), 2) 15 և բարձր տարիքի տղամարդկանց շրջանում ծխախոտի օգտագործման տարածվածության ընթացիկ ցուցանիշի հարաբերական կրճատում մինչև 10%-ով: 3) երկրորդային ծխի ազդեցության նվազեցում, որը կնպաստի արյան շրջանառության համակարգի հիվանդություններից, չարորակ նորագոյացություններից, թոքերի քրոնիկ օբստրուկտիվ հիվանդություններից և շաքարային դիաբետից ընդհանուր և վաղաժամ մահացության կրճատում:</p>
<p>123.</p>	<p align="center">Պետական պատվերի միջոցների հաշվին դեղերի ձեռքբերման և փոխհատուցման մեխանիզմների ներդրում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Բնակչության սոցիալական կամ հատուկ խմբերի ցանկում ընդգրկված շահառուներին հատկացվող դեղերի փոխհատուցման (ֆինանսավորման) մեխանիզմների սահմանումը նպատակ ունի բարձրացնելու պետական բյուջեի միջոցների ծախսման թափանցիկությունն ու արդյունավետությունը: Բացի այդ, պետական պատվերի շրջանակներում բժշկական կազմակերպությունների կողմից բժշկական նշանակության ապրանքների ձեռքբերման համար</p>

կատեղծվի տեխնիկական մասնագրերի մշակման միասնական համակարգ և կիրականացվի շարունակական բարելավում ՀՀ առողջապահության նախարարության մասնագիտացված ստորաբաժանումների և կառույցների կողմից: Տեխնիկական բնութագրերը շարունակական կերպով կիրառարակվեն ՀՀ առողջապահության նախարարության կայքում:

2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի կատարման արդյունքում ակնկալվում է Հիմնական դեղերի ցանկում ընդգրկված դեղերի փոխհատուցման (ֆինանսավորման) մեխանիզմների սահմանում, որը կնպաստի պետական բյուջեի միջոցների ծախսման արդյունավետությանը՝ բացառելով միննույն դեղի համար պետական բյուջեի տարբերակված հատկացումները: Փոխհատուցման (ֆինանսավորման) մեխանիզմների սահմանվելու է Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարության կողմից կատարվող դեղերի մանրածախ գների մշտադիտարկման արդյունքում:

Պետական պատվերի միջոցների հաշվին ձեռք բերվող դեղերի և բժշկական նշանակության ապրանքների տեխնիկական մասնագրերի մշակումը դրական ազդեցություն կունենա ամբողջ առողջապահական համակարգի վրա, մասնավորապես՝ կնպաստի գնումների համար նախատեսված պետական բյուջեի միջոցների ծախսման արդյունավետության բարձրացմանն ու ձեռք բերվող ապրանքների որակական ցուցանիշների բարելավմանը (հաշվի առնելով տեխնիկական բնութագրերի շարունակական մասնագիտական կատարելագործումը):

124.

Առողջապահական համակարգում դեպքերի անհատական վարման ինստիտուտի (case management) ներդրում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Պետության կողմից հատկացվող ֆինանսական միջոցների արդյունավետ ծախսման նպատակով Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի թիվ 646-Ա որոշմամբ հաստատված Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի «Առողջապահություն» գլխի 2-րդ կետով նախատեսված է ներդնել պետության կողմից երաշխավորված անվճար և արտոնյալ պայմաններով բժշկական օգնության և սպասարկման շրջանակներում մատուցված ծառայությունների դեպքերի անհատական վարման (case management) ինստիտուտ, մեծացնել Գործակալության գործառնություններում բժիշկ-փորձագետների ինստիտուտի դերը:

2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Նախատեսվում է ՀՀ ԱՆ ՊԱԳ-ում ներդնել դեպքերի անհատական վարման (case management)-ի ինստիտուտը: Մասնավորապես, ՀՀ կառավարության 2002 թվականի 1301-Ն որոշմամբ կատարվել են փոփոխություններ ՀՀ ԱՆ ՊԱԳ գործառնություններում և կառուցվածքում: Նախատեսվում է որոշմանը համապատասխան վերանայել բժիշկ-փորձագետների պաշտոնների անձնագրերը, ինչպես նաև հաստատել բժիշկ-փորձագետների գործունեության ընթացակարգը և մասնագիտական բնութագրերը՝ Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարի համապատասխան հրամաններով: Գործակալության գործառնություններում բժիշկ-փորձագետների ինստիտուտի ներդրման արդյունքում Դեպքերի անհատական վարման (case management) շրջանակներում Գործակալությունում նախատեսվում է իրականացնել հիվանդանոցային դեպքերի փաստաթղթային և տեղում փորձագիտական աշխատանքներ:

Փորձագետների կողմից կուսումնասիրվեն կազմակերպությունների կողմից ներկայացված հաշվետվությունները, կուսումնասիրվեն և կիրականացվի անմիջապես տվյալ պահին բժշկական օգնություն և սպասարկում ստացող պացիենտների վարման հետ կապված այցեր բժշկական կազմակերպություններ, ինչպես նաև փորձագիտական գնահատում էլեկտրոնային առողջապահության համակարգի միջոցով: Կբարձրանա բժշկական օգնության և սպասարկման ծառայությունների մատուցման որակը, կնվազեն պետական պատվերի շրջանակներում

	<p>բժշկական օգնություն և սպասարկում ստացած պացիենտների վերաբերյալ ներկայացվող հաշվետվություններում տեղ գտած սխալները կամ խախտումները, Պետության կողմից հատկացվող ֆինանսական միջոցների ծախսը կդառնա առավել արդյունավետ և նպատակային:</p>
125.	<p style="text-align: center;">Բժշկական կենտրոնների կոնցեսիոն կառավարման հանձնման և (կամ) մասնավորեցման աշխատանքների իրականացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Համաձայն ՀՀ կառավարության կողմից հաստատված սույն թվականի հունիսի 17 646-Ա 2017-2022 թթ. զարգացման ծրագրի «4.3. Առողջապահություն» գլխի 4-րդ կետի 5-րդ ենթակետի թիրախավորվում է փուլային եղանակով կատարել աշխատանքներ՝ ուղղված բժշկական կենտրոնների կոնցեսիոն կառավարման մեխանիզմների ընդունմանը: Բժշկական հաստատությունները կոնցեսիոն կառավարմանը փոխանցելը պայմանավորված է ազգաբնակչության առողջության ցուցանիշների, բժշկական օգնության և սպասարկման որակի ու մատչելիության բարելավման, ինչպես նաև բժշկական հաստատությունների կառավարման արդյունավետության բարձրացման անհրաժեշտությամբ: Մարզերում գտնվող բժշկական հաստատություններն ընդգրկելը կխթանի մարզերի համաչափ զարգացումը՝ նվազեցնելով անհավասարության մակարդակը: Մարզերում գտնվող բժշկական հաստատություններն անգամ հազեցած լինելով անհրաժեշտ բժշկական սարքավորումներով, գործում են թերծանրաբեռնված, որի հիմնական պատճառներից է ոչ արդյունավետ կառավարումը: Որպես խնդրի լուծում՝ առաջարկվում է մարզային բժշկական հաստատությունները մրցութային եղանակով կոնցեսիոն կառավարման հանձնել: Գերակա խնդրի նպատակն է բարձրացնել մարզերում գտնվող բժշկական հաստատությունների գործունեության արդյունավետությունը՝ ապահովելով բժշկական օգնության և սպասարկման հավասարության սկզբունքը և բժշկական օգնության որակի բարելավումը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Բժշկական կենտրոնների կոնցեսիոն կառավարման մեխանիզմների ընդունման արդյունքում ակնկալվում է բնակչության առողջության ցուցանիշների բարելավում պատշաճ բժշկական օգնություն ապահովելու միջոցով:</p>
126.	<p style="text-align: center;">Բժշկական տուրիզմի ծառայություններ մատուցող կազմակերպությունների շտեմարանի ստեղծում և հասարակությանը իրազեկում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Սույն գերակա խնդրի նպատակն է ապահովել ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի «4.3. Առողջապահություն» գլխի գլխի 6-րդ կետի 1-ին ենթակետի «գ» պարբերության պահանջը, ըստ որի՝ թիրախավորված է զարգացնել բժշկական տուրիզմը Հայաստանի Հանրապետությունում՝ նեղ մասնագիտական ծառայություններ մատուցող կազմակերպությունների շտեմարանի ստեղծման և տարբեր շուկաներում դրա իրազեկման ապահովման միջոցով: Մասնավորապես, թիրախավորվում են այն ոլորտները, որտեղ Հայաստանը ունի համեմատական առավելություն և որոնց միջոցով համաշխարհային բժշկական սպասարկման շուկային կարող են առաջարկվել մրցունակ ծառայություններ:</p> <p>Սպասարկան ոլորտի աճը համարվում է կայուն տնտեսական զարգացման ուղիներից մեկը, միևնույն ժամանակ տուրիզմի ոլորտի զարգացումը, ինչն արտահանումն է, նույնպես նպաստում է ՀՆԱ-ի աճին: Բացի այդ, բժշկական տուրիզմի զարգացումը կստեղծի աշխուժացում ոլորտում, ինչն էլ կնպաստի եկամունտների ավելացմանը: Կոնկրետ համապատասխան չափանիշներ, որոնց հիման վրա բժշկական ծառայություններ մատուցող կազմակերպությունները կընդգրկվեն շտեմարանում, ինչը հնարավորություն</p>

	<p>կրնձեռնի ընտրել բժշկական տուրիզմի ոլորտում ծառայություններ մատուցող լավագույն կազմակերպություններին և միջազգային շուկայում վերջիններիս մասին իրագեկել՝ կանոնակարգելով տեղեկատվական դաշտը: Իսնդրի լուծումը ֆինանսական միջոցներ չի պահանջում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Պլաստիկ վիրաբուժության, ստոմատոլոգիական, վերականգնողական և համալիր բժշկական զննման (check-up) ոլորտներում ծառայություններ մատուցող կազմակերպությունների՝ շտեմարան ընդգրկումը և իրագեկմանն ուղղված գործունեությունը կնպաստի ոլորտի զարգացմանը:</p>
127.	<p style="text-align: center;">Ֆինանսական թափանցիկության ապահովման գործուն մեխանիզմի ներդրում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Առողջապահության ոլորտի կազմակերպությունները, որոնք պետական բյուջեի շրջանակներում հասարակությանը մատուցում են բժշկական օգնության և սպասարկման ծառայություններ, փաստացի կիրառում են հաշվառման և ֆինանսական հաշվետվողականության տարբեր ստանդարտներ և չեն հրապարակում ֆինանսական արդյունքների վերաբերյալ հաշվետվություններ: Վերջինս չի ապահովում բյուջետային միջոցների օգտագործման ուղիների թափանցիկությունը, նպատակայնությունը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <ul style="list-style-type: none"> - հասարակության համար պետական բյուջեից հատկացվող միջոցների հաշվին ծառայություններ - մատուցող կազմակերպությունների թափանցիկություն, - արտաքին ներդրողների համար ՀՀ առողջապահության ոլորտում գործող կազմակերպությունների ֆինանսական կանխատեսելիության և թափանցիկության ապահովում:
128.	<p style="text-align: center;">Պալիատիվ բժշկական օգնության և սպասարկման վերապատրաստման դասընթացների կազմակերպում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Սույն գերակա խնդրի նպատակն է ապահովել ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ս որոշման հավելվածի «4.3. Առողջապահություն» գլխի 6-րդ կետի 1-ին ենթակետի ա. պարբերության և ՀՀ կառավարության 2017 թվականի փետրվարի 2-ի նիստի N 4 արձանագրային որոշմամբ հավանության արժանացած «Պալիատիվ բժշկական օգնության և սպասարկման զարգացման ռազմավարության», «Պալիատիվ բժշկական օգնության և սպասարկման ներդրման ռազմավարության 2017-2019 թվականների միջոցառումների ծրագրի» պահանջների իրականացումը: Նշված միջոցառմամբ հնարավոր կլինի իրականացնել առողջության առաջնային պահպանման ծառայություններ մատուցող բժշկական կազմակերպությունների բուժաշխատողների համար պալիատիվ բժշկական օգնության և սպասարկման վերաբերյալ վերապատրաստման դասընթացներ: Համապատասխան վերապատրաստում անցած բուժանձնակազմի առկայության դեպքում, օրենսդրության շրջանակներում հնարավորություն կընձեռնվի ձևավորել շարժական թիմեր՝ պալիատիվ բժշկական օգնության ծառայությունների գործակալական իրագործման նպատակով: 2017 թվականին իջազգային կազմակերպությունների աջակցությամբ կազմակերպվել են բուժաշխատողների համար պալիատիվ բժշկական օգնության և սպասարկման վերաբերյալ վերապատրաստման դասընթացներ, ինչը նախատեսվում է կազմակերպել նաև 2018 թվականի ընթացքում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Արդյունքում ակնկալվում է առողջության առաջնային պահպանման ծառայություններ մատուցող բժշկական կազմակերպությունների վերապատրաստում անցած շուրջ 80 բուժաշխատողների (բժիշկներ, բուժքույրեր), պալիատիվ բժշկական օգնության և սպասարկման իրականացման</p>

համար անհրաժեշտ մասնագիտական որակավորման պահանջի ապահովման առկայություն:

129.

Կլինիկական ուղեցույցների, պացիենտի վարման գործելակարգերի և ընթացակարգերի ներդրում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (սպասակը)

Արձանագրային մոտեցումները հանդիսանում են բոլոր զարգացած երկրների առողջապահական համակարգերի հիմքը: Անկախ տվյալ երկրի որդեգրած ազգային առողջապահական մոդելներից, պատշաճ մշակված և տեղայնացված ուղեցույցները, գործելակարգերը և ընթացակարգերը թույլ են տալիս համակարգել արդի բժշկագիտական տեղեկատվությունը, նվազեցնել մատուցվող բուժօնախնամությունների որակական և ծավալային անհամաչափությունները, ապահովել ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործումը, իրականացնել որակի վերահսկման և շարունակական մասնագիտական կրթության ծրագրեր, նպաստել ոլորտի իրավական դաշտի կարգավորմանը: Օգնելով բժշկին ընդունել իր պացիենտի համար լավագույն կլինիկական որոշումները՝ ուղեցույցները և գործելակարգերը անմիջականորեն ազդում են բուժման և ախտորոշման որակի ու անվտանգության վրա:

Մասնատիպ փաստաթղթերի բազան ՀՀ առողջապահական համակարգում խիստ թերի է, առկա օրինակները ոչ լիարժեք են, հաճախ իրարամերժ և հնացած: Իսկ փոքրաքանակ պատշաճ օրինակները կարիք ունեն հիմնավոր խմբագրման և թարմացման: «Բնակչության բժշկական օգնության և սպասարկման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի համաձայն ՀՀ առողջապահության նախարարին վերապահված է լիազորություն ընդունելու՝

ա. կլինիկական ուղեցույցներ (բժշկական մասնագիտական հասարակական կազմակերպությունների կամ առողջապահական կամ բժշկական կազմակերպությունների մշակած և բուժաշխատողների համար նախատեսված փաստաթուղթ, որը ներառում է որոշակի հիվանդության կամ համախտանիշի կամ կլինիկական վիճակի վարման ժամանակակից բժշկագիտության լավագույն փորձը և բավարարում է առողջության հետ կապված կոնկրետ խնդիր ունեցող պացիենտների կարիքները, որի նպատակն է աջակցել բուժաշխատողների կողմից կլինիկական կոնկրետ դեպքի համար որոշումներ կայացվելուն,

բ. պացիենտի վարման գործելակարգեր (բուժաշխատողի կողմից հիվանդության կամ համախտանիշի կամ կլինիկական վիճակի վարմանը՝ խորհրդատվությանը, ախտորոշմանը, բուժմանը ներկայացվող պարտադիր պահանջներ),

գ. գործունեության ընթացակարգեր (բժշկական օգնության և սպասարկման կազմակերպման գործընթացը նկարագրող փաստաթուղթ):

Խնդրի իրականացումը պետական բյուջեից հատկացումներ չի ենթադրում, ֆինանսավորման աղբյուրը՝ արտաքին չարգելված ֆինանսավորման աղբյուրներ:

2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Ուղեցույցների, գործելակարգերի և ընթացակարգերի առկայությունը և գործնական ներդրումը կունենա բազմակողմանի ազդեցություն ամբողջ առողջապահական համակարգի վրա: Ծրագրում ընդգրկված կլինիկական մասնագիտություններով առաջնահերթ կմշակվեն և կտեղայնացվեն ընդհանուր թվով մոտ 250 կարգավորող փաստաթուղթ արտահիվանդանոցային և հիվանդանոցային օղակների համար: Ակնկալվում են հետևյալ արդյունքները.

- բժշկական ծառայությունների որակական և ծավալային անհամաչափության նվազում: Ասել է թե, պացիենտը, դիմելով մարզային թե մայրաքաղաքային բժշկական հաստատություն, վստահ կլինի, որ իրեն կմատուցվի համընդհանուր բնույթի և անհրաժեշտ ծավալի ծառայություններ,
- արտահիվանդանոցային ախտորոշիչ հետազոտությունների ոչ նպատակային ուղղորդումների կրճատում,
- ոչ հիմնավորված հոսպիտալիզացիաների քանակի նվազում,
- տվյալ ախտորոշմամբ հոսպիտալիզացիայի միջին տևողության նվազում,
- տարածված ախտորոշումների ուղղություններով միջին ծախսերի նվազում,
- կներդրվի որակի գնահատման հիմնական ցուցանիշներից մեկը՝ ծառայություններ մատուցողի գործընթացների համապատասխանությունը արդի բժշկագիտության նորմերին, որը հնարավոր կլինի կապել ֆինանսավորման ծավալների հետ,
- բուժաշխատողի և պացիենտի հարաբերությունները կարգավորող հիմնավորված և թափանցիկ իրավական դաշտի ձևավորում,

շարունակական մասնագիտական զարգացման արդյունավետության բարձրացում առկա սկզբունքային մեթոդաբանական և նյութատեխնիկական բացերի լուսաբանում՝ օրինակ դեղեր, հետազոտություն, միջամտություն կամ գործելակարգ, որոնք պահանջվում են տվյալ հիվանդության վարման համար, բայց անհասանելի են կամ առկա չեն ՀՀ տարածքում:

130.	<p style="text-align: center;">Սիրտ-անոթային և հիվանդությունների և չարորակ նորագոյացությունների դեմ պայքարի ծառայությունների զարգացման հայեցակարգերի ներդրում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Սույն գերակա խնդրի նպատակն է ապահովել ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի «4.3. Առողջապահություն» գլխի գլխի 6-րդ կետի 1-ին ենթակետի բ. պարբերության պահանջը, ըստ որի՝ թիրախավորված է ներդնել սիրտ-անոթային հիվանդությունների, և չարորակ նորագոյացությունների դեմ պայքարի ծառայությունների զարգացման հայեցակարգերը: Սիրտ-անոթային հիվանդությունների և չարորակ նորագոյացությունների դեմ պայքարի ծառայությունների զարգացման հայեցակարգերի ներդրման աշխատանքների շրջանակներում նախատեսվում է մասնագիտական քննարկումների կազմակերպում, սիրտ-անոթային հիվանդությունների և չարորակ նորագոյացությունների դեմ պայքարի միջազգային փորձի ուսումնասիրություն, Հայաստանում հիվանդության համաճարակաբանության (տարածվածությունը ըստ այստեսարված օրգան-համակարգի և տեսակի) ուսումնասիրություն և վերլուծություն: Հայեցակարգերի ներդրման շրջանակներում սիրտ-անոթային հիվանդությունների և չարորակ նորագոյացությունների կանխարգելմանը, հիվանդների վաղ հայտնաբերմանը, բուժմանը, վարման (ներառյալ ժամանակակից հետազոտությունների մեթոդների կիրառում) առնչվող ռազմավարությունների և միջոցառումների մշակում, ինչպես նաև ծառայությունների աշխարհագրական տեղակայման և հանրության մոբիլիզացիայի և իրազեկման վերաբերյալ միջոցառումների մշակում և ներդրում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Սիրտ-անոթային հիվանդությունների և չարորակ նորագոյացությունների դեմ պայքարի ծառայությունների զարգացման հայեցակարգերի ներդրման արդյունքում նախատեսվում է բարելավել բնակչության առողջապահական ցուցանիշները, մասնավորապես նշված հիվանդությունների կանխարգելման և բուժման արդյունավետության բարձրացում և մահացության նվազեցում:</p>
131.	<p style="text-align: center;">Երևան քաղաքում և ՀՀ մարզերում հիվանդանոցային և արտահիվանդանոցային համակարգերի օպտիմալ կառուցվածքի հաստատում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Համաձայն ՀՀ կառավարության կողմից հաստատված սույն թվականի հունիսի 17 646-Ա 2017-2022 թթ. զարգացման ծրագրի «4.3. Առողջապահություն» գլխի 3-րդ կետի 2-րդ ենթակետի բ) պարբերության թիրախավորվում է կատարել աշխատանքներ ուղղված բուժհաստատությունների քանակի և աշխարհագրական տեղաբաշխման նորմատիվային բազայի ներդրմանը: Որպես հիմնախնդրի լուծում՝ առաջարկվում է մշակել և ներդնել առողջապահական ծառայությունների, բուժհաստատությունների քանակի, մարդկային ներուժի աշխարհագրական տեղաբաշխման նորմատիվային բազա: Մշակման հիմքում դրվելու են ծառայությունների հասանելիության սկզբունքները (աշխարհագրական, ժամանակային և այլն.) և դրանից ելնելով կմշակվի և կհաստատվի բժշկական հաստատությունների տեղաբաշխման ժամանակակից նորմատիվային բազա: Ծրագրի 4.3. Առողջապահություն» գլխի 4-րդ կետի 3-րդ ենթակետով թիրախավորվել է մինչև 2018 թվականի ավարտը հաստատել Երևան քաղաքում և ՀՀ մարզերում հիվանդանոցային և արտահիվանդանոցային համակարգերի օպտիմալ կառուցվածքը (master plan): Նախատեսվում է Երևան քաղաքի և ՀՀ մարզերի կտրվածքով մշակել ԱԱԳ-ի օղակի գործունեության, հիվանդանոցային և այլն ծառայությունների կազմակերպման և մարդկային ներուժի նորմատիվային բազայի մշակումը և ներդրումը, ինչպես նաև սահմանել յուրաքանչյուր մարզին առողջապահական կադրային ներուժի օրինակելի կազմ և կառուցվածք՝ ելնելով յուրաքանչյուր մարզի վերլուծված կարիքներից, բժշկական կազմակերպությունների քանակից և մատուցվող ծառայությունների տեսակից, ինչն էլ հիմք կհանդիսանա նշված համակարգերի օպտիմալ կառուցվածքի հաստատման համար: Խնդրի լուծումը ֆինանսական միջոցներ չի պահանջում:</p>

	<p>2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Բժշկական հաստատությունների տեղաբաշխման ժամանակակից նորմատիվային բազայի հաստատման արդյունքում ակնկալվում է բարելավել ազգաբնակչության բժշկական սպասարկման որակը, ծառայությունների ֆիզիկական հասանելիությունը, ինչպես նաև կհաստատվի Երևան քաղաքում և ՀՀ մարզերում հիվանդանոցային և արտահիվանդանոցային համակարգերի օպտիմալ կառուցվածքը:</p>
132.	<p style="text-align: center;">ՀՀ բնակչության ռիսկային խմբերում ոչ վարակիչ հիվանդությունների վաղ հայտնաբերում և մշտադիտարկում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) ՀՀ առողջապահական համակարգի շարունակական զարգացումն ապահովելու, ինչպես նաև հանրապետությունում տարեց տարի ավելացող ոչ վարակիչ հիվանդությունների (ՌՎՀ) կանխարգելման և բուժման արդյունավետության բարձրացման նպատակով իրականացվում է Համաշխարհային բանկի կողմից ֆինանսավորվող «Հիվանդությունների կանխարգելում և վերահսկում» վարկային ծրագիրը: Ծրագրի նպատակն է բարելավել մոր և մանկան առողջության պահպանման ծառայությունները և առողջության առաջնային պահպանման (ԱԱՊ) օղակում ընտրված ոչ վարակիչ հիվանդությունների վաղ հայտնաբերումը և մշտադիտարկումը, ինչպես նաև Ծրագրում ընդգրկված հիվանդանոցներում առողջապահական ծառայությունների որակը և արդյունավետությունը: Ընթացքում է թիվ 5222 վարկային համաձայնագրի փոփոխության գործընթացը, որի շրջանակներում նախատեսվում է 2018-20թթ. շարունակել սքրինինգային հետազոտությունները, ինչպես նաև Ուռուցքաբանության գերազանցության հայկական կենտրոնի ճառագայթային բուժման մասնաշենքի կառուցման համար նախատեսված վարկային միջոցներն ուղղել ՀՀ Վայոց ձորի մարզի և Գեղարքունիքի մարզի Մարտունու բժշկական ծառայությունների արդիականացմանը: Վերջինիս վերաբերյալ արդեն իսկ ստացվել է ՀՀ վարչապետի համաձայնությունը: 2014-2019 թթ. ընթացքում նախատեսվում է Հայաստանի Հանրապետության բնակչության ռիսկային խմբերում իրականացնել ոչ վարակիչ հիվանդությունների (հիպերտոնիա, շաքարային դիաբետ, արգանդի պարանոցի քաղցկեղ) գանգվածային սքրինինգներ, որոնք ուղղված կլինեն վերը նշված հիվանդությունների վաղ հայտնաբերմանը և մշտադիտարկումը, ինչպես նաև մահացության նվազեցմանը: Հիպերտոնիայի և շաքարային դիաբետի սքրինինգների մեջ ընդգրկված է ազգաբնակչության 35-68 տարիքային խումբը: Արգանդի պարանոցի քաղցկեղի վաղ հայտնաբերման նպատակով ընդգրկված է կանանց 30-60 տարիքային խումբը: 01.01.2015 թ.-01.11.2017 թ. ընկած ժամանակահատվածում իրականացվել է շուրջ 1 մլն 283 հազ. հետազոտություն: Կանանց մոտ իրականացվել է շուրջ 158 հազ. ՊԱՊ թեստի հետազոտություն, շուրջ 430 հազար քաղաքացիների մոտ իրականացվել է արյան մեջ քաղցի գլյուկոզի հետազոտություն և շուրջ 653 հազար քաղաքացիներ անցել են զարկերակային գերձնշման հայտնաբերման սքրինինգ, ինչպես նաև հղիության 36-38 շաբաթական ժամկետում իրականացվել է շուրջ 41 հազ. մեզի և արյան երրորդ հետազոտություն: Մինևույն ժամանակ իրականացվել է շարունակական մշտադիտարկում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Հայաստանի Հանրապետության շուրջ 420 հազար բնակչության ռիսկային խմբերում սքրինինգային հետազոտությունների իրականացումն է՝ նպատակով ոչ վարակիչ հիվանդությունների վաղ հայտնաբերմանը և մշտադիտարկմանը, ինչպես նաև մահացության նվազեցմանը:</p>
133.	<p style="text-align: center;">Բժշկական օգնության և սպասարկման ծառայությունների գների հաշվարկման մեթոդաբանության մշակում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Պետության կողմից երաշխավորված անվճար և արտոնյալ պայմաններով բժշկական օգնության և</p>

	<p>սպասարկման տարբեր ծրագրերի շրջանակներում մատուցվող նույն ծառայությունների գները տարբեր են և այդ ծառայությունների գները առանձին ծրագրերով չեն համապատասխանում իրական ծախսերին և ցածր են ներկայումս շուկայում գործող և վճարովի սկզբունքով մատուցվող բժշկական ծառայությունների գներից, որն էլ բերում է կոռուպցիոն ռիսկերի և դրանից բխող այլ բացասական երևույթների:</p> <p>Հետևաբար, ՀՀ կառավարության ծրագրի «Առողջապահություն» բաժնի 2-րդ կետի 5-րդ ենթակետով 2018 թվականի համար նախատեսված բժշկական օգնության և սպասարկման ծառայությունների՝ գների հաշվարկման մեթոդաբանության մշակման անհրաժեշտությունից ելնելով՝ նախատեսվում է 2018 թվականին մշակել Բժշկական օգնության և սպասարկման ծառայությունների գների հաշվարկման մեթոդաբանություն և այդ մեթոդաբանության հիման վրա հաշվարկված գների փուլային ներդրումը սկսել 2019 թվականից:</p> <p>2. Գերակա խնդրի կատարման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Նախատեսվում է մշակել բժշկական օգնության և սպասարկման ծառայությունների գների հաշվարկման մեթոդաբանություն և այն հաստատել Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարի հրամաններով վերանայելով պետական պատվերի շրջանակներում ընդգրկված ծառայությունների գների հաշվարկման և հաստատման մեխանիզմները: Ակնկալվում է՝ ՀՀ պետական բյուջեից հատկացվող միջոցների առավել նպատակային և հասցեական ծախսում և պետական պատվերի շրջանակներում մատուցվող ծառայությունների իրատեսական գների ընդունման արդյունքում կոռուպցիոն ռիսկերի նվազում:</p>
Հայաստանի Հանրապետության կրթության և գիտության նախարարություն	
134.	<p style="text-align: center;">Նախադպրոցական կրթության մատչելիության և հասանելիության ապահովում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է յուրաքանչյուր նախադպրոցական տարիքի երեխայի կրթության համար հավասար մեկնարկային պայմանների ստեղծմամբ՝ նախադպրոցական այլընտրանքային, ծախսարդյունավետ մոդելների ներդրման, նախադպրոցական ծառայությունների ֆինանսավորման արդյունավետ մեխանիզմների մշակման միջոցով:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Նախադպրոցական կրթության մատչելիության և հասանելիության ապահովում, ընդգրկվածության ընդլայնում:</p>
135.	<p style="text-align: center;">Հանրակրթության բովանդակության և ծրագրերի բարելավում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է յուրաքանչյուր երեխայի որակյալ, արդիական և մրցունակ կրթություն ստանալու հնարավորությունների ընդլայնմամբ՝ փոքրաթիվ աշակերտական համակազմ ունեցող դպրոցների կրթության կազմակերպման առանձնահատուկ մոդելների ներդրման, ֆնանսական և ձեռնարկատիրական կրթության համատեքստում ուսուցիչների փուլային վերապատրաստման, ֆնանսական և ձեռնարկատիրական կրթության, միջնակարգ կրթության 3-րդ աստիճանում (10-12 դասարաններ) կրեդիտային համակարգի փորձնական ծրագրի ներդրման, մասնագիտական կողմնորոշման կենտրոնների (կամ խմբակի) համակարգի փորձնական կիրառման միջոցով:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Հանրակրթության բովանդակության և ծրագրերի բարելավում</p>
136.	<p style="text-align: center;">Համընդհանուր ներառական կրթության ներդրում ՀՀ Արմավիրի մարզում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը բխում է «Հանրակրթության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության 2014 թվականի դեկտեմբերի 1-ի ՀՕ-200-Ն օրենքի 21-րդ հոդվածի պահանջներից, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2016 թվականի փետրվարի 18-ի N 6</p>

	<p>արձանագրային որոշմամբ հավանության արժանացած համընդհանուր ներառական կրթության համակարգի ներդրման գործողությունների պլանի և ժամանակացույցի 14-րդ կետի կատարումն ապահովելու անհրաժեշտությունից:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Ապահովել կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող սովորողների կրթական կարիքների գնահատման և անհրաժեշտ աջակցող ծառայությունների հասցեականությունը և հասանելիությանը, յուրաքանչյուր երեխայի համար կրթությանն աջակցող ծառայությունների շարունակական մատուցումը իր ուսումնական հաստատության կրթական միջավայրում:</p>
137.	<p align="center">Կրթական պաշարների և ուսումնական գրականության բարելավում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Մշակել Հայաստանի Հանրապետության հանրակրթական դպրոցների դասագրքերին և ուսումնասօժանդակ նյութերին ներկայացվող պահանջներ, բարելավել չափորոշային պահանջների կատարումը վերահսկելու մեխանիզմները որակյալ ուսումնական նյութերի միջոցով սովորողների ուսուցման/ ուսումնաստության գործընթացը դարձնել ավելի գրավիչ, դասագրքաստեղծ հեղինակային խմբերին ապահովել դասագրքերի համար մշակված ավելի հստակ չափանիշներով և գործիքակազմով:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Նոր սերնդի դասագրքերի և ուսումնասօժանդակության ստեղծման նոր չափանիշների և գործիքակազմի մշակում, հաշվի առնելով նաև սիյուրքի կրթօջախների, փախստականների կարիքները՝ հայալեզու, ինչպես նաև ազգային փոքրամասնությունների լեզուներով տպագիր և էլեկտրոնային ուսումնական պաշարների՝ հանրությանը հասանելի դարձնելու մեխանիզմների մշակման մեկնարկ:</p>
138.	<p align="center">Ուսուցիչների պատրաստման, զարգացման և մասնագիտական առաջընթացի արդյունավետ համակարգի ներդրում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Ուսուցչի մասնագիտական կարողությունների և հմտությունների բարձրացում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Ուսուցիչների աշխատանքի վարձատրության, խրախուսման նոր մեխանիզմների մշակում և հաստատում՝ հատուկ ուշադրություն դարձնելով սահմանամերձ և հեռավոր գյուղական համայնքների ուսուցիչներին:</p>
139.	<p align="center">Դպրոցների կառավարման համակարգի վերափոխում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Վերանայել և առավել արդյունավետ դարձնել հանրակրթական հաստատությունների կառավարումը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Թափանցիկ հաշվետու և համագործակցային կառավարման մեխանիզմների մշակում և ներդրում, հանրակրթության որակի բարձրացում:</p>
140.	<p align="center">Դպրոցահասակ երեխաներին կայուն սննդով ապահովման համակարգի ընդլայնում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) ՀՀ կառավարության 2013 թվականի օգոստոսի 22-ի նիստի N33 արձանագրային որոշմամբ հավանության է արժանացել «Կայուն դպրոցական սնունդ» ծրագրի ռազմավարությունն ու դրա իրականացման միջոցառումների ծրագիրն ու փորձնական ծրագիրը: Ծրագրի ռազմավարության գլխավոր նպատակն է ստեղծել կայուն դպրոցական սննդի համակարգ, որը հնարավորություն կտա ապահովելու ՀՀ բոլոր մարզերի հանրակրթական դպրոցների տարրական դասարանների աշակերտների առողջ սնունդը, բարելավելու նրանց առողջությունն ու հաղթահարելու աղքատությունը՝ նպաստելով դպրոցականների հաճախելիության բարձրացմանն ու համընդհանուր</p>

տարրական կրթության ձեռքբերմանը:
 Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության 2013 թ. օգոստոսի 22-ի նիստի N 33 արձանագրային որոշման N 1 հավելվածի 21-րդ կետով:
 Ներկայումս Հայաստանում ՄԱԿ-ի Պարենի համաշխարհային ծրագրի կողմից իրականացվում է կայուն դպրոցական սննդի ծրագիրը, որում ընդգրկվել են հանրապետության 6 մարզերի հանրակրթական դպրոցների տարրական դասարանների շուրջ 60000 սովորողներ: ՄԱԿ-ի ՊՀԾ-ն նախատեսում է շարունակել դպրոցական սննդի ծրագիրը, ընդլայնելով ծրագրի աշխարհագրությունը և շահառուների թիվը:
 Դպրոցահասակ երեխաներին կայուն սննդով ապահովման ծրագիրն իրականացվում է ՀՀ մարզերի միջոցով, մարզեպատարանը գումարն ընթացիկ դրամաշնորհի տեսքով բաշխում է իր ենթակայության տարրական դասարաններ ունեցող հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների միջև, որոնք էլ իրականացնում են ծրագիրը՝ հիմք ընդունելով պետական դրամաշնորհներին վերաբերող օրենքներն ու այլ իրավական ակտերը, այդ թվում գնումների մասին ՀՀ օրենքի պահանջները:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

2018 թվականին ՀՀ Շիրակի մարզում կիրականացվի հանրակրթական դպրոցների տարրական դասարանների աշակերտներին դպրոցական սննդով ապահովման ծրագիրը, որի արդյունքում շահառուների թիվը կկազմի շուրջ 12600:

141.

Ուսումնական գործընթացի կազմակերպման նոր մոդելի մշակում և ներդրում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը):

Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը պայմանավորված է աշխատաշուկայում ՄԿՈւ ոլորտի մրցունակ կադրերի բացակայությամբ, ժամանակակից մասնագիտական գիտելիքների և գործնական հմտությունների պակասով, «Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) և միջին մասնագիտական կրթության մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ և 5-րդ հոդվածներով, «Սոցիալական գործընկերության» հայեցակարգով, ինչպես նաև ՀՀ սոցիալ-տնտեսական ներկայիս մակարդակով:

Հաշվի առնելով վերոնշյալը՝ անհրաժեշտություն է առաջացել մշակել ուսումնական գործընթացի կազմակերպման նոր մոդել և ընտրված միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատություններում փորձարարական կարգով ներդնել երկակի (դուալ) ուսուցման համակարգ, երբ ուսումնական գործընթացին զուգահեռ կիրականացվի գործնականի վրա հիմնված ուսուցում: Գործատուի մոտ աշխատանքի վրա հիմնված ուսուցման կազմակերպումը կնպաստի աշխատաշուկայի պահանջներին համապատասխան կադրերի մասնագիտական զարգացմանը, սովորողների մոտ համապատասխան կարողությունների և հմտությունների ձևավորմանը, գործատուների ներգրավմանը և սոցիալական գործընկերության ընդլայնմանը, շրջանավարտների՝ իրենց մասնագիտությամբ զբաղունակությամբ, ՄԿՈՒ ոլորտի գրավչության բարձրացմանը, եվրոպական կրթական տարածքին ինտեգրմանը և որակավորումների փոխճանաչմանը:

Նման գործընթացը երաշխավորում է աշխատաշուկայում պահանջարկ ունեցող մասնագետների պատրաստումը բացառապես աշխատաշուկայի կողմից մասնագետներին ներկայացվող պահանջներին համապատասխան, ինչը կարևոր է նրանց մասնագիտական գործունեության, առաջխաղացման, ինչպես նաև երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացման համար:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը:

Ակնկալվող արդյունքը՝ լուծել ՀՀ կրթության ոլորտում առկա մի շարք խնդիրներ, որոնք իրենց անմիջական ազդեցությունն են ունենում ՀՀ սոցիալ-տնտեսական զարգացման գործում, նպաստել աշխատաշուկայի պահանջներին համապատասխան կադրերի մասնագիտական զարգացմանը, սովորողների մոտ համապատասխան կարողությունների և հմտությունների ձևավորմանը, գործատուների ներգրավմանը և սոցիալական գործընկերության ընդլայնմանը, եվրոպական կրթական տարածքին ինտեգրմանը և որակավորումների փոխճանաչմանը:

142.	<p align="center">Բարձրագույն կրթության որակավորումների ազգային շրջանակին համապատասխան առնվազն 7 որակավորումների ոլորտային շրջանակների մշակում</p> <p>1. Որակավորումների ոլորտային շրջանակների մշակման անհրաժեշտությունը (նպատակը) Որակավորումների ոլորտային շրջանակի մշակման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է ՀՀ բուհական համակարգում և աշխատաշուկայում Որակավորումների ազգային շրջանակի (ՈԱՇ) գործնական կիրառության ապահովելիությամբ: Որակավորումների ոլորտային շրջանակները (ՈՈՇ) տարբեր մասնագիտական ոլորտների համար նախատեսված յուրօրինակ անցումային կապակցող գործիք կհանդիսանան ՈԱՇ-ի և մասնագիտական բնագավառի ու կրթական ծրագրի միջև: Առայսօր բուհերը խիստ սահմանափակ հնարավորություններ են ունեցել մշակելու ժամանակին համահունչ նոր և ճկուն կրթական ծրագրեր, որոնք կբավարարեին առկա արագ փոփոխվող աշխատաշուկայի պահանջներին: Հետևաբար, պարզ և հստակ ծրագրային ուղենիշներ ապահովելու համար պահանջվում են ճկուն, մասնագիտական ոլորտներին հատուկ ՈՈՇ-ներ, որոնք ոչ թե կսահմանեն, թե ինչ պետք է ուսուցանվի որակավորումը ստանալու համար, այլ՝ թե ինչ պետք է գիտենա և կարողանա անել որակավորում ստացողը ուսումնառության ավարտին: Ուստի, ՈՈՇ-ը կսահմանի ՈԱՇ-ին համապատասխան կոնկրետ մասնագիտական ոլորտի համար անհրաժեշտ գիտելիքի, կարողությունների և հմտությունների նվազագույն լրակագումը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Բարձրագույն կրթության համակարգը կունենա ուսումնական վերջնարդյունքներով կրթական ծրագրերի վերանայման համար անհրաժեշտ մի գործիք, որը կխթանի բուհերի կողմից տրամադրվող կրթության որակի բարձրացմանը և բուհերի արդյունավետությանը, ինչպես նաև կնպաստի շրջանավարտների մրցունակությանը տեղական և միջազգային աշխատաշուկաներում:</p>
143.	<p align="center">Բնագիտական և ինժեներական ոլորտում բուհ-գիտահետազոտական ինստիտուտ-գործատու գիտակրթական կլաստերների մոդելների տարբերակների մշակում</p> <p>1. Գիտակրթական կլաստերների ձևավորման անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գիտակրթական կլաստերների ձևավորման նպատակն է խթանել տարբեր բուհերի և բարձրագույն կրթական ծրագրեր իրականացնող այլ կազմակերպությունների, գիտական ու գիտահետազոտական հիմնարկների և գործարար ոլորտի առևտրային կազմակերպությունների ու այլ շահառուների համագործակցությունը՝ միտված իր բոլոր անդամների ռեսուրսների համատեղ և արդյունավետ օգտագործմանը, հետազոտական և ինովացիոն ծրագրերի համատեղ իրականացմանը, բարձրագույն կրթության որակի բարձրացմանն ու մասնագետների կողմնորոշմանը դեպի գործարար ոլորտի և արտադրության արդի հիմնախնդիրներ, կիրառական նշանակությամբ գիտական և գիտատեխնիկական խնդիրների համատեղ առաջադրմանն ու լուծմանը և ստացված արդյունքների ներդրմանը:</p> <p>2. Գիտակրթական կլաստերների մոդելների կիրառման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Որպես վերջնաարդյունք ակնկալվում է ձևավորվող մոդելների միջոցով խթանել որակյալ և պահանջված մասնագետների պատրաստումը, գիտություն-արտադրություն կապերի զարգացումը, տնտեսության մեջ գիտելիքահեն արտադրության հիմնումը և գիտական արտադրանքի առևտրայնացումը, նոր աշխատատեղերի ստեղծումը, տնտեսության աշխուժացումը և բնակչության կենսամակարդակի բարձրացումը:</p> <p align="center">ՀՀ մշակույթի նախարարություն</p>
144.	<p align="center">Մշակութային ժառանգության ոլորտում մշակութային նոր ծառայությունների ներդրում և կիրառում՝ տնտեսական բաղադրիչի մեծացմամբ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Գերակա խնդրի նպատակն է ստեղծել նպաստավոր պայմաններ գրականության տարածման,</p>

	<p>դասական և ժամանակակից ստեղծագործությունների հանրահռչակման, հասարակության մեջ ընթերցանության արմատավորման համար: Այսօր այս բնագավառում մշակութային քաղաքականության անկյունաքարը պետք է լինի Պետական պատվերով, աջակցությամբ և մասնավոր հրատարակիչների կողմից արտադրված գրականության տարածման խթանումը, դրան հաղորդակցվելու և ձեռք բերելու մատչելիության ապահովումը: Այս գործընթացի կազմակերպման համար լավագույն քայլը գրավաճառ ցանցի ընդլայնումն է, ինչպես Երևանի տարբեր համայնքներում, այնպես էլ ՀՀ տարբեր մարզերում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ապահովվում է գրող-ընթերցող կապը, ստեղծվում է նպաստավոր միջավայր ընտանեկան գրադարանների հարստացման ավանդույթը վերականգնելու համար, խթանվում է դասական և ժամանակակից հայկական և արտասահմանյան գրականության հանրահռչակումը, երիտասարդության շրջանում գրական ճաշակի ձևավորումը: Գրախանութների ցանցի ընդլայնման շնորհիվ կհեշտանա պետական պատվերով և աջակցությամբ տպագրվող գրականության, ինչպես նաև՝ ժամանակակից հրատարակիչների արտադրանքի տարածումը, մյուս կողմից էլ հանրապետության տարբեր մարզերի բնակիչների համար կապահովվի գրականության ձեռքբերման մատչելիությունը:</p>
145.	<p>Մշակութային ժառանգության ոլորտում տեղեկատվական հասանելիության և մատչելիության ապահովում հուշարձանային համալիրներում/տարածքներում տեղեկատվական վահանակ-ցուցանակների (QR) տեղադրում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի նպատակն է ապահովել մշակութային ժառանգության վերաբերյալ առկա տեղեկատվության մատչելիությունը, խթանել մշակութային ժառանգության պահպանության, ուսումնասիրման, հրատարակման և հանրահռչակման բնագավառի զարգացումը, ստեղծել նպաստավոր պայմաններ երիտասարդության մեջ մշակութային ժառանգության վերաբերյալ գիտելիքների ամրագրման, ճանաչողության մեծացման համար: Նպատակն իրականացնելու լավագույն և արդիական եղանակը մշակութային ժառանգության թվայնացման գործընթացի շարունակական իրականացումն է: Հուշարձանային համալիրներում և հուշարձանների մոտ տեղեկատվական ցուցանակների անբավարարությունը. Նախկինում հուշարձանների տարածքներում տեղադրված են եղել երկու լեզվով և միայն հուշարձանի անվանումը ներառող վահանակներ: Ներկայումս զբոսաշրջության զարգացման արդի պահանջներին համահունչ անհրաժեշտ է հուշարձանները ներկայացնող վահանակները պատրաստել եռալեզու՝ QR կոդերով.</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի լուծման դեպքում կապահովվի մշակութային ժառանգության վերաբերյալ մեկ միասնական տեղեկատվական դաշտ, հնարավոր կլինի մեկ ընդհանուր շտեմարանում հաղորդակցվել մշակութային արժեքների վերաբերյալ թվային տվյալներին, կստեղծվեն նպաստավոր պայմաններ հետազոտողների համար հետագա ուսումնասիրություններն առավել դյուրին կազմակերպելու համար: Խնդրի իրականացման ընթացքում նախատեսվում է միասնական նմուշի (եռալեզու) տեղեկատվական վահանակ-ցուցանակների մշակում, ինչպես նաև ֆինանսավորման պարագայում՝ տեղադրում QR կոդերով:</p> <p>Արդյունքում կրթարձանա հուշարձանների հանրահռչակման, հասարակության և զբոսաշրջիկների տեղեկացվածության մակարդակը:</p>
146.	<p>Հայաստանում կինոարտադրության զարգացմանն ուղղված կառավարման ժամանակակից մոդելի ներդրում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի նպատակը նպաստավոր պայմանների ստեղծումն է Հայաստանի Հանրապետությունում կինոարտադրության, մասնավորապես ազգային կինոյի զարգացման համար՝</p>

	<p>կինոարտադրությունը խրախուսող տարատեսակ մեխանիզմների ներդրմամբ: Դրանցից կարևորն է համարվում կինոարտադրության կառավարման ժամանակակից մոդելի ներդրումը, որը հնարավորություն կտա իրականացնելու կինեմատոգրաֆիայի ոլորտում իրավահարաբերությունների կարգավորման և ոլորտի զարգացմանն ուղղված մի շարք ծրագրեր: Համընդհանուր բարեփոխումները, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների զարգացումը և ոլորտի զարգացման առկա մարտահրավերները լրացուցիչ անհրաժեշտություն են առաջացրել վերանայելու մշակութային պետական քաղաքականության մոտեցումները և իրավահարաբերությունների կարգավորումը: Նախատեսվում է ստեղծել «Ֆիլմ հանձնակատար» մոդելը, որը արդյունավետ գործում է աշխարհի ավելի քան 140 երկրում: Այն ապահովելու է կինեմատոգրաֆիայի ոլորտի արդյունավետ համակարգի կայացումը՝ ներկայացնելով կինեմատոգրաֆիայի ոլորտում գործունեություն իրականացնող տնտեսվարող սուբյեկտների շահերը՝ այդպիսով հանդիսանալով միջնորդ վերջիններիս և կինեմատոգրաֆիայի ոլորտը կանոնակարգող մարմինների միջև:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում կզարգանա ազգային կինոարտադրությունը, կառավարման ժամանակակից մոդելի ներդրմամբ կինեմատոգրաֆիստների համար կգործի ծառայությունների մատուցման մեկ պատուհան սկզբունքը, կխթանվեն նոր ենթակառուցվածքների՝ մասնավորապես կրթական հաստատությունների, ֆիլմարտադրության ստուդիաների, ֆիլմարտադրության սպասարկող կառույցների ստեղծման գործընթացները:</p>
<p>147.</p>	<p>Ժամանակակից հայ կերպարվեստի հանրահռչակման և զարգացման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) 2018 թվականին իրականացվող միջոցառումներն ու գործընթացները նպատակաուղղված կլինեն Հայաստանում հայ ժամանակակից կերպարվեստի զարգացմանն (նպատակային միջոցառումների կազմակերպման միջոցով) ու միջազգային հարթակներում (քիենալեներ, տրիենալեներ պլեներներ) վերջինիս նորովի ներկայացմանն ու հանրահռչակմանը, հայ ժամանակակից անվանի արվեստագետների ստեղծագործական գործունեության արժևորմանն ու երիտասարդ ստեղծագործողների ներուժի զարգացմանը (անհատական ցուցահանդես, սեմինարներ, պատկերագրքերի հրատարակում), նոր ցուցադրությունների, մշակութային նոր արտադրանքի ստեղծման միջոցով հայ կերպարվեստի հանդեպ հետաքրքրության առաջացմանը, հանրության գեղագիտական ճաշակի բարձրացմանը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ակնկալվում է ապահովել հայ կերպարվեստի հանրահռչակումը. - արտերկրում միջազգային հեղինակավոր հարթակներում հայ ժամանակակից արվեստի ներկայացմամբ, - Հայաստանում նպատակային միջոցառումների կազմակերպմամբ: Իրականացվող միջոցառումները կնպաստեն ստեղծագործական ներուժի խթանմանը, ցուցադրական տարածքների ընդլայնմանն ու արդիականացմանը, թանգարանային ֆոնդերի համալրմանը՝ հայ ժամանակակից (այդ թվում երիտասարդ) նկարիչների ստեղծագործություններով, նոր ցուցադրումների, մշակութային նոր արտադրանքի ստեղծմանը:</p>
<p>148.</p>	<p>Հայ պարարվեստի զարգացում և հանրահռչակում Ժամանակակից հայ պարարվեստի հանրահռչակման և զարգացման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) 2018 թվականին իրականացվող միջոցառումներն ու գործընթացները նպատակաուղղված կլինեն Հայաստանում նպատակային միջոցառումների կազմակերպման միջոցով հայ ազգային պարի վերարժևորմանն ու նորովի ներկայացմանը, տարազների պատրաստմանը, հայ ժամանակակից պարարվեստի զարգացմանն ու միջազգային հարթակներում ներկայացմանն ու հանրահռչակմանը, երիտասարդ պարուույցների մասնագիտական ունակությունների զարգացմանը, նոր պարային ծրագրերի</p>

	<p>ստեղծման միջոցով հայ պարարվեստի հանդեպ հանրության հետաքրքրության առաջացմանը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի կատարման արդյունքում նախատեսվում է իրականացնել պարային նոր բեմադրություններ, նպատակային միջոցառումներ, որոնց արդյունքում ակնկալվում է հայկական պարարվեստի հանրահռչակումը, պարային համույթների խաղացանկի համալրումը, հայկական պարարվեստի՝ միջազգային ասպարեզում մրցունակության ապահովումը, հանդիսատեսի քանակական և որակական ցուցանիշների բարձրացումը:</p>
149.	<p>Մարզերում մշակութային ծառայությունների համաչափության, մատչելիության և հասանելիության ապահովում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի նպատակն է ՀՀ մարզերում և համայնքներում մշակույթի զարգացման բարենպաստ միջավայրի, պետության մշակութային կյանքին քաղաքացու մասնակցության իրավունքի, բնակչության բոլոր շերտերի համար մշակույթի և ժամանակակից արվեստի, մշակութային արտադրանքի և ծառայությունների հասանելիության և մատչելիության ապահովումը, մշակութային ապակենտրոնացումն ու մարզերում մշակութային կյանքի աշխուժացումը, մշակութային նոր ենթակառուցվածքների ստեղծման և առկա ենթակառուցվածքների արդիականացման գործընթացների խթանումը, ազգաբնակչության մշակութային-ժամանցային սպասարկման որակի բարելավումը:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում կմեծանա մշակութային արտադրանքի և ծառայությունների հասանելիությունը, կապահովվի մշակույթի համաչափ զարգացումը, մշակութային ծառայությունների արդյունավետությունն ու բազմազանությունը, կստեղծվի անհատի և հասարակության աճող պահանջներին համապատասխանող մշակութային միջավայր, մարզերում կխթանվեն մշակութային նոր ենթակառուցվածքների ստեղծման և առկա ենթակառուցվածքների արդիականացման գործընթացները, կհանրահռչակվի մշակույթի ոլորտի աշխատողների, արվեստագետների, ստեղծագործական միավորումների գործունեությունը:</p>
150.	<p>Օտարերկրյա պետություններում հայկական մշակույթի հանրահռչակում և Հայաստանում համաշխարհային մշակույթի ներկայացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի նպատակն է միջազգային համագործակցության ոլորտում պետական քաղաքականության ուղղությունների զարգացումը՝ հայ մշակույթի ներկայացումը արտերկրում, քաղաքակրթական ցուցահանդեսների և այլ լայնամասշտաբ միջոցառումների միջոցով տեղորոշումն ու հանրահռչակումը, արտերկրի մշակույթների ներկայացումը Հայաստանում՝ փոխադարձության սկզբունքով, Հայաստանի ինտեգրումը միջազգային մշակութային կազմակերպություններին, ինչպես նաև լեզվամշակութային ինքնության կորստի կանխումը:</p> <p>Մշակույթի ոլորտում միջազգային համագործակցությունը միտված է նաև մշակութային երկխոսության, հանդուրժողականության զարգացման, երկկողմ և բազմակողմ հարաբերությունների ընդլայնմանն ու խորացմանը, դրանց ներդաշնակ համադրմանը, աշխարհում հայ մշակույթի նպատակաուղղված քարոզչության իրագործմանը, համաշխարհային մշակույթը Հայաստանի հանրության լայն շերտերի համար մատչելի դարձնելու գործընթացների ապահովմանը, համատեղ և համաֆինանսավորվող ծրագրերի ավելացմանը, մշակութային ծառայությունների քանակի և որակի բարձրացմանը, դրանց հասանելիության ապահովմանը, ինչպես նաև մշակույթի ոլորտում ներդրումների ներգրավմանը:</p> <p>Միջմշակութային բազմազանության ապահովման կարևորագույն գործոններից է նաև այլալեզու սպառողի պահանջներին համապատասխան մշակութային գործունեության իրականացումը, որի համատեքստում Հայաստանում ներկայացվում է տարբեր պետությունների և ժողովրդների մշակույթը թատերական ներկայացումների, ցուցահանդեսների, երաժշտական կատարումների միջոցով: Միաժամանակ, դրամաշնորհային ծրագրի միջոցով աջակցություն կցուցաբերվի</p>

արտասահմանյան այն հրատարակչություններին, որոնք մասնակի աջակցությամբ պատրաստ են իրենց երկրում իրենց լեզվով հրատարակել հայ դասական կամ ժամանակակից գրականություն: Միջոցառումներին զուգահեռ կազմակերպվում են նաև մշակութային հեղինակավոր գործիչների վարպետության դասընթացներ, որոնք հնարավորություն են ընձեռում հիմնականում երիտասարդ մասնագետներին հղկելու իրենց մասնագիտական կարողությունները:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման արդյունքում ապահովվում է միջմշակութային երկխոսությունը՝ ապահովվում է Հայաստանի մշակութային գործիչների և արվեստագետների մասնակցությունը տարբեր երկրներում կազմակերպված միջազգային միջոցառումներին և հակառակը, նոր հիմքեր և հնարավորություններ են ստեղծվում ստեղծագործողների միջև ուղիղ կապերի հաստատման համար, ինչպես նաև նպաստավոր պայմաններ՝ համաշխարհային նշանակության հայկական մշակութային արժեքների և միջազգային ճանաչում ունեցող հայ մտավորականների ստեղծագործական ներուժի հանրահռչակման համար:

Հայաստանի հանրությունը հնարավորություն կունենա ծանոթանալու տարբեր երկրների մշակույթներին ու պատմությանը, ավանդույթներին, ժամանակակից արվեստի տարբեր դրսևորումներին, միևնույն ժամանակ՝ փոխադարձաբար ներկայացնելու սեփական հարուստ նյութական և ոչ նյութական մշակութային ժառանգությունը: Բարձրացվում է հայաստանյան ծրագրերում օտարազգի մասնակիցների ներգրավվածության մակարդակը, և որպես արդյունք, ընդլայնվում է մշակութային բազմազանության ներթափանցումը: Երիտասարդ մասնագետները ստանում են անհրաժեշտ գիտելիքներ, որոնք հույժ կարևոր են հետագա գործունեության և միջազգային հարթակ դուրս գալու համար: Իրականացվելիք միջոցառումներով կխթանվի նաև ավանդական մշակույթների կենսունակությունը և ընկալունակությունը, որի արդյունքում կընդլայնվեն մշակութային քաղաքականության գործառնությունների շրջանակները՝ ընդգրկելով ազգային կյանքի տարբեր ոլորտներ (սոցիալական, առողջապահական, կրթական և այլն):

Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն

151.

Սոցիալական աշխատանքի ինստիտուտի կայացումը՝ որպես սոցիալական պաշտպանության նախաձեռնողական քաղաքականության նախադրյալների ձևավորման հիմքի վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

ՀՀ կառավարության 2017 թ. հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշմամբ հաստատված և ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից հավանության արժանացած ՀՀ կառավարության ծրագրի համաձայն՝ աշխատանք և սոցիալական քաղաքականության ոլորտի հիմնական ուղղություններից է ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների համակարգի ներդրմամբ անցումը դեպի սոցիալական պաշտպանության նախաձեռնողական քաղաքականություն: Կարևորվում է նաև սոցիալական աշխատանքի ինստիտուտի կայացումը և զարգացումը, համայնքային ներուժի ներգրավմամբ՝ տարածքային համաչափ զարգացման նպատակով՝ տեղական սոցիալական ծրագրերի մշակումն ու սոցիալական ծառայությունների տրամադրման այլընտրանքային մեխանիզմների ներդրումը:

«Սոցիալական աջակցության մասին» ՀՀ օրենքի 39-րդ հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված է, որ սոցիալական աշխատող կարող է լինել բարձրագույն կրթություն ունեցող և «Սոցիալական աշխատանք» մասնագիտության հատուկ ուսուցման դասընթացներ ավարտած, համապատասխան վկայական ստացած անձը:

«Սոցիալական աջակցության մասին» ՀՀ օրենքի 17-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ ենթակետով սահմանված է, որ տարածքային մարմինը Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված դեպքում և կարգով՝ մասնակցում է մարզի, իր սպասարկման տարածքի համայնքների տեղական սոցիալական ծրագրերի մշակման և իրականացման աշխատանքներին: Նույն օրենքի 24-րդ հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն՝ համայնքի ղեկավարը ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների համալիր կենտրոններում տեղակայված տարածքային մարմնի մասնագիտական աջակցությամբ կազմակերպում է համայնքի սոցիալական կարիքների գնահատման հիման վրա տեղական սոցիալական ծրագրերի մշակման, ընդունման և դրանց իրականացման գործընթացը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է հետևյալ արդյունքը՝

1) սոցիալական աջակցության բնագավառում իրականացվող աշխատանքները դնել պրոֆեսիոնալ հիմքերի վրա: Սոցիալական աջակցության համակարգում նախատեսվում է, որ աշխատելու են «սոցիալական աշխատող» որակավորում ունեցող անձինք: Կատարելագործվում է սոցիալական աշխատողների մասնագիտական գիտելիքների որակավորման գործող ընթացակարգը, մասնավորապես՝ սոցիալական աշխատողների որակավորման կրեդիտային սանդղակի նախագծի մշակում, համայնքի սոցիալական աշխատողների վերապատրաստման կազմակերպում և համապատասխան վկայականի տրամադրում, որը հնարավորություն կտա նաև բարձրացնել տրամադրվող սոցիալական ծառայությունների որակը: Գնահատելով սոցիալական աշխատողների վերապատրաստումների կարիքները, հնարավորություն է ստեղծվում անհրաժեշտ միջոցառումներ ձեռնարկել առավել որակյալ, հասցեական, թիրախային սոցիալական ծառայությունների՝ փաթեթով տրամադրման համար, որը նաև կրեդիտ սոցիալական ծառայությունների տրամադրման ծախսարդյունավետության բարձրացմանը: Միաժամանակ սոցիալական դեպքի վարման ընթացքում համայնքում գործող սոցիալական աշխատողի առկայությունը կթեթևացնի ծախսերը:

2) «Սոցիալական աջակցության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 20-րդ հոդվածով որպես սոցիալական աջակցության սկզբունք սահմանվել է նաև համագործակցությունը, մասնավորապես այն հիմնարար նշանակություն ունի ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների համակարգի գործարկման համար: Ինտեգրված սոցիալական ծառայությունները ներառում են նաև տեղական սոցիալական ծրագրեր կազմելը և իրականացնելը:

Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է պետություն-համայնք-մասնավոր հատված համագործակցությամբ ներդրումների իրականացում, որոնք ուղղված կլինեն համայնքային ծառայությունների մատուցմանը: Տվյալ համայնքը սպասարկող սոցիալական աջակցության տարածքային մարմնի սոցիալական աշխատողի և համայնքի սոցիալական աշխատողի համագործակցությամբ տեղական սոցիալական ծրագրերի մշակումը, հիմք ընդունելով համայնքի գնահատված սոցիալական կարիքները, կրեդիտ ՀՀ մարզերի սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրերում սոցիալական ուղղվածության նպատակային ենթածրագրերի թվաքանակի ավելացման, ինչպես նաև տարածքային համաչափ զարգացման աջակցությամբ:

Միաժամանակ, սոցիալական պաշտպանության ոլորտում պարենի (ֆուդբանկի) ձևավորումը՝ որպես այլընտրանքային մեխանիզմի տեսակ հնարավորություն կտա բանավոր, գրավոր դիմումներից, ահազանգերից, զանգվածային լրատվության միջոցների հրապարակումներից, ինչպես նաև այլ աղբյուրներից ստացված՝ կյանքին և առողջությանը վտանգ սպառնացող հանգամանքների մասին վկայող տվյալներ ստանալու դեպքում, այդ իրավիճակում հայտնված անձանց (ընտանիքներին) արագ և արդյունավետ օգնություն կազմակերպել՝ փորձական ծրագրի շրջանակներում, որը կրեդիտ նաև սոցիալական դեպքի վարման գործընթացի կազմակերպման արդյունավետության բարձրացմանը:

152.

Երեխայի իրավունքների պաշտպանության համակարգի բարելավման վերաբերյալ

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Խնդիրը բխում է ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշման հավելվածի 4-րդ բաժնի 4.2-րդ գլխի 3-րդ կետի 1-ին, 2-րդ, 3-րդ և 4-րդ ենթակետերի պահանջներից, ինչպես նաև ՀՀ կառավարության 2017 թվականի հուլիսի 13-ի նիստի «Հայաստանի Հանրապետությունում երեխայի իրավունքների պաշտպանության 2017-2021 թվականների ռազմավարական ծրագրին և երեխայի իրավունքների պաշտպանության 2017-2021 թվականների ռազմավարական ծրագրի իրականացման միջոցառումների ժամանակացույցին հավանություն տալու մասին» N 30-Ն արձանագրային որոշմամբ նախատեսված միջոցառումներից և պայմանավորված է Հայաստանի Հանրապետությունում երեխաների պաշտպանության ոլորտում իրականացվող բարեփոխումներով՝ երեխաների խնամքի հաստատություններ երեխաների մուտքի կանխարգելմամբ և այդ հաստատություններում երեխաների թվի նվազեցմամբ, ինչպես նաև խնամքի տրամադրման այլընտրանքային սոցիալական

ծառայությունների ցանցի զարգացման անհրաժեշտությամբ:
 Գործընթացի նպատակը կյանքի դժվարին իրավիճակում հայտնված երեխաների կյանքի որակի բարելավումը, երեխայի՝ ընտանիքում ապրելու իրավունքի, երեխայի և նրա ընտանիքի սոցիալական պաշտպանության երաշխիքների, այդ թվում՝ ընտանեկան բռնության կանխարգելման ապահովումը, ինչպես նաև հաշմանդամություն ունեցող, մասնավորապես, 0-6 տարեկան երեխաների խնդիրների հայտնաբերումը, կանխարգելումը և վաղ միջամտությունն է:
 ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության համակարգում գործում է երեխաների շուրջօրյա խնամքի բնակչության սոցիալական պաշտպանության 11 հաստատություն, որից 6-ը՝ երեխաների շուրջօրյա խնամքի բնակչության սոցիալական պաշտպանության ընդհանուր և հատուկ (մասնագիտացված) հաստատություններ (մանկատներ) են, իսկ 5-ը՝ երեխաների խնամքի գիշերօթիկ հաստատություններ: Վերջիններիս գործունեության նպատակը ընտանիքների անապահովության գնահատման համակարգում հաշվառված, սոցիալապես անապահով ընտանիքի երեխաների խնամքի և դաստիարակության կազմակերպումն էր: Վերջին տարիներին մոնիթորինգային դիտարկումներով պարզվում է, որ այդ հաստատություններում խնամվող երեխաների մի մասը, պայմանավորված հաստատության գտնվելու վայրով, հնարավորություն ունեն գիշերելու տանը (ընտանիքում)՝ շարունակելով տվյալ հաստատությունում ստանալ աջակցության ծառայություններ:
 Հաշվի առնելով նշվածը, ինչպես նաև այն հանգամանքը, որ հանրապետությունում դեռևս բավարար չեն երեխաներին և նրանց ընտանիքներին սոցիալական աջակցության ծառայություններ տրամադրող կառույցները, նպատակահարմար է գործող հաստատությունները վերակազմակերպել այլընտրանքային ծառայություններ տրամադրող կառույցների:
 Նոր ստեղծվող կառույցները կյանքի դժվարին իրավիճակում հայտնված երեխաներին և ընտանիքներին, ըստ գնահատված կարիքների, կտրամադրեն մասնագիտական ծառայություններ, այդ թվում՝ աջակցություն հաշմանդամություն ունեցող երեխաներին և նրանց ընտանիքներին, ինչպես նաև ընտանեկան բռնության ենթարկված անձանց և նրանց ընտանիքի անդամներին:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է ապահովել երեխայի՝ ընտանիքում ապրելու իրավունքի իրացումը, շուրջօրյա խնամքի հաստատություններում խնամվող երեխաների թվի նվազեցումը, այլընտրանքային ծառայությունների ցանցի զարգացումը, երեխաների պաշտպանության ոլորտում իրականացվող քաղաքականության համապատասխանեցումը միջազգային չափանիշներին:
 Կվերակազմակերպվեն և կբեռնաթափվեն նախարարության համակարգի բնակչության սոցիալական պաշտպանության հաստատությունները (Բյուրեղավանի երեխաների խնամքի և պաշտպանության գիշերօթիկ հաստատություն, Վանաձորի երեխաների խնամքի և պաշտպանության թիվ 1 գիշերօթիկ հաստատություն, Գյումրու երեխաների խնամքի և պաշտպանության թիվ 1 գիշերօթիկ հաստատություն, Գյումրու երեխաների խնամքի և պաշտպանության թիվ 2 գիշերօթիկ հաստատություն, Դիլիջանի երեխաների խնամքի և պաշտպանության թիվ 1 գիշերօթիկ հաստատություն): դրանցում խնամվող երեխաները կվերադառնան կենսաբանական ընտանիքներ, կստեղծվեն կյանքի դժվարին իրավիճակում հայտնված երեխաներին և ընտանիքներին սոցիալ-վերականգնողական ծառայություններ տրամադրող այլընտրանքային կառույցներ: Ինչպես նաև շուրջօրյա խնամքի կարիք ունեցող երեխաների հետագա խնամքը կկազմակերպվի փոխարինող ընտանիքներում, (խնամակալի, հոգաբարձուի, խնամատար ծնողի), իսկ դրա անհնարինության դեպքում՝ շուրջօրյա խնամք տրամադրող փոքր տներում: Կավելացվի խնամատար ընտանիքների թիվը, ինչպես նաև միջոցներ կտրամադրվեն հաստատություններ երեխաների մուտքի կանխարգելման ծրագրերին:

153.	<p>Բժշկասոցիալական փորձաքննության համակարգի արմատական փոփոխություններ և հաշմանդամության գնահատման նոր մոդելի ներդրման շարունակականությունն ապահովելուն ուղղված ընթացակարգերի ապահովման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p>
------	--

Հաշմանդամություն ունեցող անձանց սոցիալական ներառմանն ուղղված բարեփոխումները հիմնված են «Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների մասին» ՄԱԿ-ի 2006թ. Կոնվենցիայի (այսուհետև՝ կոնվենցիա) պահանջների վրա, որը Հայաստանի Հանրապետությունը վավերացրել է 2010 թվականին:

Բարեփոխումներն ուղղված են բժշկասոցիալական փորձաքննության գործընթացի արմատական փոփոխություններին, մասնավորապես հաշմանդամության գնահատման մոդելի վերանայմանը: Նոր մոդելի մշակման պահանջն ամրագրված է ՀՀ կառավարության 2014 թ. հունվարի 9-ի N 1 արձանագրային որոշմամբ հավանության արժանացած «Անձի բազմակողմանի գնահատման Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության ֆունկցիաների միջազգային դասակարգման (այսուհետև՝ ԱՀԿ ՖՄԴ) սկզբունքների վրա հիմնված հաշմանդամության սահմանման մոդելի ներդրման» հայեցակարգում: ՀՀ էկոնոմիկայի 2014 թ. դեկտեմբերի 19-ի N 1139-Ն հրամանով ֆունկցիոնալության, հաշմանդամության և առողջության դասակարգիչը հաստատվել է որպես ազգային ստանդարտ:

Նոր մոդելը հնարավորություն է տալիս առավել օբյեկտիվ և բազմակողմանի գնահատել անձի կարողությունները և սահմանել հաշմանդամությունը հաշվի առնելով, ոչ միայն նրա առողջական խնդիրը, այլև սոցիալական, կարողությունը, այլև այն միջավայրային գործոնները, որոնք այս կամ այն կերպ ազդում են նրա գործունեության վրա: Մոդելի ներդրման հիմնական նպատակն է՝ անձի բազմակողմանի գնահատված կարիքներին համարժեք վերականգնողական ծառայությունների մատուցումը:

Հաշմանդամության սահմանման նոր մոդելի ներդրմանն ուղղությամբ 2015-2016թթ. ընթացքում մշակվել են հաշմանդամության սահմանման նոր չափորոշիչներ՝ հիմնված ԱՀԿ ՖՄԴ սկզբունքների վրա: Համապատասխան իրավական հենքի ստեղծումից, հաշմանդամության սահմանման համար որոշում կայացնելու գործընթացի ինքնաշխատ էլեկտրոնային համակարգի ստեղծումից և բժիշկ-փորձագետների ռեեստրի ձևավորումից հետո հնարավոր կլինի նոր մոդելը փորձնական կիրառել առաջին անգամ բժշկասոցիալական փորձաքննության համար դիմած անձանց նկատմամբ: Այս գործընթացի առանցքում լինելու է անձի կարիքների բազմակողմանի գնահատման հիման վրա վերականգնողական անհատական ծրագրերը: Նոր մոդելի շրջանակներում հաշմանդամ չճանաչված անձանց կտրամադրվի անհատական վերականգնողական ծրագիր՝ համապատասխան ծառայություն ստանալու համար: Առաջին փուլի ավարտից հետո կիրականացվի վերլուծություն՝ ֆինանսական գնահատական տալու նպատակով: Փորձնական կիրառման ամբողջական արդյունքների վերլուծության հիման վրա կմշակվեն առաջարկություններ մոդելի ամբողջական ներդրման համար:

Նոր մոդելի արդյունավետ կիրառումն ապահովելու նպատակով անհրաժեշտ է ունենալ հստակ և հավաստի տեղեկատվություն անձի առողջական վիճակի (ախտորոշման), իրականացված ախտորոշիչ, բուժական և վերականգնողական միջոցառումների արդյունքների վերաբերյալ: Ըստ այդմ, նախատեսվում է խնդրո առարկա տեղեկատվությունը ստանալ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2012 թվականի հոկտեմբերի 25-ի N 43 արձանագրային որոշման N 1 հավելվածով նախատեսված առողջապահության ոլորտի միասնական էլեկտրոնային տեղեկատվական համակարգից՝ ինքնաշխատ եղանակով:

Նոր մոդելի փորձնական կիրառումը հաջողությամբ իրականացնելու նպատակով անհրաժեշտ է նաև գործընթացում ներգրավված մասնագետների վերապատրաստումների կազմակերպում:

Բժշկասոցիալական փորձաքննության համակարգի արմատական փոփոխություններ և հաշմանդամության գնահատման նոր մոդելի ներդրմանն ուղղված քայլերի համար ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ հատկացումների անհրաժեշտություն չկա:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

- 1) բժշկասոցիալական փորձաքննության նոր համակարգի ձևավորում,
- 2) հաշմանդամության սահմանման գործընթացում նոր մոդելի փորձնական կիրառման հիման վրա վերլուծությունների իրականացում և մոդելի ներդրման համար առաջարկությունների ներկայացում,
- 3) նոր մոդելով գնահատման արդյունքում վերականգնողական անհատական ծրագրերի հիման վրա լիարժեք վերականգնողական ծրագրերի իրագործման հենքի ստեղծում:

154. **Սոցիալական պաշտպանության ոլորտում իրականացվող ծրագրերի և մատուցվող ծառայությունների մշտադիտարկման և գնահատման (ՄԳ-) համակարգի ներդրման վերաբերյալ**

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Սոցիալական պաշտպանության ոլորտում իրականացվող բարեփոխումների համատեքստում, ինչպես նաև հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ՀՀ պետական բյուջեի ծախսերի շուրջ 30 տոկոսն ուղղվում է սոցիալական պաշտպանության ոլորտին, ուստի խիստ կարևորվում է մշտադիտարկման և գնահատման ամբողջական համակարգի առկայությունը: Գերակա խնդիրը բխում է նաև ՀՀ կառավարության 2017թ. հունիսի 19-ի N646-Ա որոշման հավելվածի 4-րդ բաժնի 4.2 գլխի 8-րդ կետի 1-ին և 3-րդ ենթակետերի դրույթներից:

Սոցիալական պաշտպանության ոլորտում իրականացվող ծրագրերի (ծառայությունների) մշտադիտարկման և գնահատման համակարգի հիմնական նպատակներն են՝

- սոցիալական պաշտպանության ոլորտում վարվող քաղաքականության առաջնահերթությունները սահմանելու նպատակով առկա խնդիրների բացահայտումը,
- իրականացվող ծրագրերի արդյունավետության և հասցեականության բարձրացումը,
- շահառուների և այլ շահագրգիռ կողմերի ծրագրերից բավարարվածության աստիճանի գնահատումը,
- ՀՀ պետական բյուջեի միջոցների նպատակային օգտագործումը և կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցումը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Դեռևս 2013 թվականից սկսվել է մշտադիտարկման և գնահատման միասնական համակարգի ներդրման գործընթացը, որի շրջանակում մշակվել է ՀՀ սոցիալական պաշտպանության ոլորտում իրականացվող ծրագրերի (ծառայությունների) ՄԳ-ի համակարգի ներդրման հայեցակարգը, ինչպես նաև ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարի համապատասխան հրամանով հաստատվել է ծրագրերի ՄԳ-ի կարգը և մեթոդաբանությունը: Մշտադիտարկման և գնահատման գործընթացում մեթոդաբանության կիրառման և միջազգային փորձագետների հետ համագործակցության արդյունքում ՄԳ-ի կարգը և մեթոդաբանությունը լրամշակվել են և համապատասխան իրավական ակտով սահմանվել են ՄԳ-ի իրականացման հետևյալ հիմնական փուլերը՝

- ծրագրերի (ծառայությունների) մասին տեղեկանքների, ՄԳ-ի անձնագրերի և ցուցանիշների (քանակական և որակական) մշակում,
- համակարգում առկա տեղեկատվական շտեմարաններից քանակական ցուցանիշների առցանց ստացում, որակական ցուցանիշների հավաքագրման նպատակով ուսումնասիրությունների և հետազոտությունների իրականացում,
- ՄԳ-ի ցուցանիշների վերաբերյալ ստացված տեղեկատվության վերլուծություն և ծրագրերի գնահատում
- ամփոփի հաշվետվության կազմում և գնահատման արդյունքներով ի հայտ եկած խնդիրների և թերությունների լուծմանն ուղղված առաջարկությունների ներկայացում,
- ծրագրերի ՄԳ-ի արդյունքների հրապարակում:

Սոցիալական պաշտպանության ոլորտում իրականացվող ծրագրերի և մատուցվող ծառայությունների մշտադիտարկման և գնահատման համակարգի ներդրումը հնարավորություն կընձեռի համապատասխան բնագավառներում ՄԳ-ի արդյունքներով ներկայացված առաջարկությունների հիման վրա լրամշակել ծրագրերի կիրարկումն ապահովող իրավական ակտերը, բարձրացնել այդ ծրագրերի արդյունավետությունն ու հասցեականությունը, ապահովել շահառուների գնահատված կարիքներին համապատասխան ծառայությունների մատուցումը, ինչպես նաև կանխել հնարավոր կոռուպցիոն ռիսկերը:

Սոցիալական պաշտպանության ոլորտում իրականացվող ծրագրերի և մատուցվող ծառայությունների մշտադիտարկման և գնահատման համակարգի ներդրմանն ուղղված քայլերի համար

ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ հասկացումների անհրաժեշտություն չկա:

155.	<p>Գրամական վճարների նշանակման գործընթացների վերակազմակերպման վերաբերյալ</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) ՀՀ կառավարության 2017թ. հունիսի 19-ի N 646-Ա որոշմամբ հաստատված և ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից հավանության արժանացած ՀՀ կառավարության ծրագրի համաձայն՝ ՀՀ կառավարությունը կարևորելով կենսաթոշակների, նպաստների և այլ դրամական վճարների բնագավառում նպատակային, արդյունավետ և թափանցիկ կառավարման համակարգի առկայությունը՝ հիմնված «դրամի դիմաց առավելագույն արժեք» սկզբունքի վրա, նախատեսում է մինչև 2018 թվականի ավարտը վերակազմակերպել դրամական վճարների (բացառությամբ՝ ընտանեկան և սոցիալական նպաստները) նշանակման գործընթացները և քաղաքացիներին սպասարկելու գործառույթը տարանջատել որոշում ընդունելու գործառույթից (վարչարարությունից)՝ նպատակ ունենալով նվազեցնելու որոշումներ ընդունող անձնակազմի և շահառուների միջև շփումները՝ նպատակ ունենալով կենսաթոշակների, նպաստների և այլ դրամական վճարների (բացառությամբ՝ ընտանեկան և սոցիալական նպաստները) բնագավառում շարունակաբար նվազեցնել առկա ռիսկերը: Այդ փոփոխություններին համապատասխան անհրաժեշտ կլինի փոփոխություններ կատարել նաև ՀՀ կառավարության 2011 թվականի մայիսի 5-ի ««Պետական կենսաթոշակների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի կիրարկումն ապահովելու մասին» N 665-Ն որոշման մեջ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է, որ Երևան քաղաքում և Արագածոտնի մարզում տարածքային բաժինների (բացառությամբ՝ սոցիալական աջակցության տարածքային մարմինների) փոխարեն կստեղծվեն սպասարկման գրասենյակներ և նշանակման կենտրոններ: Կնշակվեն (ըստ անհրաժեշտության՝ կլրամշակվեն) և նշված վայրերում կփորձարկվեն կենսաթոշակ, նպաստ և դրամական այլ վճարներ (բացառությամբ՝ ընտանեկան և սոցիալական նպաստները) նշանակելու և վճարելու նոր ընթացակարգեր (փորձական ծրագիր):</p>
------	---

Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարություն

156.	<p>Քրեական պատիժների համակարգի արդյունավետության և պատժի նպատակայնության ապահովում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Զարգացած և զարգացող մի շարք երկրներում (որպես այլընտրանք) քրեական վերականգնողական արդարադատությունը ներկայումս ապահովում է առավել ճկուն հակազդում հանցագործությանը: Վերականգնողական արդարադատության սկզբունքներից բխում է, որ արդարադատության ոլորտում իրականացվող բարեփոխումները պետք է ենթադրեն ազատագրվման ավանդական գաղափարախոսությունից անցում դեպի վերասոցիալականացման և վերականգնողական արդարադատության գաղափարախոսությանը: Այս առումով հարկ է նշել, որ քրեակատարողական ոլորտում դեռևս արդիական են մնում կալանավորված և դատապարտված անձանց վերասոցիալականացման և հասարակությունում վերաինտեգրման խնդիրները: Հետևաբար, քրեակատարողական համակարգում իրավիճակը բարելավելու, ինչպես նաև քրեական պատիժների նպատակային իրագործումն առավել արդյունավետ դարձնելու համար որպես գերակա ուղղություններ անհրաժեշտ է առանձնացնել դատապարտյալների կալանավորված անձանց և դատապարտյալների, ինչպես նաև պրոբացիայի շահառուների զբաղվածության ապահովումը, կալանավորված անձանց և դատապարտյալների համար մասնագիտական կրթության նոր ծրագրերի ներդրումը, անազատության մեջ գտվող անձանց բժշկական օգնության և սպասարկման պայմանների բարելավումը, որոնք դրականորեն կանդրադառնան հանցանք կատարած անձանց սոցիալական վերաինտեգրման գործընթացի արդյունավետության բարձրացման վրա:</p>
------	---

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Անազատության մեջ գտնվող անձանց կրթական և զբաղվածության ապահովման պայմանների ստեղծումը կնպաստի հանցանք կատարած անձանց վերատոգիսականացմանը և կխթանի հասարակության մեջ նրանց վերախնտեգրմանը՝ այդպիսով հանգեցնելով կրկնահանցագործությունների նվազեցմանը:

157.

Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական հիմնարկներում բժշկական ծառայությունների արդիականացում (շարունակական)

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Կալանավորված անձանց և դատապարտյալների բժշկական ծառայությունների տրամադրման ընդհանուր կազմակերպումն ու վերահսկողությունն իրականացնում է ՀՀ արդարադատության նախարարության քրեակատարողական վարչությունը, իսկ քրեակատարողական հիմնարկներում բժշկական ծառայությունների տրամադրումն իրականացնում են հիմնարկների կառուցվածքային ստորաբաժանում հանդիսացող բժշկական սպասարկման կամ բժշկական մասնագիտացված բաժինները կամ բաժանմունքները կամ խմբերը: Քրեակատարողական համակարգում բժշկական օգնության և սպասարկման ծառայություններ են մատուցվում 12 քրեակատարողական հիմնարկում, այդ թվում՝ ՀՀ արդարադատության նախարարության «Դատապարտյալների հիվանդանոց» քրեակատարողական հիմնարկում: Քրեակատարողական հիմնարկներում առողջության առաջնային պահպանման գործող բաժանմունքները կամ միավորները, կախված քրեակատարողական հիմնարկների չափից և հիմնարկում պահվող անձանց թվից, հիմնականում ունեն մեկ բժիշկ (որպես կանոն՝ ընդհանուր պրակտիկայի բժիշկ), բուժքույրեր, բաժանմունքների պետեր: Որոշ քրեակատարողական հիմնարկներում գործում են նաև ստացիոնար (հիվանդանոցային) բաժանմունքներ: Քրեակատարողական հիմնարկների առողջության առաջնային պահպանման բաժիններն ունեն նյութատեխնիկական և կադրային խնդիրներ, որոնց լուծման համար անհրաժեշտ է համապատասխան բժշկական օգնության տրամադրման համար հատկացված սենյակների վերանորոգում և բժշկական սարքավորումների արդիականացում: Ընդհանուր առմամբ, քրեակատարողական հիմնարկների առողջության առաջնային պահպանման միավորներում առկա սարքավորումները գրեթե ամբողջապես ենթակա են փոխարինման, քանի որ մշակվածության հետևանքով վերջիններիս միջոցով որակյալ բուժօգնություն տրամադրել հնարավոր չէ:

Քրեակատարողական հիմնարկների բժշկական ծառայությունների բարելավման նպատակով անհրաժեշտ է ՀՀ արդարադատության նախարարության քրեակատարողական հիմնարկների անձնակազմի համար կազմակերպել եվրոպական չափանիշներին համապատասխան վերապատրաստման դասընթացներ՝ առողջապահության, մարդու իրավունքների, բժշկական էթիկայի, սանիտարահամաճարակային հսկողություն թեմաներով, ինչպես նաև մասնագիտացված բժշկագիտական դասընթացներ:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Քրեակատարողական հիմնարկներում բժշկական ծառայությունների արդիականացմամբ ազատությունից զրկված անձինք կստանան միջազգային չափանիշներին համապատասխան բժշկական օգնություն և սպասարկում՝ այդպիսով ապահովելով Սահմանադրությամբ և օրենքներով ամրագրված առողջության պահպանման և բժշկական օգնության իրավունքների երաշխավորմանը:

Եվրոպայի Խորհրդի կողմից իրականացվում է «Ամրապնդել առողջապահությունը և մարդու իրավունքների պաշտպանությունը Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական հիմնարկներում» ծրագիրը, որի շրջանակներում իրականացվելու է քրեակատարողական հիմնարկների բժշկական անձնակազմի վերապատրաստումը:

158. **Էլեկտրոնային արդարադատության գործիքների ներդրում և շարունակական զարգացում, Էլեկտրոնային եղանակով ծառայությունների մատուցման արդյունավետ մեխանիզմների նախատեսում**

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Էլեկտրոնային արդարադատության գործիքների ներդրման և շարունակական զարգացման, Էլեկտրոնային եղանակով ծառայությունների մատուցման արդյունավետ մեխանիզմներ նախատեսելու նպատակն է պետության գործունեության թափանցիկության ապահովումը, կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցումը, պետական մարմինների կողմից բնակչությանը մատուցվող ծառայությունների հասանելիության, որակի և արդյունավետության բարձրացումը: Էլեկտրոնային կառավարման ոլորտում ստեղծված բարենպաստ պայմանների շնորհիվ կբարձրանա քաղաքացիներին և բիզնես ոլորտին պետության կողմից մատուցվող ծառայությունների որակը, մատչելիությունն ու արդյունավետությունը: Պետական ծառայությունների մատուցման ոլորտում իրականացվող բարեփոխումների արդյունքում քաղաքացիների համար հնարավորություն կստեղծվի «մեկ պատուհանի» սկզբունքով ստանալ ծառայություններ՝ բացառելով մի քանի մարմիններ այցելելու անհրաժեշտությունը:

www.e-request.am էլեկտրոնային հարցումների միասնական հարթակի օգնությամբ քաղաքացիները կարող են առցանց եղանակով պետական մարմիններին ուղղել իրենց հարցումը, դիմումը կամ բողոքը և սահմանված ժամկետում ստանալ դրա պատասխանը ևս առցանց եղանակով:

Քրեակատարողական ծառայության e-Penitentiary էլեկտրոնային կառավարման համակարգի ներդրման շնորհիվ կապահովվի ՔԿՀ-ներում պահվող անձանց վերաբերյալ ամփոփ տեղեկատվության մշակումը, կալանավորված անձանց և դատապարտյալների վերաբերյալ իրականացվող գործառնությունների անցումը ամբողջությամբ էլեկտրոնային եղանակի, կներդրվի քրեակատարողական հիմնարկների աշխատակիցների գնահատման արդյունավետ գործիքակազմ: ՀՀ ԱՆ պրոբացիայի ծառայության e-probation էլեկտրոնային համակարգի օգնությամբ ՀՀ ԱՆ պրոբացիայի պետական ծառայության աշխատակիցները կարող են միասնական հարթակում մշակել և վարել պրոբացիայի շահառուների տվյալների շտեմարանը, ներդնել վիճակագրական գործիքներ և ներկայացնել առցանց հաշվետվություններ: e-Penitentiary էլեկտրոնային կառավարման համակարգի ներդրումն ու գործարկումը նախատեսվում է իրականացնել 2018 թվականի պետական բյուջեում «ՀՀ ԱՆ Քրեակատարողական հիմնարկների պահպանում» ծրագրի շրջանակներում և օրենքով չարգելված այլ աղբյուրներից ստացված միջոցներով:

Իրավաբանական անձանց պետական գրանցման գործընթացն ամբողջությամբ էլեկտրոնային եղանակով իրականացման մեխանիզմները հնարավորություն կընձեռեն քաղաքացիներին և բիզնես ոլորտի ներկայացուցիչների առցանց եղանակով՝ խնայելով սեփական միջոցներն ու ժամանակը իրականացնել բոլոր անհրաժեշտ գրանցումները:

«Թեժ գիծ» ծառայության էլեկտրոնային հարթակի ներդրման նպատակն է քաղաքացիների, կազմակերպությունների և այլ շահագրգիռ անձանց կողմից բարձրացված խնդիրներին, բողոքներին և հարցումներին էլեկտրոնային եղանակով ավելի օպերատիվ արձագանք ապահովելը:

Իրավական ակտերի նախագծերի հրապարակման միասնական www.e-draft.am կայքի արդիականացման նպատակն է կատարելագործել առկա www.e-draft.am կայքը՝ հաշվի առնելով շահագրգիռ պետական մարմինների, քաղաքացիական հասարակության ներկայացուցիչների կարծիքները և ներդնել միասնական հարթակ, որտեղ հրապարակվում են պետական մարմինների կողմից մշակվող նորմատիվ իրավական ակտերի նախագծերը՝ ապահովելով հասարակության մասնակցային գործընթացը պետության իրավաստեղծ գործունեությանը:

Հաշվի առնելով էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի զարգացումը ՀՀ-ում՝ անհրաժեշտություն է առաջացել արդիականացնել www.arlis.am իրավական տեղեկատվական

կայքը, ինչի արդյունքում կստեղծվի նոր գործիքակազմով և նորարարական լուծումներով համալրված կայք:

ՀՀ ԱՆ պրոբացիայի ծառայության www.probation.am կայքի ներդրման նպատակն է ստեղծել հարթակ, որի օգնությամբ օգտատերերը կարող են իրագեկվել ՀՀ ԱՆ պրոբացիայի ծառայության նախաձեռնությունների, հրապարակումների և թափուր աշխատատեղերի վերաբերյալ: Կայքի ներդրման արդյունքում քաղաքացիական կրթարձրանա քաղաքացիական հասարակության իրագեկվածությունը ՀՀ ԱՆ պրոբացիայի ծառայության կողմից իրականացված գործունեության վերաբերյալ:

Մասնկության միասնական www.e-bancruptcy.am կայքի ներդրման արդյունքում սնանկության գործընթացի հետ կապված ամբողջ փաստաթղթաշրջանառությունը կիրականացվի էլեկտրոնային եղանակով, մասնավորապես, հնարավորություն կընձեռնվի էլեկտրոնային եղանակով ծանոթանալ սնանկության վարույթին, դիմել սնանկ ճանաչելու կամ ֆինանսական առողջացման գործընթացի վերաբերյալ:

Էլեկտրոնային նոտար՝ www.e-notary.am համակարգի լիարժեք գործարկման և հանրային ծառայություններ մատուցող պետական մարմինների միջև էլեկտրոնային կապի ստեղծման արդյունքում հնարավորություն կընձեռնվի հանրային ծառայություններ մատուցող պետական մարմիններին՝ արդյունավետ իրականացնել նոտարական գործողությունները և ծառայություններ մատուցել «մեկ պատուհան» սկզբունքով:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

ՀՀ արդարադատության նախարարության կողմից մատուցվող ծառայությունների լիարժեք անցում էլեկտրոնային եղանակի, վարչարարության և կոռուպցիոն ռիսկերի նվազեցում, պետության կողմից մատուցվող ծառայությունների որակի բարձրացում, տեղեկատվության հասանելիության ապահովում, հանրության մասնակցային գործընթացի ապահովում պետության իրավաստեղծ գործունեությանը: Վերոգրյալ էլեկտրոնային կառավարման համակարգերի ներդրման արդյունքում կստեղծվեն նաև ճկուն վիճակագրական գործիքներ, որոնք թույլ կտան գնահատել պետական մարմինների կողմից իրականացվող գործառնությունների արդյունավետությունը:

159.

Դատական օրենսգիրք սահմանադրական օրենքից բխող անհրաժեշտ միջոցառումների իրականացում, որոնք միտված են դատական իշխանության Սահմանադրությամբ նախատեսված կարգավորումների արդյունավետ իրականացմանը

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Սահմանադրական բարեփոխումների առանցքային նպատակներից մշտապես դիտարկվել է իրավական պետության ձևավորման գործում էական դերակատարում ունեցող իրավունքի գերակայության սկզբունքի հետևողական իրացումը:

Գործառնության, կառուցակարգային, և բավարար անկախությամբ օժտված դատական իշխանությունը կարող է երկրում իրավունքի գերակայության, արդյունավետ արդարադատության և արդար դատաքննության երաշխավոր հանդիսանալ:

ՀՀ Սահմանադրության և Դատական օրենսգիրք սահմանադրական օրենքի հիման վրա ներդրված մեխանիզմներից բխող անհրաժեշտ միջոցառումների իրականացումն ուղղված կլինի դատական իշխանության՝ Սահմանադրությամբ նախատեսված կարգավորումների արդյունավետ իրականացմանը, դատավորների կարողությունների զարգացմանը, ինչպես նաև դատական իշխանությանը արդյունավետ գործիքակազմով ապահովմանը:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Դատական օրենսգիրք սահմանադրական օրենքից բխող անհրաժեշտ միջոցառումների լիարժեք և արդյունավետ իրականացման արդյունքում դատական համակարգի արդյունավետ և լիարժեք գործունեության ապահովման նպատակով նախատեսվում է իրականացնել դատավորների մասնագիտական զարգացման և վերապատրաստման ծրագրերի իրականացում, ինչպես նաև դատավորի աշխատակազմի և դատական այլ ծառայողների հմտությունների և կարողությունների զարգացման նպատակով վերապատրաստման ծրագրերի իրականացում, Բարձրագույն դատական խորհրդի և դատավորների Ընդհանուր ժողովի գործունեության՝ գործակալնում թափանցիկության

	<p>շարունակական բարելավման, մասնագիտական ներուժի և ինստիտուցիոնալ կարողությունների զարգացում:</p> <p>Նախատեսված միջոցառումների լիարժեք գործարկման արդյունքում կներդրվեն դատական իշխանության արդյունավետ գործունեությունը երաշխավորող անհրաժեշտ ու բավարար նախադրյալներ:</p>	
--	---	--

Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության նախարարություն

<p>160.</p>	<p align="center">ՀՀ պաշտպանության նախարարության և ՀՀ զինված ուժերի կառավարման համակարգի բարելավում, ՀՀ զինված ուժերի արդիականացման գործընթացի ապահովում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>Գերակա խնդրի նպատակն է երկարատև պլանավորման միջոցով ունենալ առկա մարտահրավերներին համապատասխան կառավարման համակարգով, կառուցվածքով, արդիական սպառազինությամբ և մարտական տեխնիկայով համալրված և գիտատեխնիկական մեծ ներուժ ունեցող զինված ուժեր՝ ունակ արդյունավետ դիմակայելու ռազմական սպառնալիքներին և ապահովելու Հայաստանի Հանրապետության հուսալի պաշտպանությունը:</p> <p>Գերակա խնդրի իրականացման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է հակառակորդի կողմից հրադադարի խախտումների ավելացման և հակամարտությունը խաղաղ ճանապարհով լուծելու քաղաքական կամքի բացակայության, ինչպես նաև պաշտպանության համակարգը ՀՀ Սահմանադրության 2016թ. փոփոխություններին համահունչ կատարելագործելու հանգամանքով:</p> <p>Գերակա խնդրի լուծմանն ուղղվող քայլեր են հանդիսանալու Հայաստանի Հանրապետության զինված ուժերի 2018-2024 թվականների արդիականացման ծրագրի ներդրումը, ՀՀ պաշտպանության նախարարության և ՀՀ զինված ուժերի գլխավոր շտաբի գործունեության նոր կարգի և կառուցվածքի սահմանումը, ռազմաբժշկական և ռազմաուսումնական հաստատությունների օպտիմալացումը և գործունեության որակի բարձրացումը:</p> <p>Գերակա խնդրի կատարումն ապահովող միջոցառումների շրջանակներում նախատեսվում է ՀՀ Նախագահի հաստատմանը ներկայացնել Հայաստանի Հանրապետության զինված ուժերի 2018-2024 թվականների արդիականացման ծրագիրը, ապահովել ՀՀ պաշտպանության նախարարության և ՀՀ զինված ուժերի գլխավոր շտաբի բնականոն գործունեությունը, ՀՀ պաշտպանության նախարարության մի շարք ռազմաբժշկական հաստատությունների գործունեության ոլորտում ներառել նաև բնակչության բժշկական օգնության և սպասարկման գործառնություններ, իրականացնել ՀՀ պաշտպանության նախարարության ռազմաուսումնական հաստատությունների միավորում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը</p> <p>Գերակա խնդրի իրականացման արդյունքում ակնկալվում է ապահովել Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանունակության բարձր մակարդակ, կատարելագործել պաշտպանության բնագավառում կառավարման համակարգը, առավել նպատակային դարձնել ռազմաբժշկական և ռազմակրթական ոլորտներում պետական քաղաքականությունը:</p>
-------------	--

Հայաստանի Հանրապետության արտակարգ իրավիճակների նախարարություն

<p>161.</p>	<p align="center">1. Սահմանամերձ բնակավայրերում քաղաքացիական պաշտպանության ստորաբաժանումների ստեղծում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)</p> <p>ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության աշխատակազմի փրկարար ծառայության քաղաքացիական պաշտպանության վարչության քաղաքացիական պաշտպանության ուժերի հավաքական կենտրոնում ստեղծվել են հատուկ օբյեկտների պահպանության (ՀՕՊ) 2 ջոկատների 10 հենակետեր (Տաուշի ՀՕՊ ջոկատ՝ Ազատամուտ, Չինարի, Ներքին Կարմիր աղբյուր, Այգեպար, Մովսես, Պատավաքար և Նոյեմբերյանի ՀՕՊ ջոկատ՝ Ոսկևան, Մարիգյուղ, Բերդավան, Կոթի):</p> <p>2018 թվականի ընթացքում նախատեսվում է ՀՀ Տավուշի մարզում ստեղծել ևս 4 քաղաքացիական պաշտպանության հենակետեր՝ Վազաշեն, Չորայթան, Դովել և Ոսկեպար բնակավայրերում:</p>
-------------	--

- ՀՕՊ ջոկատների կողմից իրականացվում են հետևյալ գործառնությունները.
- 1) հատուկ օբյեկտների պահպանություն (ջրամբարներ, ջրաղբյուրներ, կապտաժներ, կամուրջներ),
  - 2) պահակային ծառայության կազմակերպում ու իրականացում,
  - 3) մասնակցություն հակադեմոստրացիաների և հակադիվերսիոն միջոցառումների իրականացմանը,
  - 4) ստեղծված իրավիճակի մասին հավաստի տեղեկությունների ստացման նպատակով քաղաքացիական պաշտպանության հետախուզության անցկացում՝ քաղաքացիական պաշտպանության ղեկավար կազմի կողմից հիմնավորված որոշումներ ընդունելու համար,
  - 5) պաշտպանիչ մատուցների և դիրքերի կառուցման աշխատանքների կատարում,
  - 6) ակնաապատ տարածքների հայտնաբերում, արգելանշանների տեղադրում (ակնաազերծման միջոցառումների իրականացում) և տարածքի հսկողության կազմակերպում,
  - 7) ավերված, խարխված և այրվող շինություններից, փլատակներից տուժածների որոնում, հայտնաբերում, հանման և տեղափոխման կազմակերպում ու իրականացում,
  - 8) վթարների և խոցման օջախներում տուժածներին առաջին բժշկական օգնության ցուցաբերում,
  - 9) բնակչության տարահանման միջոցառումներին աջակցում:

Նախատեսվում է քաղաքացիական պաշտպանության հենակետերը ստեղծել ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության նախաձեռնությամբ՝ մարզպետարանների, համայնքների և միջազգային կազմակերպությունների աջակցությամբ: ՀՀ պետական բյուջեից լրացուցիչ ֆինանսավորման անհրաժեշտություն չի առաջանում:

2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Սահմանամերձ բնակավայրերում քաղաքացիական պաշտպանության հենակետերի ստեղծումը հնարավորություն կտա ապահովել նշված բնակավայրերի բնակչության, տարածքների, կարևորագույն օբյեկտների և ենթակառուցվածքների պաշտպանությունը:

162.

Խոշոր աղետների կամ ռազմական գործողությունների հետևանքով առաջացած մարդկային անվերահսկելի հոսքերի կառավարման կարողությունների զարգացում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

«Խոշոր աղետների կամ ռազմական գործողությունների հետևանքով առաջացած միգրացիոն հոսքերի կառավարման գործողությունների պլանի» (այսուհետ՝ պլան) մշակման և ներդրման անհրաժեշտությունը պայմանավորված է տարածաշրջանում ստեղծված իրավիճակից, որին մեր երկիրը պետք է պատրաստ լինի դիմակայելու:

ՀՀ կառավարության 2017 թվականի մարտի 23-ի նիստի N 12-16 արձանագրային որոշմամբ հավանության արժանացած ՀՀ միգրացիայի քաղաքականության 2017-2021 թթ. ռազմավարության համաձայն, որպես սահմանային կառավարման մեխանիզմների բարելավում, նախատեսված է պլանի մշակումը:

Խոշոր աղետների կամ ռազմական գործողությունների հետևանքով առաջացած միգրացիոն հոսքերի հանրապետության տարածք մուտք գործելու և հետագա միջոցառումներն իրականացնելու համար անհրաժեշտ է կանոնակարգել պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, կազմակերպությունների գործողություններն ու դրանց իրականացման կարգը:

Պլանի ներդրմամբ կանոնակարգվելու են.

1. ՀՀ տարբեր գերատեսչությունների գործառնությունները սահմանային անցակետերում,
2. միգրացիոն հոսքի կառավարմանն ուղղված գործողություններն ավելի արդյունավետ իրականացնելու նպատակով առկա օրենսդրական և ինստիտուցիոնալ համակարգերը,
3. սահմանային անցակետերի ընթացակարգերն ու միգրացիոն ճամբարի ծավալումը,
4. մարզի ղեկավար կազմի գործառնությունները Հայաստանի Հանրապետության տարածք միգրացիոն հոսքի ներթափանցման դեպքում:

Գերակա խնդիրն իրականացվելու է ՄԱԿ-ի միգրացիայի միջազգային կազմակերպության հետ

	<p>համագործակցության շրջանակներում, լրացուցիչ ֆինանսական միջոցներ չեն պահանջվում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվում է զարգացնել խոշոր աղետների կամ ռազմական գործողությունների հետևանքով առաջացած միգրացիոն հոսքերի կառավարման կարողությունները և ապահովել պետական կառավարման ու տեղական ինքնակառավարման մարմինների, կազմակերպությունների համակարգված գործունեությունը:</p>
163.	<p align="center">Սեյսմիկ վտանգի հուսալի մոնիթորինգն ապահովող ազգային դիտացանցի արդիականացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Հայաստանը գտնվում է երկու հզոր՝ Եվրասիական և Արաբական ցամաքային սալերի բախման գոտում և համարվում տարածաշրջանի ամենավտանգավոր և բարձր սեյսմիկ ռիսկով բնութագրվող տարածքներից: Պարբերաբար տեղի ունեցող ուժեղ և ավերիչ երկրաշարժերից պաշտպանվելու լավագույն միջոցը սեյսմիկ վտանգի հուսալի մոնիթորինգի ապահովումն է, որն էլ Հայաստանի Հանրապետության սեյսմիկ անվտանգության կարևորագույն հիմնախնդիրներից է: Մոնիթորինգի ապահովման հրատապ խնդիրներից է գրունտի ուժեղ շարժումների անալոգային սարքերի փոխարինումը թվայիններով: Սարքերի թվային գրանցումներն՝ արտելեքոգրամներն անհրաժեշտ են երկրաշարժերի ժամանակ շենքերի և կառույցների վարքագծի ուսումնասիրման և սեյսմիկ հաշվարկների ժամանակ, դրանք հանդիսանում են նաև ելակետային տվյալներ սեյսմիկ վտանգի գնահատման համար: Գրունտի ուժեղ շարժումների ցանցի արդիականացումն իրականացվելու է Շվեյցարիայի դաշնային տեխնոլոգիական ինստիտուտի Շվեյցարիայի սեյսմոլոգիական ծառայության կողմից տրամադրված թվային սարքավորումներով՝ արտելեքոգրաֆներով:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Գերակա խնդրի լուծման դեպքում հնարավոր կլինի զգալիորեն բարձրացնել սեյսմիկ վտանգի մոնիթորինգի մակարդակը և սեյսմիկ վտանգի գնահատման հուսալիությունը:</p>
164.	<p align="center">Անտառային հրդեհների արձագանքման կարողությունների զարգացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Անտառային հրդեհները լուրջ վտանգ են ներկայացնում անտառային հարուստ կենսաբազմազանության, այդ թվում՝ նաև հազվագյուտ և անհետացման եզրին գտնվող բուսական և կենդանական տեսակների համար և կարող են բացասական ազդեցություն ունենալ անտառային պաշարներն օգտագործող անտառամերձ համայնքների սոցիալական վիճակի վրա: Հրդեհներն ազդում են ոչ միայն բուսածածկ տարածքների վրա, այլ նաև ռիսկեր են պարունակում տեղի համայնքների և բնակչության համար: Չպայթած զինամթերքով և ականներով պատված տարածքներում առաջացած հրդեհները լրացուցիչ վտանգ են ներկայացնում հրշեջների և հրդեհների դեմ պայքարող անձանց համար: Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ կլիմայական փոփոխությունների հետևանքով ստեղծվում են չափազանց շոգ և չոր կլիմայական պայմաններ, ինչը մեծացնում է լայնածավալ բուսածածկ տարածքների հրդեհների առաջացման և տարածման ռիսկը, անհրաժեշտ է զարգացնել անտառային հրդեհների արձագանքման կարողություններն՝ անտառային հրդեհների ռիսկը կառավարելու նպատակով: Գերակա խնդիրն իրականացվելու է ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության միջոցներով, լրացուցիչ ֆինանսավորման անհրաժեշտություն չի առաջանում:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը «Անտառներում և բնության հատուկ պահպանվող տարածքներում հրդեհների արձագանքման պլանի» ներդրմամբ ակնկալվում է անտառային հրդեհների դեպքերի և հետևանքների</p>

	<p>նվազեցում: Անտատնտեսություններում պատասխանատու մարմինների աշխատողները կվերապատրաստվեն և հրդեհների դեմ պայքարը կլինի առավել արդյունավետ ու համակարգված: Հրդեհավտանգ ժամանակաշրջանի սկզբում անտատնտեսությունների հրշեջ սարքավորումները կլինեն սարքին և պատրաստ օգտագործման համար:</p>
<p>165.</p>	<p align="center">Հիդրոտերևութաբանական դիտարկումների պետական ցանցի արդիականացում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) Վերջին տասնամյակներում աճել է վտանգավոր հիդրոտերևութաբանական երևույթների և կլիմայական էքստրեմումների հաճախականությունը և ինտենսիվությունը, դրանցով պայմանավորված մարդկային և տնտեսական կորուստները: Զարգացած և պարբերաբար արդիականացվող, դիտարկումների համաշխարհային ցանցում ինտեգրված հիդրոտերևութաբանական կառույց ունենալու համար անհրաժեշտ է հիդրոտերևութաբանական դիտարկումների պետական ցանցի տեխնիկական վերագինում և արդիականացում, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ներդրում, տեղեկատվության հավաքման և փոխանակման համակարգի արդիականացում, տվյալների մշակման և կառավարման նոր ծրագրային փաթեթների ներդրում: Նշված քայլերի իրականացման համար անհրաժեշտ է իրականացնել հիդրոտերևութաբանական դիտարկումների պետական ցանցի արդիականացման կարիքների ուսումնասիրություն և գնահատում և մասնագետների կարողությունների զարգացման շարունակական ապահովում: Գերակա խնդրի լուծմանն ուղղված աշխատանքները նախատեսվում է իրականացնել Համաշխարհային բանկի և միջազգային կազմակերպությունների աջակցությամբ:</p> <p>2. Գերակա խնդրի լուծման դեպքում ակնկալվող արդյունքը Հիդրոտերևութաբանական դիտարկումների պետական ցանցի արդիականացման համար առաջնային և կարևոր նախադրյալ է հանդիսանում կարիքների ուսումնասիրությունը և գնահատումը, ինչը հնարավորություն կտա մշակել Հիդրոտերևութաբանական ծառայության դիտարկումների ցանցի արդիականացման միջնաժամկետ և երկարաժամկետ գործողությունների պլան (ճանապարհային քարտեզ) և նախատեսել իրականացման տարբերակներ: Մասնագետների հիդրոտերևութաբանական կանխատեսումների և տվյալների կառավարման կարողությունների բարելավումը, նրանց կողմից նոր տեղեկատվական ու հաղորդակցական տեխնոլոգիաների օգտագործումը կնպաստի Հիդրոտետ ծառայության սպասարկման որակի բարձրացմանը և ոլորտում առկա խնդիրների լուծմանը:</p>
<p align="center">Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր Հայաստանի Հանրապետության ոստիկանություն</p>	
<p>166.</p>	<p align="center">ՀՀ Տավուշի մարզում տրանսպորտային միջոցի գրանցման և հաշվառման գործողությունների իրականացման, ինչպես նաև վարորդական վկայականների հատկացման գործընթացի կատարելագործում</p> <p>1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը) ՀՀ մարզերում Ճանապարհային ոստիկանության կողմից բնակչությանը մատուցվող ծառայությունների որակը բարելավելու համար անհրաժեշտ է ՀՀ մարզերում տեղակայված վարորդական վկայական հատկացնող և տրանսպորտային միջոցների հաշվառում ստորաբաժանումների կողմից ծառայությունը մատուցելու պահին հիմնական վարորդական վկայականի և հաշվառման վկայագրի հատկացումը, ինչը պայմանավորված է քաղաքացիներին որակյալ և պարզեցված ընթացակարգով ծառայություններ մատուցելու անհրաժեշտությամբ: Ներկայումս անհրաժեշտ տեխնիկական միջոցների բացակայության պատճառով ՀՀ որոշ մարզերում տեղակայված վարորդական վկայական հատկացնող և տրանսպորտային միջոցների հաշվառում իրականացնող ստորաբաժանումների կողմից հիմնական վարորդական վկայականը և հաշվառման վկայագիրը հատկացվում են ծառայությունը մատուցելուց հետո 5 օրվա ընթացքում՝ այդ ժամանակահատվածի համար հատկացնելով ժամանակավոր վարորդական վկայական կամ հաշվառման վկայագիր: Այսինքն քաղաքացին ստիպված է լինում կրկին այցելել</p>

Ճանապարհային ոստիկանության ստորաբաժանում և ստանալ հիմնական վարորդական վկայականը կամ հաշվառման վկայագիրը:

Սույն գերակա խնդրի իրականացմամբ առաջարկվում է Տավուշի մարզում տեղակայված վարորդական վկայական հատկացնող և տրանսպորտային միջոցների հաշվառում իրականացնող ստորաբաժանման կողմից ծառայությունը մատուցելու պահին հիմնական վարորդական վկայականի և հաշվառման վկայագրի տրամադրման ապահովում: Մասնավորապես, նախատեսվում է 2018 թվականի ընթացքում ապահովել Տավուշի մարզում հաշվառման-քննական ստորաբաժանման վարչական շենքի և քննական ավտոդրոմի շահագործման համար անհրաժեշտ նախագծահաշվարկային աշխատանքները, իրականացնել անհրաժեշտ շինարարական աշխատանքների նախնական փուլը: Ճանապարհային ոստիկանության Տավուշի մարզի հաշվառման-քննական ստորաբաժանման վարչական շենքի և քննական ավտոդրոմի շահագործմանն ուղղված աշխատանքների իրականացման համար կպահանջվի կպահանջվի 196 մլն. դրամ, որը կհատկացվի Ճանապարհային ոստիկանության արտաբյուջետային միջոցների հաշվից:

2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի իրականացման արդյունքում կկրճատվի վարորդական վկայականներ հատկացնելու և տրանսպորտային միջոցները հաշվառելու համար պահանջվող ժամանակը՝ վարորդական վկայականը և հաշվառման վկայագիրը հատկացնելով ծառայությունը մատուցելու պահին, կբարելավվի ՀՀ մարզերում Ճանապարհային ոստիկանության կողմից բնակչությանը մատուցվող ծառայությունների որակը:

167.

Համայնքային ոստիկանության գործունեության ընդլայնում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Համայնքային ոստիկանության գործունեության ընդլայնումը որպես 2018 թվականին ՀՀ ոստիկանության կողմից իրականացվելիք գերակա խնդիր իրականացնելու անհրաժեշտությունը պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ ոստիկանություն-հասարակություն կապի սերտացման և առավել արդյունավետ փոխհամագործակցության հարցում մեծ դերակատարություն ունեն համայնքային ոստիկանության ծառայողները: Իսկ հենակետերի առկայությունը հասարակական վայրերում այդ նպատակահին ծառայելու ևս մեկ գործուն միջոց է: Յուրաքանչյուր վարչական տարածքում գործող ոստիկանության ստորաբաժանումները տեղակայված են հիմնականում մեկ շինության ներսում, ինչը հաճախ արհեստականորեն դժվարացնում է հասարակության ներկայացուցիչների և ոստիկանության ծառայողների անմիջական շփումը: Մինչդեռ, առանձին համայնքային ոստիկանության հենակետերի առկայության պարագայում քաղաքացին իրեն հուզող խնդիրների մասին ավելի հեշտությամբ է իրազեկում համայնքային ոստիկանության ծառայողին:

Որպես 2018 թվականի գերակա խնդիր ներառելով համայնքային ոստիկանության գործունեության ընդլայնումը Երևան քաղաքում՝ նախատեսվում է կառուցել ևս 1 նոր հենակետ Էրեբունի վարչական շրջանի տարածքում: Հենակետի կառուցման համար կպահանջվի 22 մլն. դրամ, որը կհատկացվի ՀՀ ոստիկանության արտաբյուջետային միջոցների հաշվից:

2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

Գերակա խնդրի համակողմանի իրագործման, համապատասխան ֆինանսական հատկացումների առկայության պայմաններում նախատեսվում է համայնքային ոստիկանության 1 նոր հենակետի ստեղծում (Երևանի Էրեբունի վարչական շրջանում)՝ տեխնիկական միջոցների և գույքի ապահովմամբ, ինչպես նաև ոստիկանություն-հասարակություն կապի սերտացման, փոխհամագործակցության ամրապնդման նկատառումների և անհրաժեշտ գիտելիքների ձեռքբերման շրջանակներում՝ համայնքներում քաղաքացիների խորհրդակցական խմբերի

ստեղծում ու համայնքային ոստիկանության ծառայողների վերապատրաստում:

168.

Գյումրի և Վանաձոր քաղաքներում ՀՀ ոստիկանության մարզային վարչությունների կազմում թվային տեխնոլոգիաների օգտագործմամբ շահագործվող օպերատիվ կառավարման կենտրոնների ստեղծում

1. Գերակա խնդրի անհրաժեշտությունը (նպատակը)

Ոստիկանությունում օրեցօր ավելանում են տեղեկատվական հոսքերը: Այդ հոսքերի օպերատիվ կառավարման համար անհրաժեշտ է մոդեռնիզացնել և վերակազմակերպել բնակչության կողմից ստացվող ահազանգերի ընդունման և անձագանքման համակարգը՝ վերջինս բարձրացնելով գաղափարապես և տեխնիկապես նոր մակարդակի: Ներկայումս գործող համակարգը շատ առումներով հնացած է և չի բավարարում ՀՀ ոստիկանության կողմից օպերատիվ իրավիճակի կառավարմանը ներկայացվող արդի պահանջներին: Խնդրի լուծման նպատակով ՀՀ ոստիկանության Երևան քաղաքի վարչությունում ներդրվել է օպերատիվ կառավարման որակապես նոր համակարգ: Միայն Երևան քաղաքում համակարգի ներդրմամբ սակայն խնդիրն ամբողջական լուծում չի ստանա, ուստի անհրաժեշտություն է առաջացել նաև նման փոփոխություններ կատարել ՀՀ մարզերում:

2. Գերակա խնդրի իրականացման դեպքում ակնկալվող արդյունքը

ՀՀ ոստիկանության կանխարգելիչ գործունեության արդյունավետությունն առավել բարձրացելու նպատակով անհրաժեշտություն է առաջացել ՀՀ մարզերում՝ մասնավորապես 2018 թվականի ընթացքում Գյումրի և Վանաձոր քաղաքներում, ևս ստեղծել թվային տեխնոլոգիաների օգտագործմամբ շահագործվող օպերատիվ կառավարման կենտրոններ: Նման կենտրոնները թույլ են տալու իրավախախտումների և հանրորեն վտանգավոր դեպքերի վերաբերյալ ամբողջ տեղեկատվությունը կուտակել մեկ համակարգում, ապահովել դրանց օպերատիվ արձագանքումը, ճիշտ և արդյունավետ կառավարել ոստիկանական ուժերը և միջոցները:

Գերակա խնդրի իրագործման համար ընդհանուր առմամբ կպահանջվի մոտ 300.000 ԱՄՆ դոլար, ինչը նախատեսվում է իրականացնել ՀՀ և Վերակառուցման և Զարգացման միջազգային բանկի միջև կնքված (Պետական հատվածի արդիականացման երրորդ ծրագիր) Վարկային համաձայնագրի շրջանակներում տրամադրվող ֆինանսավորմամբ (ՎԱԲԿ No. 8539-AM):

Հայաստանի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարարություն

169.

Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի կողմից ուրվագծված արտաքին քաղաքական ուղենիշների, տրված հանձնարարականների և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ծրագրի կատարման աշխատանքների վերաբերյալ

Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի կողմից ուրվագծված արտաքին քաղաքականության ուղենիշների և տրված հանձնարարականների հիման վրա ՀՀ արտաքին գործերի նախարարության աշխատանքներն ուղղված են արցախյան հիմնախնդրի խաղաղ կարգավորմանը, Հայաստանի արտաքին անվտանգության ռազմաքաղաքական բաղադրիչի ամրապնդմանը, Հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչմանը, պետության զարգացման համար արտաքին բարենպաստ պայմանների ապահովմանը, երկրի հեղինակության ամրապնդմանը, արտերկրում Հայաստանի Հանրապետության և նրա քաղաքացիների շահերի պաշտպանությանը, միջազգային ասպարեզում Հայաստանի դիրքորոշումները ներկայացնելուն, միջազգային կազմակերպություններում ու գործընթացներում ներգրավվածության խորացմանը, բարեկամ և գործընկեր երկրների հետ համագործակցության առավել ամրապնդմանը:

Հայաստանի Հանրապետության տնտեսության հզորացման, արտաքին շուկաներում մրցունակության բարձրացման, տնտեսական կառույցների այժմեականացման, Հայաստանի տնտեսական ներուժի բազմապատկման և կայուն զարգացման նպատակով ՀՀ արտաքին գործերի նախարարության աշխատանքներն ուղղված են միջազգային և տարածաշրջանային տնտեսական ու ֆինանսական կառույցների հետ հարաբերությունների զարգացմանը, Հայաստանի էներգետիկ անվտանգության ապահովմանը, հաղորդակցության ոլորտների ապաշրջափակմանը, զարգացմանն ու դիվերսիֆիկացմանը, հայրենական արտադրանքի արտահանման համար նոր շուկաների բացահայտմանը և արտաքին ներդրումների խրախուսմանը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ
ՂԵԿԱՎԱՐ

Վ. ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ